

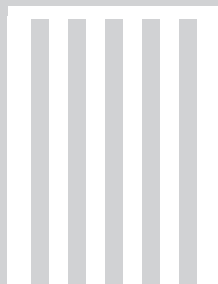
**BIULETYN
IZBY CYWILNEJ
SĄDU NAJWYŻSZEGO**

marzec - kwiecień
2026

B I U L E T Y N
IZBY CYWILNEJ
SĄDU NAJWYŻSZEGO

marzec - kwiecień
2026

Redakcja

prof. dr hab. Joanna Misztal-Konecka

dr hab. Marcin Krajewski

Maciej Machowski

dr Monika Wójcik

przy udziale

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY I INNE WAŻNIEJSZE ORZECZENIA

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z 16 maja 2025 r., II CSKP 826/23, składowi powiększonemu tego Sądu zagadnienia prawnego:

„Czy skarga kasacyjna, w której zakres zaskarżenia orzeczenia (art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c.) określono niezgodnie z zakresem wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia (art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.), podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.?”

w powiększonym składzie podjął uchwałę:

1. Określenie zakresu wniosku skargi kasacyjnej jest niezbędne jedynie, gdy wniosek ten obejmuje uchylenie i zmianę zaskarżonego orzeczenia (art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.).

2. Określenie w skardze kasacyjnej zakresu wniosku o uchylenie zaskarżonego orzeczenia niezgodnie z zakresem zaskarżenia (art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c.) nie stanowi samodzielnej podstawy odrzucenia skargi.

(uchwała składu siedmiu sędziów z 5 marca 2026 r., III CZP 29/25, M. Krajewski, J. Grela, K. Grzesiowski, D. Pawłyszczce, P. Telusiewicz, M. Trzebiatowski, K. Zaradkiewicz – uzasadnienie)

Sąd Najwyższy na skutek przedstawionego przez Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej wnioskiem z 18 września 2025 r. składowi powiększonemu tego Sądu zagadnienia prawnego:

„1. Czy część jednostki redakcyjnej umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej, ewentualnie odpowiedniego wzorca umowy, zawierająca wskazanie marży banku jako elementu współtworzącego, w powiązaniu ze średnim kursem waluty obcej ustalonym przez Narodowy Bank Polski, przyjęty w tej umowie mechanizm wyznaczania kursów waluty dla potrzeb określenia salda zadłużenia i wysokości świadczeń kredytobiorcy będącego konsumentem, może być traktowana jako postanowienie umowne podlegające samodzielnej ocenie pod kątem jego abuzywności (art. 385¹ § 1 k.c.);

a w razie odpowiedzi pozytywnej:

2. Czy w razie uznania postanowienia odnoszącego się do marży banku za abuzywne można uznać, że umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej pozostaje w mocy w pozostałej części, a wyznaczanie salda zadłużenia kredytobiorcy i wysokości jego świadczeń (rat kapitałowo-odsetkowych) następuje z zastosowaniem mechanizmu bazującego wyłącznie na średnich kursach waluty obcej ustalanych przez Narodowy Bank Polski?”

przedstawił wniosek o podjęcie uchwały składowi całej Izby Cywilnej.

(postanowienie składu siedmiu sędziów z 5 marca 2026 r., III CZP 30/25, M. Krajewski, J. Grela, B. Janiszewska, D. Pawłyszcz, P. Telusiewicz, M. Trzebiatowski, K. Zaradkiewicz)

✱

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Świebodzinie postanowieniem z 1 października 2025 r., I Cz 10/25, zagadnienia prawnego:

„Czy w stanie prawnym obowiązującym od dnia 1 lipca 2023 r. – po wejściu w życie ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw – w postępowaniu egzekucyjnym sąd orzeka o odrzuceniu niedopuszczalnego z mocy

ustawy zażalenia w składzie trzech sędziów, czy w składzie jednego sędziego?”

podjął uchwałę:

Zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym sąd odrzuca w składzie jednego sędziego.

(uchwała z 5 lutego 2026 r., III CZP 33/25, M. Kowalski, I. Kunicki, M. Łochowski)

★

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 19 września 2025 r., XI 1 Cz 739/24, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o roszczenia alimentacyjne na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, w której powodem jest dyrektor miejskiego ośrodka pomocy społecznej (w oparciu o art. 38 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w zw. z art. 112 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), pełnomocnikiem powoda może być przedstawiciel właściwego w sprawach z zakresu pomocy społecznej organu jednostki samorządu terytorialnego (w oparciu o art. 87 § 3 k.p.c.),

a w razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na to pytanie:

Czy przedstawiciela właściwego w sprawach z zakresu pomocy społecznej organu jednostki samorządu terytorialnego w miastach na prawach powiatu wyznacza prezydent miasta lub rada miasta czy też dyrektor miejskiego ośrodka pomocy społecznej?,

a w razie udzielenia odpowiedzi na to pytanie, że jest to dyrektor miejskiego ośrodka pomocy społecznej:

Czy dyrektor miejskiego ośrodka pomocy społecznej wyznacza przedstawiciela poprzez udzielenie pełnomocnictwa, czy też wyznaczenie to winno nastąpić odrębnie od udzielenia pełnomocnictwa?”

podjął uchwałę:

Dyrektor miejskiego ośrodka pomocy społecznej, dochodzący roszczeń alimentacyjnych na podstawie art. 38 ustawy z dnia

9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, może ustanowić pełnomocnikiem procesowym pracownika miejskiego ośrodka pomocy społecznej jako przedstawiciela właściwego w sprawach z zakresu pomocy społecznej organu jednostki samorządu terytorialnego (art. 87 § 3 k.p.c.).

(uchwała z 5 lutego 2026 r., III CZP 35/25, M. Kowalski, I. Kunicki, M. Łochowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 19 września 2025 r., XI 1 Cz 138/23, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o roszczenia alimentacyjne, w której powodem jest dyrektor miejskiego ośrodka pomocy społecznej (art. 112 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), pełnomocnikiem powoda może być przedstawiciel właściwego w sprawach z zakresu pomocy społecznej organu jednostki samorządu terytorialnego (art. 87 § 3 k.p.c.)?,

a w razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na to pytanie:

Czy przedstawiciela właściwego w sprawach z zakresu pomocy społecznej organu jednostki samorządu terytorialnego w miastach na prawach powiatu wyznacza prezydent miasta czy rada miasta, czy też dyrektor miejskiego ośrodka pomocy społecznej?,

a w razie udzielenia odpowiedzi na to pytanie, że jest to dyrektor miejskiego ośrodka pomocy społecznej:

Czy dyrektor miejskiego ośrodka pomocy społecznej wyznacza przedstawiciela poprzez udzielenie pełnomocnictwa, czy też wyznaczenie to winno nastąpić odrębnie od udzielenia pełnomocnictwa?”

podjął uchwałę:

Dyrektor miejskiego ośrodka pomocy społecznej dochodzący roszczeń alimentacyjnych na podstawie art. 38 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej może ustanowić pełnomocnikiem procesowym pracownika miej-

skiego ośrodka pomocy społecznej jako przedstawiciela organu jednostki samorządu terytorialnego właściwego w sprawach z zakresu pomocy społecznej w rozumieniu art. 87 § 3 k.p.c.

(uchwała z 9 lutego 2026 r., III CZP 36/25, D. Dończyk, G. Misiurek, W. Pawlak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z 1 października 2025 r., X RCz 417/24, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalne jest wykonanie w trybie art. 598⁶–598¹² k.p.c., z pominięciem postępowania uregulowanego w art. 598¹–598⁵ k.p.c., postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, w którym sąd ustalił miejsce pobytu dziecka?

– w przypadku odpowiedzi twierdzącej –

czy do wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia miejsca pobytu dziecka wymagane jest jednoznaczne wskazanie terminu wydania dziecka (np. wskazanie daty, do której ma nastąpić wydanie dziecka; wskazanie okresu, w jakim dziecko ma być wydane), czy wystarczające jest stwierdzenie wykonalności takiego orzeczenia?”

podjął uchwałę:

Wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, w którym sąd ustalił miejsce pobytu dziecka, w trybie art. 598⁶–598¹² k.p.c., z pominięciem etapu postępowania uregulowanego w art. 598¹–598⁵ k.p.c. może nastąpić, gdy w postanowieniu tym sąd nakazał zobowiązanemu wydanie dziecka uprawnionemu i określił termin wykonania tego obowiązku (art. 598¹³ k.p.c. w zw. z art. 569 § 2 k.p.c.).

(uchwała z 9 lutego 2026 r., III CZP 37/25, D. Dończyk, G. Misiurek, W. Pawlak)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Podgórze w Krakowie postanowieniem z 29 sierpnia 2025 r., I Co 879/25, zagadnienia prawnego:

„Czy złożenie przez wierzyciela wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym dłużniku przerywa bieg terminu przedawnienia roszczenia wierzyciela inicjującego to postępowanie w związku z treścią art. 123 § 1 pkt 1 k.c.?”

podjął uchwałę:

Złożenie przez wierzyciela wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym dłużniku przerywa bieg terminu przedawnienia roszczenia wierzyciela, jeżeli jest niezbędne dla dochodzenia, ustalenia, zaspokojenia lub zabezpieczenia tego roszczenia.

(uchwała z 11 lutego 2026 r., III CZP 27/25, J. Grela, A. Jurkowska-Chocyk, D. Pawłyszczce)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Suwałkach postanowieniem z 2 września 2025 r., I Ca 88/25, zagadnienia prawnego:

„Czy w trybie art. 199 k.c. można udzielić zgody na rozebranie budynku, w którym ustanowione są odrębne własności lokali, jeżeli stosownie do art. 3 ust. 1 zd. 2 ustawy o własności lokali współwłasność ma charakter przymusowy i nie można żądać zniesienia współwłasności, dopóki trwa odrębna własność lokali?”

podjął uchwałę:

Na podstawie art. 199 k.c. nie można udzielić zgody na rozebranie budynku, w którym ustanowiono odrębną własność lokali.

(uchwała z 11 lutego 2026 r., III CZP 31/25, J. Grela, A. Jurkowska-Chocyk, D. Pawłyszczce)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z 8 lipca 2025 r., V ACa 2661/24, zagadnienia prawnego:

„1. Czy art. 96 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości o zapłatę może zostać uznany za *lex specialis* w stosunku do art. 203¹ § 2 k.p.c.?,

2. czy potrącenie w upadłości staje się skuteczne dopiero z chwilą prawomocnego ustalenia i zatwierdzenia listy wierzytelności i czy sąd w procesie cywilnym powinien zawiesić zainicjowane przez syndyka postępowanie na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. do momentu rozstrzygnięcia w postępowaniu upadłościowym o skuteczności kompensaty?”

podjął uchwałę:

1. Artykuł 96 pr.upadł. i art. 203¹ § 1 k.p.c. nie są przepisami konkurencyjnymi. Skutkiem podniesienia zarzutu potrącenia po terminie określonym w art. 203¹ § 2 k.p.c. jest bezskuteczność tej czynności procesowej (art. 167 k.p.c.). Skutkiem niezachowania terminu określonego w art. 96 pr.upadł. jest utrata prawa potrącenia.

2. Jeżeli nie nastąpiła utrata prawa potrącenia i zarzut potrącenia został podniesiony bez naruszenia ograniczeń z art. 203¹ k.p.c., sąd rozpoznający powództwo syndyka o wierzytelność upadłego powinien zawiesić postępowanie (art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.) do czasu rozstrzygnięcia w postępowaniu upadłościowym o skuteczności zaliczenia wierzytelności pozwanego na poczet wierzytelności upadłego.

(uchwała z 24 lutego 2026 r., III CZP 38/25, J. Grela, A. Jurkowska-Chocyk, D. Pawłyszczce)

*

Sąd Najwyższy na skutek przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z 30 czerwca 2025 r., I AGa 290/24, zagadnienia prawnego:

„Czy wydanie przez Trybunał Konstytucyjny wyroku stwierdzającego niezgodność z Konstytucją normy prawnej rangi ustawowej, który nie został opublikowany, w sposób określony w art. 190 ust. 2 Ustawy Zasadniczej, jest dostateczną podstawą dla potwierdzenia, iż skarga o wznowienie postępowania, zakończonego prawomocnym postanowieniem wydanym na podstawie tego przepisu, opiera się na ustawowej

podstawie wznowienia, wskazanej w art. 401¹ k.p.c., a termin do jej wniesienia – o jakim mowa w art. 407 § 2 k.p.c. – należy uznać za otwarty?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 17 lutego 2026 r., III CZP 32/25, M. Koba, A. Piotrowska, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy na skutek przedstawionego przez Sąd Rejonowy w Wołominie postanowieniem z 30 lipca 2025 r., I Co 1855/25, zagadnienia prawnego:

„Czy postanowienie o dokonaniu rozgraniczenia nieruchomości, w którym oznaczono jedynie granicę, bez orzeczenia co do wydania przedmiotu rozgraniczenia, stanowi tytuł egzekucyjny, o którym mowa w art. 777 § 1 k.p.c.?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z 25 lutego 2026 r., III CZP 26/25, D. Dończyk, G. Misiurek, W. Pawlak)

DZIAŁALNOŚĆ IZBY CYWILNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO W 2025 ROKU

Informacja o działalności Izby Cywilnej w 2025 r. przedstawiona
Zgromadzeniu Sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego

Spis treści

I. Zagadnienia ogólne	14
II. Charakterystyka działalności orzeczniczej	18
1. Działalność uchwałodawcza (repertorium CZP)	18
1.1. Uwagi ogólne	18
1.2. Zagadnienia merytoryczne	22
1.2.1. Uchwała składu całej Izby Cywilnej	22
1.2.2. Uchwały składu siedmiu sędziów	24
1.2.3. Uchwały składów zwykłych	41
a) prawo cywilne materialne	41
b) prawo cywilne procesowe	48
2. Sprawy kasacyjne oraz sprawy ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	53
2.1. Problematyka przyjęcia skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia do rozpoznania (repertoria CSK i CNP)	53
2.1.1. Uwagi ogólne	53
2.1.2. Kwestie merytoryczne	54

2.2. Rozpoznawanie skarg kasacyjnych i skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (repertoria CSKP, CNPP)	59
2.2.1. Uwagi ogólne	59
2.2.2. Zagadnienia merytoryczne	60
2.2.2.1. Problematyka prawnomaterialna	60
a) prawo Unii Europejskiej	60
b) część ogólna Kodeksu cywilnego	61
c) prawo rzeczowe i wieczystoksięgowe	64
d) prawo zobowiązań, z wyłączeniem kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej	66
e) kredyty denominowane lub indeksowane do waluty obcej	70
f) prawo spadkowe	73
g) prawo rodzinne	74
h) prawo handlowe	75
i) prawo bankowe	77
j) prawo upadłościowe	78
k) prawo spółdzielcze i spółdzielnie mieszkaniowe	79
l) ochrona środowiska	79
m) prawo prasowe	80
n) system oświaty	81
o) zagospodarowanie przestrzenne	81
p) gospodarka nieruchomościami	82
r) nieuczciwa konkurencja i przeciwdziałanie nieuczciwym praktykom rynkowym	82
s) ochrona zdrowia psychicznego	83
2.2.2.2. Problematyka procesowa	84
a) skarga kasacyjna	84
b) skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	84
c) postępowanie procesowe	85
d) postępowanie nieprocesowe	88
e) postępowanie egzekucyjne	89

f) międzynarodowe postępowanie cywilne	89
g) sąd polubowny	90
3. Unieważnienie prawomocnego orzeczenia (repertorium CN)	91
4. Badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności (repertoria CB i CBO)	91
5. Rozpoznawanie zażaleń (repertorium CZ)	91
5.1. Zagadnienia ogólne	91
5.2. Zagadnienia merytoryczne	93
6. Oznaczenie sądu właściwego oraz inne sprawy (repertorium CO)	98
6.1. Zagadnienia ogólne	98
6.2. Zagadnienia merytoryczne	99
III. Wnioski	103

I. Zagadnienia ogólne

1. Zakres właściwości Izby Cywilnej określa art. 23 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (dalej: „u.SN”) w brzmieniu obowiązującym od 15 lipca 2022 r. Wedle tego przepisu do właściwości Izby Cywilnej należą sprawy z zakresu prawa cywilnego, gospodarczego, własności intelektualnej, rodzinnego i opiekuńczego, a także sprawy dotyczące rejestracji przedsiębiorców i rejestracji zastawów. W tym zakresie w 2025 r. Izba Cywilna rozpoznawała skargi kasacyjne, zagadnienia prawne, skargi o wznowienie postępowania, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, zażalenia oraz kwestie wпадkowe (np. oznaczenie sądu właściwego, przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, sprostowanie orzeczenia, wyłączenie sędziego). Ponadto dokonywano wstępnego badania skarg kasacyjnych oraz skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w ramach tzw. przedsądu (art. 398⁹ i 424⁹ k.p.c.). Jednocześnie do właściwości Izby Cywilnej należało rozpoznawanie: wniosków, o których mowa w art. 42a § 13 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: „p.u.s.p.”), gdy do rozpoznania stosownego wniosku zastosowanie miały przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, spraw prowadzonych na podstawie art. 29 § 6 u.SN oraz odwołań wnoszonych z powołaniem się na art. 29 § 21 u.SN.

2. W dniu 1 stycznia 2025 r. pozostawały w Izbie do załatwienia z okresu poprzedniego 7162 sprawy (w tym 3977 skarg kasacyjnych zarejestrowanych w repertorium CSK, 2563 skargi kasacyjne zarejestrowane w repertorium CSKP, 136 skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem zarejestrowanych w repertorium CNP, 42 skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem zarejestrowane w repertorium CNPP, 123 zażalenia – w repertorium CZ, 43 zagadnienia prawne – w repertorium CZP, 141 innych spraw – w repertorium CO, 131 spraw ujętych w repertorium CB i 6 w repertorium CBO).

W 2025 r. zarejestrowano we wszystkich repertoriach Izby Cywilnej 7154 nowe sprawy, w tym: 3842 skargi kasacyjne (przed oceną w ramach przedsądu) zarejestrowane w repertorium CSK i 1142 skargi kasacyjne przyjęte do rozpoznania i zarejestrowane w repertorium CSKP, 261 zaża-

leń oraz 140 skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w repertorium CNP i 21 skarg w repertorium CNPP. W repertoriach CSKP i CNPP rejestrowane były, odpowiednio, skargi kasacyjne i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, które uprzednio zarejestrowane w repertoriach CSK i CNP zostały przyjęte do rozpoznania. Ponadto w 2025 r. rejestrowano 45 spraw w repertorium CZP, 165 spraw w repertorium CB, 5 spraw w repertorium CBO i aż 1533 sprawy w repertorium CO.

Wpływ odniesiony do nowych spraw, czyli spraw objętych repertoriami CSK, CNP, CN, CZ, CZP, CB, CBO i CO (bez repertoriów CSKP i CNPP, które dotyczą skarg przyjętych do rozpoznania), wyniósł 5991 spraw. Oznacza to, że liczba ta była niższa niż w 2024 r. o ponad 5% (wpływ nowych spraw wyniósł wówczas 6316 spraw), niższa niż w 2023 r. o ponad 6% (wpływ nowych spraw wyniósł wówczas 6424 sprawy), niższa niż w 2022 r. o około 14% (wpływ nowych spraw wyniósł wówczas 6951 spraw), wyższa o ponad 18% niż w 2021 r. (wpływ nowych spraw wyniósł wówczas 5066 spraw), o około 37% wyższa niż w 2020 r. (wpływ ogólny wyniósł wówczas 4360 spraw), wyższa o prawie 17% niż w 2019 r. (wpływ ogólny wyniósł wówczas 5105 spraw) i wyższa o 14% niż w 2018 r. (wpływ ogólny wyniósł wówczas 5237 spraw). Przedstawione dane wskazują, że nadal w obszarze właściwości Izby Cywilnej utrzymuje się bardzo wysoki wpływ nowych spraw. Zaznaczenia przy tym wymaga, że wprowadzicie w 2025 r., podobnie jak w dwóch poprzednich latach, nastąpił nieznaczny spadek, to jednak przy przyjęciu szerszej perspektywy czasowej wciąż mamy do czynienia z utrzymującym się niezwykle wysokim wpływem spraw do Izby Cywilnej. Ten stan rzeczy ma bezpośrednie przełożenie na stopień obciążenia poszczególnych sędziów orzekających w Izbie Cywilnej oraz na rozmiar zaległości w rozpoznawaniu spraw pozostałej na koniec 2025 r.

W 2025 r. załatwiono ogółem 7362 sprawy; dla porównania: w 2024 r. załatwiono 7766 spraw, w 2023 r. załatwiono 6308 spraw, w 2022 r. załatwiono 5785 spraw, w 2021 r. załatwiono 4926 spraw, w 2020 r. – 5518 spraw, w 2019 r. – 5095 spraw, a w 2018 r. załatwiono ogółem 4421 spraw. Warto zatem odnotować, że liczba załatwień w 2025 r. była niższa niż w zeszłym roku (o 5%), ale zdecydowanie wyższa niż w latach wcześniejszych (o 17% wyższa niż w 2023 r., o 27% wyższa niż w 2022 r., o 50%

wyższa niż w 2021 r., o 33% wyższa niż w 2020 r., o 45% wyższa niż w 2019 r. i aż o 67% wyższa niż w 2018 r.), co nastąpiło dzięki ogromnemu wysiłkowi sędziów orzekających w Izbie, asystentów oraz pracowników administracyjnych. Ze względu jednak na bardzo duży wpływ nowych spraw oraz problemy kadrowe, o których mowa w dalszej części sprawozdania, do rozpoznania na następny okres pozostały aż 6954 sprawy (choć mniej niż przed rokiem, gdy tych spraw było 7162), w tym 3889 skarg kasacyjnych w ramach repertorium CSK, 2402 skargi w ramach repertorium CSKP. Szczegółowe statystyki dotyczące poszczególnych rodzajów spraw zostaną zaprezentowane w dalszej części sprawozdania w odniesieniu do poszczególnych kategorii spraw.

3. Rok 2025 był kolejnym, w którym Izba Cywilna Sądu Najwyższego znajdowała się w bardzo trudnej sytuacji kadrowej. Obsada sędziowska w Izbie Cywilnej wynosząca (według stanu na koniec 2024 r.) 30 sędziów, z uwzględnieniem sędziego, który odmawia orzekania, Prezesa Sądu Najwyższego kierującego Izbą oraz Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, uległ zwiększeniu w 2025 r. tylko o jednego sędziego – stanowiska objęło co prawda dwóch nowych Sędziów, jednak jeden Sędzia rozpoczął orzekanie w innej Izbie. Na koniec 2025 r. liczba sędziów w Izbie Cywilnej wynosiła więc 31 (z czego 30 sędziów orzekających), co oznacza nieobsadzenie aż 14 stanowisk sędziowskich, gdyż Regulamin Sądu Najwyższego przewiduje 45 stanowisk sędziowskich w Izbie Cywilnej. Ten stan rzeczy sprawia, że w Izbie Cywilnej wciąż występują problemy kadrowe, które istotnie ograniczają jej aktywność i efektywność orzecznictw. Utrzymujący się od kilku lat stan niepełnego obsadzenia stanowisk sędziowskich, przy jednoczesnym istotnym wzroście liczby spraw przedstawianych do rozpoznania Izbie Cywilnej, ma negatywne przełożenie na sprawność postępowania i liczbę załatwianych spraw.

4. Trudna sytuacja kadrowa i utrzymujący się wysoki wpływ spraw, podobnie jak w latach poprzednich, istotnie przyczyniają się do zwiększonego obciążenia sędziów orzekających w Izbie Cywilnej. Biorąc pod uwagę złożoność rozpoznanych skarg kasacyjnych i zagadnień prawnych oraz uwzględniając urlopy, choroby i inne przyczyny losowe, należy stwierdzić, że wciąż przeciętne obciążenie sędziów jest bardzo wysokie. Wynosi ono prawie 240 (237,8) załatwionych spraw w przeliczeniu na pełny etat orzecznicy, a przy uwzględnieniu usprawiedliwionych nie-

obecności prawie 270 (268,19) spraw rocznie w przeliczeniu na pełny etat orzecznicy (w kilku przypadkach przekracza nawet 400 spraw).

5. Utrzymująca się w Izbie Cywilnej trudna sytuacja kadrowa w powiązaniu ze znaczącym wzrostem liczby nowych spraw zdecydowanie przyczynia się do wydłużenia czasu załatwiania spraw. Problem ten dotyczy już spraw na wstępnym etapie zarejestrowanych w repertorium CSK. Podobnie jak w ubiegłym roku, nie udaje się utrzymać założenia, aby w większości spraw od chwili wpływu do chwili rozstrzygnięcia co do przyjęcia skargi do rozpoznania nie upłynęło więcej niż 6 miesięcy. Podkreślić jednak należy, że takie wymagania czasowe udało się utrzymać przy rozpoznawaniu 943 spraw, co stanowi prawie 24% nowych spraw zarejestrowanych w repertorium CSK. Nastąpiło zatem przyspieszenie w zakresie rozpoznawania spraw z repertorium CSK w porównaniu do poprzedniego roku, gdyż w 2024 r. wskazane kryterium czasowe udało się utrzymać dla 270 spraw (co stanowiło niecałe 7% nowych spraw zarejestrowanych w repertorium CSK). W pozostałych przypadkach czas ten przekracza 6 miesięcy. W 2448 sprawach (około 62%) wyniósł on powyżej 9 miesięcy. W sprawach zarejestrowanych w repertorium CSKP czas rozpoznania się wydłużył, choć w części przypadków nie przekracza on 18 miesięcy (ok. 26% spraw).

6. Wypada również nadmienić, że w Izbie Cywilnej prowadzona jest istotna aktywność pozajudkacyjna związana m.in. z wydawanymi publikacjami. Przez cały rok 2025 Kolegium Redakcyjne Izby przygotowywało do druku poszczególne numery urzędowych zbiorów orzeczeń OSNC.

Nieprzerwanie przygotowywany i redagowany był także „Biuletyn Izby Cywilnej Sądu Najwyższego”, ukazujący się co dwa miesiące, regularnie i terminowo, który obrazuje bieżącą działalność orzeczniczą Izby i reakcję na tę działalność w literaturze naukowej. Oprócz uchwał i innych orzeczeń oraz wpływających do Izby zagadnień prawnych w Biuletynie przedstawiane są także w krótkim streszczeniu glosy do orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych w Izbie Cywilnej, publikowane niekiedy w trudno dostępnych periodykach. Biuletyn Izby Cywilnej jest publikowany także w Internecie, na stronie podmiotowej Sądu Najwyższego.

II. Charakterystyka działalności orzeczniczej

1. Działalność uchwałodawcza (repertorium CZP)

1.1. Uwagi ogólne

W 2025 r. w Izbie Cywilnej podjęto 32 uchwały, w tym jedną uchwałę składu całej Izby Cywilnej oraz 10 uchwał w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego. Dla porównania: w 2024 r. podjęto 39 uchwał, w tym jedną uchwałę składu całej Izby Cywilnej oraz 9 uchwał w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego; w 2023 r. podjęto 46 uchwał, w tym 6 uchwał w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego; natomiast w 2022 r. podjęto 63 uchwały, ale tylko jedna z nich została podjęta w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego. Z przedstawionego zestawienia wynika, że zmniejsza się liczba podejmowanych uchwał. Ten stan rzeczy jest konsekwencją, po pierwsze, utrzymujących się problemów kadrowych, które mają swoje źródło w braku pełnego obsadzenia wszystkich etatów sędziowskich w Izbie Cywilnej; po drugie, zmniejszania się liczby spraw inicjowanych w wyniku kierowania do Sądu Najwyższego zagadnień prawnych przez sądy drugiej instancji (art. 390 § 1 k.p.c.). Tym niemniej podnieść należy, że w 2025 r. liczba spraw rozpoznanych przez Izbę Cywilną w formie uchwały nie odbiegała w sposób znaczący od liczby takich spraw z lat poprzednich. Jednocześnie na wysokim poziomie utrzymano liczbę spraw z repertorium CZP, które załatwione zostały przez powiększone składy Sądu Najwyższego. Występujący w ostatnich latach wzrost liczby takich spraw wskazuje, że w obrębie działalności uchwałodawczej Izby Cywilnej coraz większą uwagę przypisuje się zagadnieniom o szczególnie istotnych odniesieniach prawnych i społecznych oraz że dostrzega się potrzebę intensyfikacji działań na rzecz zapewnienia jednolitości jej orzecznictwa.

W okresie sprawozdawczym w ramach repertorium CZP załatwiono 27 spraw w inny sposób niż podjęcie uchwały. W tej grupie mieści się 13 spraw, w których odmówiono odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne. W 8 sprawach wydano postanowienia o umorzeniu postępowania, zaś w 4 sprawach zdecydowano się na przekazanie zagadnienia prawnego do rozpoznania przez powiększony skład Sądu Najwyższego.

O odmowie udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytania prawne w przeważającej liczbie spraw przesądzały względy merytoryczne (11 spraw). Tylko w 3 sprawach powołano się na przyczyny formalne determinujące decyzję procesową Sądu Najwyższego o odmowie udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytanie prawne.

Analiza postanowień o odmowie podjęcia uchwały wskazuje, że konsekwentnie utrzymywane jest stanowisko o konieczności ścisłego odczytywania przesłanek udzielenia przez Sąd Najwyższy odpowiedzi na pytania prawne kierowane do niego przez sądy drugiej instancji (art. 390 § 1 k.p.c.). Stąd też wśród przyczyn odmowy podjęcia uchwały, podobnie jak w poprzednich latach, wskazywano na: brak związku oczekiwanej uchwały z rozstrzygnięciem przez sąd drugiej instancji środka odwoławczego, brak poważnych wątpliwości prawnych wymaganych przez art. 390 § 1 k.p.c., a także pozornosc przedstawnego zagadnienia prawnego polegającą na tym, że sąd drugiej instancji poprzez przedstawione pytanie prawne do Sądu Najwyższego oczekuje jedynie potwierdzenia preferowanego przez siebie podejścia interpretacyjnego. Konsekwentnie zaznaczano, że zagadnienia prawne formułowane przez sądy drugiej instancji nie mogą sprowadzać się do pytania wprost lub pośrednio o sposób rozstrzygnięcia sprawy. Instytucja pytań prawnych nie służy bowiem do przerzucania na Sąd Najwyższy decyzji orzeczniczej obciążającej sąd orzekający. Na sądach powszechnych spoczywa prawny obowiązek rozpoznawania zawisłych przed nimi spraw, co implikuje konieczność podjęcia wszelkich niezbędnych działań służących przeprowadzeniu wykładni przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie i na bazie tego dokonania właściwej subsumpcji norm prawnych. Kierowanie pytań prawnych do Sądu Najwyższego nie może więc dotyczyć wszystkich wątpliwości interpretacyjnych ujawniających się w procesie rozpoznania sprawy, gdyż takie działanie sądu drugiej instancji należy odczytywać jako przejaw niedopuszczalnego zrzekania się części własnych kompetencji orzeczniczych. Sąd Najwyższy jest więc zobligowany do odmówienia udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytanie prawne, gdy stwierdza, że rozstrzygnięcie wskazanego problemu prawnego nie wiąże się z występowaniem poważnych trudności interpretacyjnych po stronie sądu pytającego (zob. np. postanowienie z 3 kwietnia 2025 r., III CZP 45/24). Zwracano również uwagę, że sąd występujący z pytaniem praw-

nym do Sądu Najwyższego (art. 390 § 1 k.p.c.) ma obowiązek przedstawienia własnego stanowiska co do występujących wątpliwości interpretacyjnych oraz potencjalnych kierunków ich rozstrzygnięcia. W tym względzie nie jest wystarczające poprzestanie na prezentacji stanowisk i wątpliwości przyjmowanych przez doktrynę i inne sądy przy rozstrzygnięciu kwestii prawnej objętej pytaniem prawnym (art. 390 § 1 k.p.c.). O zasadności rozpoznania przedstawionego zagadnienia *per se* nie przemawia też okoliczność, że inny sąd wystąpił z tożsamym pytaniem prawnym, w sytuacji gdy sąd pytający zrezygnował ze zreferowania własnych wątpliwości dotyczących rozstrzygnięcia dostrzeżonego problemu prawnego (zob. postanowienie z 9 października 2025 r., III CZP 18/25).

Wśród przesłanek formalnych determinujących decyzję procesową Sądu Najwyższego o odmowie udzielenia odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne wskazać przede wszystkim należy na potwierdzenie przyjmowanego już wcześniej stanowiska (np. postanowienie z 28 kwietnia 2010 r., III CZP 3/10, OSNC 2010, nr 11, poz. 155), że w sprawie o rozstrzygnięcie kolizji ustawy z prawem unijnym wyłącznie właściwy jest Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W postanowieniu z 22 stycznia 2025 r., III CZP 28/24, podkreślono, że w sprawie, w której do wystąpienia do Trybunału Sprawiedliwości UE w postępowaniu prejudycjalnym [art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: „TFUE”)] uprawniony i zobowiązany jest sąd drugiej instancji, Sąd Najwyższy, do którego – na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. – skierowano zagadnienie prawne dotyczące kolizji ustawy z prawem unijnym, jest zawsze zobligowany odmówić udzielenia odpowiedzi na takie pytanie. W sprawie o rozstrzygnięcie kolizji ustawy z prawem unijnym, wymagającej wykładni tego prawa, wyłącznie właściwy jest Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Przejęcie tej kompetencji przez Sąd Najwyższy byłoby nie tylko naruszeniem prawa unijnego, ale prowadziłoby do zachwiania – gwarantowanej przez postępowanie prejudycjalne – spójności wykładni prawa unijnego, a w konsekwencji do naruszenia jednolitości jego stosowania przez sądy krajowe we wszystkich państwach członkowskich.

Warto nadmienić, że w uzasadnieniach postanowień Sądu Najwyższego o odmowie udzielenia odpowiedzi na przedstawione pytanie prawne niekiedy czyniono odniesienia merytoryczne, które mają przełożenie na kształtowanie podejścia orzeczniczego w zakresie stosowania niektórych

przepisów prawa materialnego i procesowego. Przykładowo, w postanowieniu z 29 stycznia 2025 r., III CZP 29/24, wyjaśniono, że postępowanie dotyczące nałożenia obowiązku zapłaty określonej sumy pieniężnej unormowane w art. 598¹⁶ k.p.c. nie jest samodzielnym postępowaniem, ale drugim etapem postępowania wykonawczego. Sąd wydaje nakaz zapłaty, jeśli zachodzi sytuacja, w której uprzednio zostało wydane stosowne postanowienie w sprawie zagrożenia nakazem i spełnione zostały przesłanki merytoryczne z art. 598¹⁶ k.p.c. Jeśli zaś takie postanowienie nie zapadło bądź utraciło moc, wówczas sąd powinien odmówić wydania nakazu zapłaty, uznając wniosek za przedwczesny (lub spóźniony). Natomiast w postanowieniu z 5 września 2025 r., III CZP 12/25, stwierdzono, że ustalenie, iż za Skarb Państwa w toku postępowania powinny działać inne *stationes fisci*, niż miało to miejsce przed sądem pierwszej instancji, nie pociąga za sobą konieczności uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Prowadzenie postępowania z udziałem niewłaściwie oznaczonej jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa nie skutkuje nieważnością postępowania. Stanowi jedynie uchybienie procesowe, a do sądu odwoławczego należy ocena, czy uchybienie będzie miało wpływ na wynik sprawy (podobnie wyroki: z 14 kwietnia 1999 r., III CKN 1239/98, OSNC 1999, nr 11, poz. 191; z 13 listopada 2003 r., I CK 380/02, i z 28 marca 2017 r., III CSK 320/16, oraz postanowienia z 6 czerwca 2019 r., II CSK 622/18, i z 9 stycznia 2025 r., III CZ 264/24; odmiennie jednak postanowienia z 30 października 2013 r., II CZ 58/13, OSNC-ZD 2014, nr D, poz. 36, oraz z 8 września 2021 r., IV CZ 41/21). Jednocześnie w postanowieniu z 5 września 2025 r., III CZP 12/25, zastrzeżono, że na sądach powszechnych i Sądzie Najwyższym nie spoczywa prawny obowiązek rozstrzygnięcia, która ze *stationes fisci* powinna ponieść ekonomiczny ciężar świadczenia zasądzonego od Skarbu Państwa.

W 2025 r. problematyka objęta działalnością uchwałodawczą Izby Cywilnej była zróżnicowana. Z zakresu zagadnień materialnoprawnych istotne znaczenie (również w aspekcie ilościowym) miały uchwały związane z wykładnią przepisów Kodeksu cywilnego, w szczególności dotyczących przedawnienia oraz skargi pauliańskiej. Zauważyć należy, że nadal w obrębie aktywności uchwałodawczej Izby Cywilnej ujawniały się kwestie związane z ochroną konsumentów, w tym zwłaszcza z problematyką tzw. kredytów frankowych. Wśród kwestii odnoszących się do

materii procesowej wskazać natomiast należy na istotne wypowiedzi dotyczące wymogów formalnych skargi kasacyjnej, aspektów proceduralnych związanych z korygowaniem oznaczenia płci w akcie urodzenia osoby transseksualnej, pozycji prawnej kuratora dla osoby nieznannej z miejsca pobytu czy też sposobu rozstrzygnięcia przez sąd w przedmiocie wniosku o przyznaniu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata lub radcę prawnego z urzędu.

1.2. Zagadnienia merytoryczne

1.2.1. Uchwała składu całej Izby Cywilnej

W **uchwale składu całej Izby Cywilnej z 4 marca 2025 r., III CZP 6/24**, podjęto kwestię przeprowadzenia, na żądanie osoby transseksualnej, korekt w zakresie oznaczenia jej płci w akcie urodzenia. Odstąpiono od wyrażonej w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 22 czerwca 1989 r., III CZP 37/89 (OSNCP 1989, nr 12, poz. 188), zasady prawnej, że występowanie transseksualizmu nie daje podstawy prawnej do sprostowania w akcie urodzenia wpisu określającego płeć takiej osoby. Przyjęto, że *de lege lata* jest dopuszczalne przeprowadzenie korekty we wpisach dotyczących oznaczenia płci w akcie urodzenia osoby transseksualnej. Takie żądanie podlega rozpoznaniu przez sąd w postępowaniu nieprocesowym przy zastosowaniu w drodze analogii art. 36 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (dalej: „p.a.s.c.”). Zastrzeżono też, że przeprowadzenie wspomnianej zmiany w akcie urodzenia jest dopuszczalne wyłącznie na wniosek osoby, której dotyczy ten akt, zaś oprócz wnioskodawcy uczestnikiem zainicjowanego postępowania nieprocesowego może być jedynie jego małżonek (art. 510 k.p.c.). Ponadto stwierdzono, że postanowienie sądu uwzględniające wniosek o zmianę treści wpisu w akcie urodzenia w zakresie oznaczenia płci wywołuje skutki od chwili jego uprawomocnienia się.

Zaznaczenia wymaga, że przywołana uchwała składu całej Izby Cywilnej jest odpowiedzią na narastającą w ostatnich latach krytykę dotychczasowego podejścia sądów do rozpoznawania spraw dotyczących zmiany oznaczenia płci osoby transseksualnej w akcie urodzenia. Sądy uwzględniały bowiem skutki wspomnianej uchwały składu siedmiu sędziów z 22 czerwca 1989 r., III CZP 37/89, i negocowały – adekwatnie do

wskazań w niej wyrażonych – możliwość przeprowadzenia zmian w akcie urodzenia w zakresie określenia płci z wykorzystaniem procedury sprostowania treści aktu urodzenia. Dopuszczano natomiast inicjowanie postępowań w sprawach o zmianę płci z powołaniem się na art. 189 k.p.c., co z kolei implikowało konieczność wskazywania strony pozwanej w takich postępowaniach. Po stronie pozwanej najczęściej występowali więc rodzice osoby wnoszącej o wpisanie w jej akcie urodzenia odmiennego oznaczenia płci. W niektórych postępowaniach pozwanymi byli nadto małżonek i dzieci powoda. Każdorazowo uzyskany prawomocny wyrok stanowił podstawę wpisania wzmianki dodatkowej w akcie urodzenia powoda, w zakresie oznaczenia jego płci. Procesowy tryb postępowania w tego typu sprawach od początku budził też poważne wątpliwości natury dogmatycznej co do strony pozwanej takiego procesu, realizacji zasady kontrydykcyjności oraz charakteru powództwa i wyroku ustalającego płeć z powołaniem się na art. 189 k.p.c.

Uwzględniając występujący kontekst normatywny oraz szczególny charakter żądania zmiany oznaczenia płci w akcie urodzenia osoby transseksualnej, Sąd Najwyższy uznał, że tego typu sprawy powinny toczyć się nie – jak dotychczas – w trybie procesowym, ale w trybie postępowania nieprocesowego przy zastosowaniu w drodze analogii art. 36 p.a.s.c. Przyjmując takie stanowisko, wzięto pod uwagę, że w obecnym stanie prawnym płeć człowieka jest elementem stanu cywilnego (art. 2 ust. 1 w zw. z art. 49 ust. 2 pkt 1 p.a.s.c.), a wszystkie postępowania unormowane w Prawie o aktach stanu cywilnego, które mają na celu doprowadzenie do prawidłowej treści aktu stanu cywilnego (o sprostowanie, o uzupełnienie, o unieważnienie i o ustalenie treści), na etapie sądowym toczą się w trybie nieprocesowym. Jednocześnie dostrzeżono, że konstrukcja i mechanizmy trybu nieprocesowego w większym stopniu uwzględniają okoliczności ze sfery interesu publicznego, a także minimalizują wątpliwości odnoszące się do zagadnienia legitymacji procesowej. Wybór postępowania nieprocesowego pozwala na wykorzystanie jego elastycznej konstrukcji. Przede wszystkim eliminowana jest konieczność zapewnienia dwustronności postępowania – postępowanie nieprocesowe może toczyć się przy udziale tylko jednego uczestnika, jeżeli wynik postępowania dotyczy praw tylko jednego podmiotu. Nie ma zatem potrzeby tworzenia „sztucznego” pozwanego, jak miało to miejsce

w procesach o zmianę oznaczenia płci toczących się na podstawie art. 189 k.p.c. Z istoty rzeczy proces oparty jest na idei sporu prawnego. Tymczasem proces o zmianę płci nie jest wynikiem sporu dwóch podmiotów o przeciwstawnych interesach, w którym istnieje potrzeba rozstrzygnięcia sporu przez niezależny podmiot w postaci sądu. Podczas gdy wyrok zapadający w trybie art. 189 k.p.c. jest skuteczny tylko między stronami, a zatem pomiędzy powodem a jego najbliższymi, postanowienie co do istoty sprawy wydawane w trybie nieprocesowym na gruncie przepisów Prawa o aktach stanu cywilnego ma – co do zasady – skuteczność *erga omnes*. Podkreślono przy tym, że osobisty charakter spraw o zmianę oznaczenia płci w akcie urodzenia oznacza, iż z grona podmiotów legitymowanych do wystąpienia z takim żądaniem wyklucza się prokuratora i kierownika urzędu stanu cywilnego, wymienionych w art. 36 p.a.s.c. Wynik postępowania o zmianę oznaczenia płci w akcie urodzenia dotyczy praw osobistych wnioskodawcy. Taki charakter sprawy przemawia za możliwie wąskim rozumieniem interesu prawnego w tego rodzaju sprawach. Jeśli jednak wnioskodawca pozostaje w związku małżeńskim, jego małżonek należy do osób zainteresowanych wynikiem postępowania (art. 510 § 1 k.p.c.). Istniejące małżeństwo osoby transseksualnej – w przypadku uwzględnienia wniosku – stałoby się bowiem w takiej sytuacji małżeństwem jednopłciowym. Nie ma natomiast przekonujących argumentów uzasadniających stanowisko, że wynik postępowania o zmianę oznaczenia płci metrykalnej osoby transseksualnej dotyczy praw jej rodziców, i w związku z tym nie można przyjąć, iż należą oni do kręgu osób zainteresowanych w sprawie o zmianę oznaczenia płci w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c. Podobnie należy ocenić kwestię uczestnictwa w sprawach o zmianę płci dzieci wnioskodawcy. Stosunek rodzicielstwa nie jest zależny od oznaczenia płci rodzica, którego zmiana nie powoduje wygaśnięcia stosunków między rodzicem a dzieckiem, nie ulegają zmianie prawa i obowiązki tych osób względem siebie.

1.2.2. Uchwały składu siedmiu sędziów

W 2025 r. Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej podjął 10 uchwał w składzie siedmiu sędziów. Tylko w jednej uchwale zdecydowano o nadaniu jej mocy zasady prawnej (uchwała składu siedmiu sędziów z 14 maja 2025 r., III CZP 39/23).

W sferze zagadnień materialnoprawnych podejmowanych w Izbie Cywilnej na uwagę zasługuje **uchwała składu siedmiu sędziów z 15 stycznia 2025 r., III CZP 17/24 (OSNC 2025, nr 9, poz. 79)**. Przyjęto w niej, że wysokość sumy gwarancyjnej dla umów obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej pojazdów mechanicznych określona w przepisach obowiązujących w chwili orzekania nie może stanowić jedyne kryterium waloryzacji na podstawie art. 357¹ k.c. W konsekwencji zmiana stanu prawnego i związane z tym wprowadzenie w obowiązujących przepisach wyższej sumy gwarancyjnej *per se* nie stanowi wystarczającej podstawy dla przeprowadzenia waloryzacji świadczenia ubezpieczyciela z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Uzasadniając to stanowisko, odwołano się do dotychczasowej wykładni art. 357¹ k.c. Zaznaczono, że celem art. 357¹ k.c. jest przywrócenie pierwotnej równowagi kontraktowej, ale wyłącznie w takim zakresie, w jakim została ona naruszona na skutek nadzwyczajnej zmiany stosunków. Modyfikacja umowy nie może zatem następować z jakichkolwiek powodów. Ma ona skutecznie przeciwdziałać nadzwyczajnym zmianom okoliczności i musi jednocześnie następować z uwzględnieniem interesu obu stron umowy. Wykluczona jest jej jednostronność, w tym znaczeniu, że konsekwencje nadzwyczajnej zmiany stosunków przerzucane są tylko na jedną ze stron umowy. Sąd powinien więc dążyć do poprawienia sytuacji prawnej jednej ze stron, pogorszonej na skutek nadzwyczajnej zmiany stosunków, ale w sposób jak najmniej dotkliwy dla drugiej strony. Tymczasem powoływanie się na aktualną wysokość sumy gwarancyjnej i traktowanie jej jako jedyne i wystarczające kryterium dla przeprowadzenia waloryzacji świadczeń z umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych oznaczałoby, iż wszelkie negatywne konsekwencje nadzwyczajnej zmiany stosunków w sposób automatyczny byłyby przerzucane tylko na ubezpieczyciela. Podejście to byłoby też trudne do pogodzenia z zawartym w art. 357¹ k.c. odesłaniem do zasad współżycia społecznego. Na bazie stosownego odesłania od sądu oczekuje się, aby ustalał on relacje stron umowy w sposób słuszny i uczciwy, uwzględniając zarówno to, do czego się one zobowiązały, jak i to, co mogły przewidzieć, oraz w jakiej sytuacji się znalazły w wyniku zmiany stosunków. Nie można więc przyjmować, że art. 357¹ k.c. pozwala

na automatyczne zastosowanie aktualnej wysokości sumy gwarancyjnej dla ustalenia wysokości świadczenia ubezpieczyciela. Systematyczne podnoszenie wysokości sumy gwarancyjnej dla umów obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych nie pozostaje bez wpływu na relacje stron umowy ubezpieczenia, ale weryfikacja tych relacji musi zawsze być przeprowadzona z uwzględnieniem wszystkich kryteriów waloryzacji, które wyznaczane są przez art. 357¹ k.c. Sąd, stosując art. 357¹ k.c. w kontekście modyfikacji wysokości sumy gwarancyjnej, jest więc zobligowany do dostrzegania znaczenia aktualnej jej wysokości dla określenia zakresu świadczeń wynikających z umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, z tym jednak zastrzeżeniem, że jej aplikowanie zawsze powinno następować z uwzględnieniem realiów właściwych dla konkretnego stanu faktycznego.

W kwestii wzajemnego charakteru umowy kredytu wypowiedziano się w **uchwale składu siedmiu sędziów z 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22 (OSNC 2025, nr 11, poz. 97)**. Stwierdzono w niej, że umowa o kredyt bankowy jest umową wzajemną w rozumieniu art. 487 § 2 k.c. Uchwała ta wyraża odmienne stanowisko w kwestii wzajemnego charakteru umowy, aniżeli podjęta później uchwała składu siedmiu sędziów z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24 (OSNC 2025, nr 11, poz. 98).

W motywach uchwały z 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22, wskazano, że zasadniczą cechą umów wzajemnych jest to, iż każda ze stron jest zobowiązana do świadczenia na rzecz drugiej, najczęściej pod postacią dania (*dare*), stanowiącego odpowiednik (ekwiwalent) tego, co sama otrzymuje. Istotą takich umów jest więc swoista równowaga świadczeń, przy czym dla uznania świadczeń za równoważne wystarczający jest (co do zasady) miernik subiektywny kontrahentów. Decydujące znaczenie powinna mieć zatem ocena więzi łączącej strony, która dla umów wzajemnych ma polegać na występowaniu zależności świadczenia jednej ze strony od świadczenia drugiej strony. Każda ze stron zobowiązuje się do spełnienia świadczenia na rzecz drugiej strony dlatego, że liczy na uzyskanie stosownego świadczenia drugiej strony (*do ut des*). W odniesieniu do umowy kredytu wyraża się to w tym, że kredytodawca zobowiązuje się do oddania kredytobiorcy środków pieniężnych, natomiast po stronie kredytobiorcy powstaje zobowiązanie do zwrotu wykorzystanych na

umówiony cel środków finansowych wraz z odsetkami, stanowiącymi wynagrodzenie za korzystanie z tych środków. W umowie kredytu mamy do czynienia ze zobowiązaniem pieniężnym – w ramach takiej umowy nie dochodzi do przeniesienia posiadania rzeczy, lecz do przesunięcia określonej wartości ekonomicznej między stronami.

W omawianej uchwale zaznaczono, że umowę kredytu należy traktować jako umowę ekwiwalentną, gdyż kredytodawca w zamian za swoje świadczenie w postaci oddania do dyspozycji określonej kwoty środków pieniężnych otrzymuje – niezależnie od obowiązku kredytobiorcy zwrotu tych środków (kapitału) – wynagrodzenie za korzystanie z nich w okresie trwania umowy, które jest tak skalkulowane, że obejmuje nie tylko rekompensatę z tytułu utraty – ze względu na upływ czasu – realnej wartości jednostek pieniężnych, ale także i zysk. Z kolei kredytobiorca uzyskuje w całości środki pieniężne na określony cel, spłacając kwotę kredytu częściami wraz ze stosownym oprocentowaniem w ciągu pewnego dłuższego okresu oznaczonego w umowie. Okoliczność, że kredytodawca uzyskuje ekwiwalent swojego wzajemnego świadczenia sukcesywnie w ciągu całego okresu trwania umowy, nie oznacza pozbawienia umowy kredytu cech właściwych dla umowy wzajemnej. Po zakończeniu umowy kredytu kredytodawca uzyskuje bowiem w całości świadczenie wzajemne. Zastrzeżono też, że świadczenia będące przedmiotem zobowiązań z umów wzajemnych powinny być wprawdzie spełnione jednocześnie, ale nie dotyczy to przypadków, gdy z umowy, z ustawy albo z treści orzeczenia sądu lub decyzji innego właściwego organu wynika, iż jedna ze stron obowiązana jest do wcześniejszego spełnienia świadczenia (art. 488 § 1 k.c.). W odniesieniu do umowy kredytu obowiązek wcześniejszego spełnienia świadczenia przez kredytodawcę wynika z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (dalej: „pr.bank.”).

Na tle sporów związanych z kredytami denominowanymi w walucie obcej lub indeksowanymi do waluty obcej podjęto **uchwałę składu siedmiu sędziów z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24**. Wyrażono w niej tezę, że w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.c. Uchwała ta stanowi rozwinięcie wcześniej wyrażonego stanowiska, że prawo zatrzymania nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją

wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, OSNC 2025, nr 3, poz. 25). Zarazem zmierza ona do usunięcia wszelkich wątpliwości interpretacyjnych związanych ze stosowaniem prawa zatrzymania w kontekście spraw frankowych. Dostrzec bowiem należy, że uchwała z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, ze względu na rozstrzygnięcie problemu dotyczącego korzystania z prawa zatrzymania przez przyzmat zarzutu potrącenia, nie doprowadziła do eliminacji wszelkich problemów interpretacyjnych związanych z dopuszczalnością powoływania się przez bank (kredytodawcę) na prawo zatrzymania w związku ze stwierdzeniem nieważności umowy kredytu denominowanego w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej zawartej z konsumentem. Wynikało to głównie z faktu, że w praktyce występują sytuacje, w których kwestionuje się możliwość skorzystania przez stronę nieważnej umowy kredytu z prawa potrącenia, np. gdy przeciwstawne świadczenia pieniężne wyrażane są w różnych walutach. Ponadto występują ograniczenia w skorzystaniu z procesowego zarzutu potrącenia mające swoje źródło w art. 203¹ k.p.c. W konsekwencji w tych stanach faktycznych, w których kwestionowano możliwość potrącenia wierzytelności, dyskusyjne stawało się bezpośrednio sięganie do stanowiska wyrażonego przez skład siedmiu sędziów w uchwale z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23. Jednocześnie przy podejmowaniu uchwały z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24, uwzględniono okoliczność, że w uchwale składu siedmiu sędziów z 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22, wyrażono pogląd, iż umowa kredytu jest umową wzajemną. Uchwała ta wprawdzie nie odnosiła się wprost do możliwości korzystania przez bank z prawa zatrzymania, ale ze względu na kontekst zadane-go pytania wzbudzała wątpliwości co do jej zgodności z rozstrzygnięciem przyjętym w uchwale z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23.

W uchwale z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24, przyjęto – odmiennie niż w uchwale składu siedmiu sędziów z 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22 – że umowa kredytu nie jest umową wzajemną. W konsekwencji bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania, gdyż instytucja ta ma zastosowanie wyłącznie do umów o charakterze wzajemnym.

Uzasadniając stanowisko, że umowa kredytu nie jest umową wzajemną, Sąd Najwyższy wskazał na konieczność bazowania na tradycyjnym rozumieniu świadczenia umownego, tj. jako określone zachowanie

(działanie lub zaniechanie) dłużnika zgodnie z treścią zobowiązania i czyniące zadość godnemu ochronie interesowi wierzyciela, którego można dochodzić przed sądem. W związku z tym wyjaśniono, że świadczenie banku z umowy kredytu sprowadza się do wypłaty kwoty kredytu. Natomiast świadczenie kredytobiorcy obejmuje obowiązek zwrotu uzyskanej kwoty kredytu wraz z odsetkami, ewentualnie także z opłatami i prowizjami. Wypłata kapitału kredytu nie stanowi jednak odpowiednika jego zwrotu wraz z odsetkami i prowizjami – między tymi świadczeniami nie ma stosunku wymiany. Różna pozostaje też wysokość świadczeń pieniężnych, do których zobowiązane są strony umowy kredytu.

Podkreślono, że stanowisko traktujące umowę kredytu jako umowę wzajemną wynika z nadmiernego eksponowania skutku ekonomicznego takiej umowy, który wywodzony jest z art. 69 ust. 1 pr.bank. Marginalizuje ono natomiast znaczenie analizy poszczególnych świadczeń stron takiej umowy z perspektywy art. 353 § 1 k.c. Wprawdzie w art. 69 ust. 1 pr.bank. ustawodawca zdecydował się na zdefiniowanie umowy kredytu poprzez opis skutku gospodarczego (ekonomicznego), jaki następuje między stronami w wyniku nawiązania tego stosunku umownego, jednak opis ten nie wyłącza zasadności postrzegania świadczeń stron przez pryzmat cech kwalifikujących dane zachowanie jako świadczenie ze stosunku zobowiązaniowego (art. 353 § 1 k.c.). Przyjmowanie bowiem, że oddanie do dyspozycji kwoty kredytu na czas oznaczony jest świadczeniem banku, jest nie do pogodzenia z art. 353 § 1 k.c., gdyż przepis ten wskazuje, iż immanentną cechą świadczenia jest możliwość jego żądania (dochodzenia) przez wierzyciela. W wyniku zawarcia umowy kredytu możliwe jest więc dochodzenie zapłaty kwoty kredytu przez bank, ale nie żądanie oddania jej do dyspozycji kredytobiorcy przez oznaczony czas.

W uzasadnieniu wspomnianej uchwały wyjaśniono, że stosowanie prawa zatrzymania (art. 496 w zw. z art. 497 k.c.) jest wykluczone również przy ewentualnym przyjęciu stanowiska, iż umowa kredytu jest umową wzajemną. Wytworzenie sytuacji gospodarczej, w której kredytobiorca może w określonym czasie korzystać z kapitału, nie jest świadczeniem, które dałoby się „zatrzymać” w rozumieniu art. 496 k.c.

Uchwała składu siedmiu sędziów z 19 marca 2025 r., III CZP 9/24 (OSNC 2025, nr 7-8, poz. 68), jest odpowiedzią na występujące w orzecznictwie Izby Cywilnej rozbieżności dotyczące zasadności kwalifikowania

czynności polegających na zbyciu nieruchomości obciążonej hipotekami w wysokości przekraczającej jej wartość (zbywania nieruchomości przeciążonej hipotekami) jako czynności dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli w rozumieniu art. 527 k.c. W dotychczasowym orzecznictwie Izby Cywilnej przeważało zapatrywanie kwestionujące możliwość przyjęcia, że dłużnik stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, jeżeli niezależnie od tego, czy dokonał czynności rozporządzającej składnikiem należącym do jego majątku, czy też nie, wierzyciel i tak nie mógł uzyskać zaspokojenia swojej wierzytelności. W takiej sytuacji między czynnością, której uznania za bezskuteczną wobec siebie żąda wierzyciel, a niewypłacalnością dłużnika nie ma związku, o którym mowa w art. 527 § 2 k.c. Jeżeli więc przedmiotem rozporządzenia była nieruchomość przeciążona hipotekami, to nie można uznać, że doszło do pokrzywdzenia wierzyciela, skoro ze względu na istniejące zabezpieczenie rzeczowe taka nieruchomość nie jest dostępna dla wierzyciela pauliańskiego (zob. wyroki: z 31 stycznia 2007 r., II CSK 384/06; z 28 czerwca 2007 r., IV CSK 115/07; z 8 października 2009 r., II CSK 221/09; z 13 października 2006 r., III CSK 58/06, OSNC 2007, nr 9, poz. 138; z 14 lutego 2008 r., II CSK 503/07; z 29 września 2011 r., IV CSK 99/11; z 11 maja 2012 r., II CSK 548/11, OSNC 2013, nr 2, poz. 19; z 5 lipca 2013 r., IV CSK 738/12; z 26 marca 2015 r., V CSK 320/14; z 16 marca 2016 r., IV CSK 269/15; z 20 lipca 2017 r., IV CSK 598/16, i z 3 kwietnia 2019 r., II CSK 274/18). Jednak w nowszym orzecznictwie Izby Cywilnej ujawnił się pogląd odmienny od poglądu wynikającego z dominującej linii orzecniczej. Opowiedziano się bowiem za ścisłym postrzeganiem przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli z art. 527 k.c. Wskazywano, że w zawartej w art. 527 § 2 k.c. definicji czynności dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli ustawodawca kładzie nacisk na element obiektywny w postaci wystąpienia stanu niewypłacalności dłużnika. W konsekwencji nie ma znaczenia ocena, w jaki sposób owa niewypłacalność wpływa na możliwość zaspokojenia się przez konkretnego wierzyciela (zob. wyroki z 19 czerwca 2024 r., II CSKP 1761/22, OSNC 2025, nr 2, poz. 15, oraz z 21 listopada 2024 r., II CSKP 1964/22).

W uchwale składu siedmiu sędziów z 19 marca 2025 r., III CZP 9/24, opowiedziano się za wąskim ujęciem przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli z art. 527 k.c., wyjaśniając, że jeżeli dłużnik wyzbył się nieruchomości obciążonej hipoteką, pokrzywdzenie wierzycieli zachodzi, gdy czynność

ta doprowadziła do powstania lub do zwiększenia nadwyżki pasywów nad aktywami dłużnika. Oceniając zasadność skargi pauliańskiej, sąd nie bada więc możliwości zaspokojenia się wierzyciela ze zbywanej nieruchomości (art. 527 § 2 k.c.). Jednocześnie w przywołanej uchwale wskazano, że ocena, czy czynność doprowadziła do pokrzywdzenia wierzyciela, ma być dokonywana na chwilę zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.).

Uzasadniając przyjęty sposób rozumienia przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli i jej przełożenia na ocenę fraudacyjnego charakteru czynności sprowadzającej się do rozporządzenia przez dłużnika nieruchomości przeciążoną hipotekami, powołano się m.in. na wyniki wykładni językowej art. 527 § 2 k.c. Jak zaznaczono, z art. 527 § 2 k.c. wynika, że przesłanka pokrzywdzenia wierzycieli wyraża się w tym, iż dłużnik staje się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed jej dokonaniem. Bez znaczenia pozostaje zatem perspektywa zaspokojenia wierzyciela, który nie należy do wierzycieli uprzywilejowanych; art. 527 § 2 k.c. wskazuje bowiem, że ocenie podlega nie – rozumiane potocznie – pokrzywdzenie konkretnego wierzyciela, ale pokrzywdzenie ogółu wierzycieli rozumiane zgodnie z definicją wyrażoną w tym przepisie. Artykuł 527 § 2 k.c. przesądza, że czynność prawną dłużnika uznaje się za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli na skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Niewypłacalność należy przy tym rozumieć jako stan, w którym dłużnik nie jest w stanie zaspokoić obciążających go zobowiązań pieniężnych. Stan ten – co wynika z art. 527 § 2 k.c. – podlega stopniowaniu. Niewypłacalność może być pełna, gdy dłużnik nie jest w stanie zaspokoić żadnego obciążającego go zobowiązania nawet w najmniejszym stopniu. Natomiast częściowa niewypłacalność oznacza na ogół przewagę pasywów nad aktywami w majątku dłużnika (niekorzystną dysproporcję między wysokością długów pieniężnych a wartością majątku dostępnego dla wierzycieli w razie egzekucji), a zwiększenie niewypłacalności oznacza powiększenie tej przewagi (dysproporcji). Tak rozumiany stan niewypłacalności – co podkreślono w omawianej uchwale – dopuszcza sytuacje, w których na skutek dokonania czynności prawnej zwiększa się stopień niewypłacalności dłużnika, a jednocześnie nie ma to bezpośredniego wpływu na perspektywy zaspokojenia indywidualnego wierzyciela. Dotyczy to zwłaszcza tych sta-

nów faktycznych, w których wzrasta przewaga pasywów dłużnika nad aktywami, jednak wierzyciel nie miałby możliwości zaspokojenia, nawet gdyby do tego wzrostu nie doszło (np. według obecnego stanu zadłużenia dłużnika jego aktywa w całości powinny zostać przeznaczone na zaspokojenie wierzycieli uprzywilejowanych). Niezależnie jednak od występującego zróżnicowania co do możliwości zaspokojenia konkretnego wierzyciela – adekwatnie do art. 527 § 2 k.c. – należy przyjmować, że doszło do pokrzywdzenia wierzycieli, gdyż na skutek dokonania czynności prawnej dłużnik staje się niewypłacalny w stopniu wyższym, niż był przed jej dokonaniem.

W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z 19 marca 2025 r., III CZP 9/24, podkreślono, że za ścisłym postrzeganiem przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli przemawia również zastosowanie innych metod wykładni art. 527 § 2 k.c. Po pierwsze, rozumienie pokrzywdzenia wierzyciela jako pozbawienia go istniejących wcześniej szans uzyskania zaspokojenia w egzekucji z przedmiotu czynności fraudacyjnej nakazuje sądowi rozważanie szans powodzenia przyszłego postępowania egzekucyjnego. W ten sposób sąd oceniałby, czy uwzględnienie skargi pauliańskiej przyniesie powodowi praktyczną korzyść w kategoriach ekonomicznych. Sytuacja taka byłaby wyjątkiem w systemie prawa, gdyż kwestie te na ogół pozostają całkowicie poza zakresem kognicji sądu. Po drugie, przyjęcie istnienia takiego wyjątku o charakterze systemowym nie jest racjonalne także z tego powodu, że sąd nie dysponuje efektywnymi instrumentami oceny szans zaspokojenia wierzyciela z przedmiotu czynności fraudacyjnej. Na prognozy co do wyników przyszłej egzekucji wpływ ma zazwyczaj bardzo wiele czynników, co sprawia, że prognozy te są wysoce niepewne. Suma możliwa do uzyskania z egzekucji zależy przecież od zmiennych w czasie uwarunkowań rynkowych i ostatecznie nigdy nie jest możliwa do przewidzenia. Po trzecie, przyjęcie koncepcji, zgodnie z którą ocenie podlega możliwość rzeczywistego zaspokojenia się wierzyciela z przedmiotu zaskarżonej czynności, rodzi poważne niebezpieczeństwo nadużyć po stronie dłużnika. W szczególności możliwe stawałoby się obciążenie nieruchomości fikcyjnymi hipotekami, zabezpieczającymi nieistniejące wierzytelności, tylko w tym celu, aby istnienie obciążeń wykazywać w procesie pauliańskim, a następnie doprowadzić do wykreślenia hipotek, gdy powództwo zostanie oddalone. Możliwe by-

łoby również pozostawienie w księdze wieczystej hipotek zabezpieczających wierzytelności, które w rzeczywistości zostały spłacone, aby wyłączyć ryzyko uwzględnienia przez sąd wniesionej skargi pauliańskiej. Wykazywanie nadużyć – jak zaznaczono w przywołanej uchwale z 19 marca 2025 r., III CZP 9/24 – byłoby co najmniej utrudnione, co sprawia, że dłużnicy wykorzystywaliby stosowne rozwiązania do wyłączenia zagrożeń związanych z dokonaniem czynności fraudacyjnej. Po czwarte, o ocenie zasadności lub braku zasadności ekonomicznej wnoszenia skargi pauliańskiej i możliwości zaspokojenia się z nieruchomości przeciążonej hipotekami powinni decydować sami wierzyciele. To oni, decydując się na ochronę pauliańską, dostrzegają racjonalność ekonomiczną podejmowanych działań ochronnych, w tym również możliwość uzyskania korzyści ekonomicznej w związku z kierowaniem w przyszłości działań egzekucyjnych na nieruchomość obciążoną hipotekami. Nie jest zatem właściwe, aby na skutek szerokiego postrzegania przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli z art. 527 § 2 k.c. pozbawiać ich możliwości ochrony swoich praw przez twierdzenie, że realizowana przez nich ochrona *pro futuro* nie przyniesie im żadnych korzyści ekonomicznych.

W uchwale składu siedmiu sędziów z 19 marca 2025 r., III CZP 9/24, odniesiono się również do kwestii określenia momentu, według którego sąd powinien ustalać zaistnienie przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli. W tej kwestii w orzecznictwie Izby Cywilnej przyjmowano dotychczas, że relewantna dla dokonania oceny zaistnienia przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli z art. 527 § 2 k.c. jest chwila zaskarżenia czynności (np. wyroki: z 23 lipca 2003 r., II CKN 299/01; z 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03; z 6 października 2011 r., V CSK 493/10, i z 16 grudnia 2011 r., V CSK 35/11); ewentualnie wskazywano, że chodzi o chwilę wyrokowania/zamknięcia rozprawy (np. wyroki: z 22 marca 2001 r., V CKN 280/00; z 16 marca 2006 r., III CSK 8/06, OSNC 2006, nr 12, poz. 207; z 28 czerwca 2007 r., IV CSK 115/07; z 14 lutego 2008 r., II CSK 503/07; z 27 lutego 2009 r., V CSK 309/08, i z 17 grudnia 2020 r., III CSK 163/18) lub chwilę orzekania (wyroki z 15 czerwca 2005 r., IV CK 806/04, i z 5 marca 2008 r., V CSK 471/07). W przywołanej uchwale zaznaczono, że art. 316 § 1 k.p.c. ma wymierne znaczenie dla oceny chwili, w której powinna zostać spełniona przesłanka skargi pauliańskiej w postaci pokrzywdzenia wierzycieli. Z przepisu tego wynika, że sąd wydaje wyrok, biorąc pod uwagę stan

rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, a zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, iż stało się ono wymagalne w toku sprawy. Zatem przesłanki uwzględnienia skargi pauliańskiej powinny być spełnione w chwili zamknięcia rozprawy, co oznacza, że w tej chwili dłużnik powinien być niewypłacalny albo niewypłacalny w stopniu wyższym, niż miałyby to miejsce, gdyby nie dokonano zaskarżonej czynności. Konsekwentnie należy przyjmować, że przesłanka pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 1 k.c.) nie została zrealizowana, gdy wprawdzie bezpośrednio po dokonaniu czynności dłużnik stał się niewypłacalny, ale następnie wypłacalność odzyskał; zaś przesłanka ta jest spełniona, gdy utrata lub zmniejszenie wypłacalności nie nastąpiły bezpośrednio po dokonaniu czynności, ale istnieją w chwili zamknięcia rozprawy i są skutkiem dokonanej czynności.

W **uchwale składu siedmiu sędziów z 15 maja 2025 r., III CZP 22/24**, odniesiono się do – różnie rozstrzyganego w orzecznictwie – problemu przerwania biegu przedawnienia w następstwie złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej (w stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw) oraz znaczenia intencji wierzyciela, który zainicjował postępowanie pojednawcze (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). W uchwale przyjęto, że w stanie prawnym obowiązującym do 30 czerwca 2022 r. wniosek o zawezwanie do próby ugodowej przerywał bieg przedawnienia roszczenia, chyba że z okoliczności dokonania tej czynności wynika, iż nie została ona przedsięwzięta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).

W motywach omawianej uchwały wyjaśniono, że art. 123 § 1 pkt 1 k.c. nie zawiera „katalogu czynności”, których przedsięwzięcie powoduje przerwę biegu przedawnienia. Przepis ten nie wskazuje czynności przerywających bieg przedawnienia, a wyłącznie określa warunki, którym muszą odpowiadać podejmowane czynności, aby można im było przyznać skuteczność w zakresie przerwy biegu przedawnienia. Ustawodawca nie zdecydował się więc na normatywne przesądzenie, że zawezwanie do próby ugodowej przerywa bieg przedawnienia. Selekcja czynności w świetle art. 123 § 1 pkt 1 k.c. dokonywana jest przy użyciu kryterium ich „bezpośredniego celu”. Zawezwanie do próby ugodowej może bez-

pośrednio zmierzać do celu w postaci dochodzenia roszczenia, nie oznacza to jednak, że każdy taki wniosek w tym celu został złożony. Ponawiane (niekiedy wielokrotnie) wnioski o zawezwanie do próby ugodowej mogą być składane bez zamiaru zawarcia ugody. Wniosek o zawezwanie do próby ugodowej może więc nie być czynnością bezpośrednio zmierzającą do dochodzenia roszczenia w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c., gdy jego celem jest wyłącznie wydłużenie okresu zaskarżalności wierzytelności przez doprowadzenie do przerwy biegu przedawnienia roszczenia. Ocena celu przedsięwziętej czynności usprawiedliwiona jest określonym w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. zastrzeżeniem, że następstwo przewidziane w tym przepisie powoduje tylko czynność podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia danego roszczenia. Zatem dopiero wykazanie, że wierzyciel, inicjując postępowanie pojednawcze, miał taki cel, pozwala uznać zawezwanie do próby ugodowej za czynność przerywającą bieg przedawnienia. Nie ma przy tym podstaw do różnicowania pierwszego wezwania i kolejnych wezwań pod kątem skutku określonego w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że przedsięwzięta przed sądem lub innym właściwym organem czynność została dokonana bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, to cel ten ma zawsze decydujące znaczenie z punktu widzenia przypisywania skutku z art. 123 § 1 pkt 1 k.c.

W uzasadnieniu uchwały z 15 maja 2025 r., III CZP 22/24, podkreślono, że wykładnia art. 123 § 1 pkt 1 k.c. musi również uwzględniać swoistość i cel instytucji przedawnienia roszczeń. Instytucja ta służy bowiem stabilizacji obrotu prawnego, zaś jej celem jest ograniczenie w czasie możliwości realizacji roszczeń wynikających ze stosunków zobowiązaniowych, ustawy bądź zdarzeń, które powodują odpowiedzialność cywilnoprawną. Instytucja przedawnienia ukierunkowana jest na ochronę dłużnika i ma na celu wyeliminowanie nadmiernie długiego okresu, w którym podmiot ten pozostaje w stanie niepewności co do swojego zadłużenia. W zależności od rodzaju roszczenia ustawodawca przewidział określony czas na podjęcie przez wierzyciela działań ukierunkowanych na uzyskanie należnego w jego przekonaniu świadczenia. W interesie porządku prawnego jest, aby ostatecznie zalegalizować długotrwałe stany faktyczne, nawet bezprawne, i aby uprawniony, który pozostawał bezczynny, nie dbając

o swoje interesy, nie zasługiwał na ochronę. Postrzeganie przedawnienia jako instrumentu porządkującego stosunki prawne w czasie wyklucza prowadzenie takiej wykładni przepisów dotyczących tej instytucji, w ramach której aprobeuje się sytuacje pozwalające wierzycielowi z łatwością unikać negatywnych dla niego skutków upływu biegu przedawnienia. Przyjęcie, że w stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie nowelizacji z 2 grudnia 2021 r. zainicjowanie postępowania pojednawczego zawsze przerywało bieg przedawnienia, prowadziłoby do sytuacji, w której pod wyłączną kontrolą wierzyciela pozostawałby instrument mający na celu ochronę dłużnika. Zapatrywanie to prowadziłoby w istocie do obejścia zakazu przedłużania terminów przedawnienia przez czynność prawną, o którym mowa w art. 119 k.c. Nie można bowiem uznawać za prawidłową sytuację, gdy pełną kontrolę nad długością okresu przedawnienia, a zatem nad instytucją służącą ochronie interesów dłużnika, ma wierzyciel wzywający do ugody, ponieważ w ten sposób od jego wyłącznej decyzji zależy, w jakim terminie roszczenie się przedawni. Dochodziłoby do podważania zasady stabilności stosunków prawnych i pewności obrotu gospodarczego na skutek zapewnienia wierzycielom narzędzia do podejmowania działań pozornych, ukierunkowanych na sztuczne wydłużanie ustawowych terminów przedawnienia roszczeń, tzn. wykorzystywania instytucji zawezwania do próby ugodowej w sposób niezgodny z *ratio legis* tej regulacji. Nie można zatem aprobeować automatyzmu wynikającego z każdorazowego kwalifikowania zawezwania do próby ugodowej jako czynności, która przerywa bieg przedawnienia. Adekwatnie do wskazań wynikających z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. konieczne jest zawsze czynienie ustaleń co do celu (motywu) występowania przez wierzyciela z wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej.

Wśród uchwał powiększonych składów sędziów Izby Cywilnej odnoszących się do zagadnień materialnoprawnych wskazać też należy na **uchwałę składu siedmiu sędziów z 13 lutego 2025 r., III CZP 8/24**, dotyczącą wykonywania prawa pierwszeństwa przez dzierżawcę nieruchomości rolnej Skarbu Państwa. W uchwale tej przyjęto, że przyznanie dzierżawcy nieruchomości rolnej Skarbu Państwa – na podstawie art. 4 ust. 7 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz zmianie niektórych innych ustaw – uprawnienia do zakupu nieruchomości z zastoso-

waniem prawa pierwszeństwa przewidzianego w art. 29 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa nie skutkuje obowiązkiem drugiej strony podjęcia czynności zmierzających do zawarcia umowy sprzedaży tej nieruchomości.

W obszarze zagadnień związanych z postępowaniem cywilnym wyróżnić należy, mającą moc zasady prawnej, **uchwałę składu siedmiu sędziów z 14 maja 2025 r., III CZP 39/23**, w której stwierdzono, że skarga kasacyjna nie musi spełniać wymagań przewidzianych w art. 126 § 2 k.p.c. dla pierwszego pisma w sprawie. Uchwała ta stanowi przejaw dążenia do ujednoczenia dotychczasowego podejścia poszczególnych składów orzekających w Izbie Cywilnej do oceny wymagań formalnych skargi kasacyjnej. W niektórych orzeczeniach przyjmowano bowiem, że sprawa zainicjowana wniesioną skargą kasacyjną jest nową sprawą, która podlega rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy. W konsekwencji, zgodnie z tą linią orzeczniczą, skarga kasacyjna powinna czynić zadość wszystkim wymogom formalnym wyznaczanym dla pierwszych pism wnoszonych w sprawie, w tym również zawierać wskazania dotyczące numerów PESEL stron postępowania oraz ich adresów (zob. np. postanowienia: z 26 maja 2022 r., II CSKP 657/22; z 15 czerwca 2022 r., I CSK 987/22; z 15 czerwca 2022 r., I CSK 1800/22; z 30 czerwca 2022 r., I CSK 3402/22; z 14 lipca 2022 r., I CSK 572/22; z 31 sierpnia 2022 r., I CSK 2440/22; z 8 września 2022 r., I CSK 2868/22; z 12 września 2022 r., I CSK 2603/22; z 26 września 2022 r., I CSK 1604/22; z 26 września 2022 r., I CSK 2764/22; z 28 września 2022 r., I CSK 1606/22; z 28 września 2022 r., I CNP 55/22; z 10 października 2022 r., I CSK 2958/22, i z 20 grudnia 2022 r., I CSK 4064/22). Prezentowano również zapatrywanie, że skarga kasacyjna nie musi spełniać wszystkich wymagań formalnych właściwych dla pism wnoszonych pierwszy raz w sprawie (zob. postanowienia z 25 października 2012 r., IV CZ 113/12, i z 19 kwietnia 2012 r., IV CZ 152/11). Do tego stanowiska nawiązał aprobująco Sąd Najwyższy we wspomnianej uchwale składu siedmiu sędziów z 14 maja 2025 r., III CZP 39/23. Preforowane podejście interpretacyjne bazuje na uznaniu, że skarga kasacyjna, jako środek funkcjonalnie i przedmiotowo związany z dotychczas toczącym się postępowaniem, przysługuje stronie w ramach „jedności” postępowania pod względem zwykłej kolejności etapów tego postępowania i podejmowania czynności procesowych. Skarga kasacyjna nie jest

„pierwszym pismem w sprawie” i takie ujęcie pozwala na wyeksponowanie mieszanego charakteru skargi kasacyjnej, która obok elementów *stricte* kasacyjnych zawiera również elementy rewizyjne (Sąd Najwyższy ma prawo orzec reformatoryjnie, może umorzyć postępowanie, sąd powszechny jest w danej sprawie związany wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu kasatoryjnym). Za takim podejściem przemawia również odwołanie się do celu formalizmu procesowego przeznaczonego dla pierwszych pism procesowych w sprawie. Otóż szczególne wymagania przewidziane dla pierwszego pisma w sprawie w art. 126 § 2 k.p.c. mają ściśle określoną funkcję – powinny zapewnić jednoznaczną identyfikację stron zainicjowanego postępowania sądowego. Tymczasem na etapie postępowania przed Sądem Najwyższym nie zachodzi konieczność identyfikacji stron, skoro nastąpiło to już przed sądem powszechnym. W konsekwencji stosowanie wymagań formalnych z art. 126 § 2 k.p.c. względem skargi kasacyjnej traci uzasadnienie natury aksjologicznej. Skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie (art. 398⁵ § 1 k.p.c.), i w oryginale jest ona dołączana do akt sprawy prawomocnie zakończonej orzeczeniem sądu drugiej instancji, w których to aktach zarówno adresy, jak i dane stron określone w art. 126 § 2 k.p.c. zostały już ustalone na pierwszym etapie postępowania sądowego w ramach weryfikacji ewentualnych braków formalnych pozwu (wniosku). Z punktu widzenia ekonomiki procesowej i racjonalizacji działań organów sądowych zbędne jest zatem wszczynanie postępowania sanacyjnego w celu zmuszenia strony do podania informacji dostępnych w aktach (a w zasadzie ich powielenia). Brak tych danych w skardze nie uniemożliwia bowiem nadania jej biegu.

W **uchwale składu siedmiu sędziów z 13 marca 2025 r., III CZP 41/24 (OSNC 2025, nr 9, poz. 80)**, wyrażono pogląd, że sąd, rozpoznając wniosek o ubezwłasnowolnienie, nie jest związany zakresem tego wniosku co do rodzaju ubezwłasnowolnienia. Wskazano, że w odróżnieniu od przepisów materialnoprawnych odnoszących się do przesłanek ubezwłasnowolnienia (art. 13 i 16 k.c.) przepisy związane z postępowaniem w sprawach o ubezwłasnowolnienie co do zasady nie nawiązują do rodzajów ubezwłasnowolnienia. Nieliczne wyjątki w tym zakresie znajdują się w art. 545 § 3 i art. 549 § 1 k.p.c. Ustawodawca nie rozróżnił, ze względu na rodzaj ubezwłasnowolnienia, właściwości rzeczowej (art. 544 § 1 k.p.c.) oraz miej-

scowej (art. 544 § 2 k.p.c.) sądów w sprawach o ubezwłasnowolnienie. Takiego rozróżnienia nie ma również w przepisie wskazującym katalog osób uprawnionych do zgłoszenia wniosku o ubezwłasnowolnienie (art. 545 § 1 k.p.c.). Nie przeczy temu art. 545 § 3 k.p.c. określający alternatywny termin dopuszczalności zgłoszenia wniosku o ubezwłasnowolnienie częściowe. Należy go bowiem interpretować w kontekście art. 16 k.c. i odniesienia do kryterium pełnoletności osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie częściowe. Rodzaj ubezwłasnowolnienia nie wpływa również na krąg uczestników postępowania w sprawach o ubezwłasnowolnienie (art. 546 k.p.c.). Nie determinuje również celu i sposobu wysłuchania osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie (art. 547 k.p.c.). Tym bardziej rodzaj ubezwłasnowolnienia nie ma znaczenia przy wydaniu postanowienia o ustanowieniu doradcy tymczasowego dla osoby pełnoletniej, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie (art. 548 k.p.c.), oraz przy dalszych czynnościach formalnych związanych z tym ustanowieniem (art. 549 § 2 – art. 551 k.p.c.). Również w art. 545 § 1 k.p.c. ustawodawca, wskazując na „wniosek o ubezwłasnowolnienie”, nie różnicuje wniosków ze względu na rodzaj ubezwłasnowolnienia. Takiego wymagania nie można też wywieść z art. 511 § 1 k.p.c., gdyż wymagania oznaczenia rodzaju pisma, zawarcia osnowy wniosku, dokładnego określenia żądania będą spełnione mimo niewskazania rodzaju ubezwłasnowolnienia. *Ergo* przepisy Kodeksu postępowania cywilnego wskazują na wniosek o ubezwłasnowolnienie, a nie na wniosek o ubezwłasnowolnienie określonego rodzaju. Nie ma zatem podstaw do twierdzenia, że zachodzi potrzeba oznaczenia we wniosku rodzaju ubezwłasnowolnienia, a tym samym, że sąd jest związany wskazaniem co do rodzaju ubezwłasnowolnienia umieszczonym w takim wniosku.

Na brak związania sądu zakresem wniosku o ubezwłasnowolnienie co do rodzaju ubezwłasnowolnienia wskazuje również odwołanie się do art. 552 § 1 k.p.c. Pomimo materialnoprawnego rozróżnienia na ubezwłasnowolnienie całkowite i częściowe (przy jednakowych przesłankach medycznych z art. 13 i 16 k.c.) ustawodawca stawia formalne wymaganie przedstawienia, przed wydaniem zarządzenia o doręczeniu wniosku, świadectwa lekarskiego wydanego przez lekarza psychiatrę o stanie psychicznym osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, lub opinii psychologa o stopniu niepełnosprawności umysłowej tej osoby albo

przedstawienia zaświadczenia z poradni przeciwalkoholowej lub z poradni leczenia uzależnień. Wymóg ten musi być spełniony bez względu na rodzaj ubezwłasnowolnienia wskazanego we wniosku. W przeciwnym razie sąd odrzuca wniosek o ubezwłasnowolnienie (art. 552 § 2 k.p.c.). To samo wynika z przepisów o postępowaniu dowodowym w sprawach o ubezwłasnowolnienie. Przede wszystkim art. 554¹ § 1 k.p.c. określa cele postępowania dowodowego, które powinno ustalić przede wszystkim stan zdrowia, sytuację osobistą, zawodową i majątkową osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie, rodzaj spraw wymagających prowadzenia przez tę osobę oraz sposób zaspokajania jej potrzeb życiowych. Konsekwencją tak określonych celów są rodzaje czynności dowodowych możliwych do podjęcia w toku postępowania. Zatem zbadanie przez biegłego lekarza psychiatrę lub neurologa, a także psychologa, osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie (art. 553 § 1 k.p.c.), treść opinii biegłego (art. 553 § 2 k.p.c.), obserwacja w zakładzie leczniczym (art. 554 k.p.c.), zobowiązanie do złożenia wykazu majątku należącego do osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie (art. 554¹ § 2 k.p.c.), nie są uzależnione od rodzaju ubezwłasnowolnienia, choćby został on wskazany we wniosku o ubezwłasnowolnienie.

W uzasadnieniu uchwały z 13 marca 2025 r., III CZP 41/24, zwrócono uwagę, że brak konieczności określenia rodzaju ubezwłasnowolnienia we wniosku o ubezwłasnowolnienie nie wpływa negatywnie na zakres gwarancji procesowych przyznanych osobie, której dotyczy wniosek. Odnosi się to do: obowiązku przeprowadzenia rozprawy (art. 555 k.p.c.); możliwości wydania postanowienia o zaniechaniu doręczenia pism sądowych, wezwania lub wysłuchania osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie (art. 556 § 1 k.p.c.); konieczności ustanowienia kuratora w celu ochrony w toku postępowania praw osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie (art. 556 § 2 k.p.c.); zarządzenia o przesłaniu sądowi opiekuńczemu odpisu prawomocnego postanowienia o ubezwłasnowolnieniu (art. 558 § 1 k.p.c.); zawiadomienia sądu opiekuńczego o potrzebie ustanowienia kuratora (art. 558 § 2 k.p.c.); uprawnienia do zaskarżania postanowienia o ubezwłasnowolnieniu przez samego ubezwłasnowolnionego (art. 560 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że dopiero w postanowieniu o ubezwłasnowolnieniu sąd orzeka, czy ubezwłasnowolnienie jest całkowite,

czy częściowe i z jakiego powodu zostaje orzeczone. Wprowadzenie formalnego wymogu określenia powodu ubezwłasnowolnienia (przy jednolitości literalnej przesłanek z art. 13 i 16 k.c.) potwierdza, że dopiero ten etap postępowania pozwala na rozstrzygnięcie, czy ubezwłasnowolnienie jest całkowite, czy częściowe (zob. w tym kierunku również postanowienia: z 2 marca 1964 r., II CR 340/63; z 30 maja 1968 r., I CR 175/68; z 6 stycznia 1977 r., IV CR 556/76, i z 16 kwietnia 2010 r., IV CSK 470/09, OSNC-ZD 2010, nr D, poz. 114). W konsekwencji, dla treści tego właśnie rozstrzygnięcia nie może mieć znaczenia rodzaj ubezwłasnowolnienia wskazany we wniosku o ubezwłasnowolnienie.

W **uchwale składu siedmiu sędziów z 15 maja 2025 r., III CZP 40/24**, wyrażono pogląd, że ogłoszenie wyroku po dniu zamknięcia rozprawy bez wydania postanowienia sądu o odroczeniu ogłoszenia wyroku (art. 326 § 1 zd. 2 k.p.c.) nie prowadzi do nieważności postępowania ani do nieistnienia wydanego w ten sposób orzeczenia.

Natomiast w **uchwale składu siedmiu sędziów z 13 marca 2025 r., III CZP 67/23**, stwierdzono, że sędzia, który brał udział w podjęciu uchwały połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNKW 2020, nr 2, poz. 7), która została podjęta z rażącym naruszeniem prawa, a następnie wyeliminowana z obrotu prawnego wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK ZU 2020, nr A, poz. 61), nie jest wyłączony z mocy samej ustawy w sprawach, których przedmiot rozstrzygnięcia powiązany jest ze stanowiskiem wyrażonym w tej uchwale co do sprzeczności składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

1.2.3. Uchwały składów zwykłych

a) prawo cywilne materialne

W 2025 r. istotnie zróżnicowana była sfera zagadnień związanych z prawem cywilnym materialnym, która była analizowana przez Sąd Najwyższy w ramach działalności uchwałodawczej prowadzonej na podsta-

wie art. 390 § 1 k.p.c. Z tego względu utrudnione jest jednoznaczne wskazanie tych wątków o charakterze materialnoprawnym, które w 2025 r. przeważały przy udzielaniu odpowiedzi merytorycznych na pytania prawne przedstawiane przez sądy drugiej instancji (art. 390 § 1 k.p.c.). Tym niemniej można stwierdzić, że nadal pod względem liczbowym relatywnie liczne są uchwały dotyczące wykładni przepisów Kodeksu cywilnego. Istotne znaczenie – w wymiarze liczbowym – mają również uchwały związane merytorycznie z interpretacją pozakodeksowych przepisów materialnoprawnych.

W zakresie regulacji Kodeksu cywilnego na odnotowanie zasługuje **uchwała z 23 października 2025 r., III CZP 21/25**, w której przyjęto, że do określenia końca terminu przedawnienia roszczeń wymienionych w art. 125 § 1 k.c. ma zastosowanie art. 118 zd. 2 k.c. Roszczenia stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpoznania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczenia stwierdzone ugodą zawartą przed sądem albo sądem polubownym albo ugodą zawartą przed mediatorem i zatwierdzoną przez sąd przedawniają się z upływem sześciu lat, zaś stwierdzone w ten sposób roszczenia obejmujące świadczenia okresowe, roszczenia o świadczenia okresowe należne w przyszłości przedawniają się z upływem trzech lat, z tym że koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego (art. 125 § 1 w zw. z art. 118 zd. 2 k.c.).

Problem ochrony konsumenta na tle relacji umownych wynikających z umowy deweloperskiej podjęty został w **uchwale z 31 października 2025 r., III CZP 22/25**. Akcentując konieczność zapewnienia odpowiedniego standardu ochrony praw konsumenta w relacji z przedsiębiorcą (deweloperem), w uchwale tej wskazano, że w razie wątpliwości postanowienie umowy deweloperskiej zastrzegające na rzecz konsumenta karę umowną za każdy dzień zwłoki w zawarciu umowy przeniesienia prawa odrębnej własności lokalu mieszkalnego, które nie przewiduje uprawnienia konsumenta do żądania odszkodowania przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary umownej (art. 484 § 1 zd. 2 k.c.), uważa się za niedozwolone postanowienie umowne. Postanowienie takie jest niedozwolone w szczególności wtedy, gdy kara umowna została zastrzeżona w rażąco niskiej wysokości. Wskazana uchwała – co warto podkreślić – stanowi odpowiedź na ujawniającą się w działalności niektórych dewe-

loperów praktykę polegającą na zastrzeganiu na rzecz konsumenta kary umownej z tytułu zwłoki w przekazaniu praw do lokalu mieszkalnego bez jednoczesnego ustanowienia dla niego uprawnienia do żądania odszkodowania z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania takiej umowy przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary umownej. Takie postanowienia, jak zaznaczył Sąd Najwyższy, mogą rażąco naruszać interesy konsumenta wyrażające się w kształtowaniu jego praw w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Ich celem jest bowiem dążenie do ograniczenia odpowiedzialności przedsiębiorcy wobec konsumenta związanej z niewykonaniem lub niewłaściwym wykonaniem umowy deweloperskiej. W konsekwencji postanowienia te należy kwalifikować jako tzw. szare klauzule umowne, a więc w razie wątpliwości należy uznać je za niedozwolone postanowienia umowne. Postanowienia tego rodzaju są niedozwolone w szczególności wtedy, gdy kara umowna została zastrzeżona w rażąco niskiej wysokości. W tym bowiem przypadku materializuje się ryzyko ograniczenia odpowiedzialności przedsiębiorcy wobec konsumenta z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania umownego.

W uchwale z 24 września 2025 r., III CZP 32/24, wyrażono następujące stanowisko: 1) ustalenie wysokości odszkodowania z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych jako równowartości hipotetycznych kosztów naprawy jest dopuszczalne także wtedy, gdy poszkodowany naprawił pojazd; 2) wysokość odszkodowania z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych z tytułu kosztów naprawy pojazdu może uwzględniać rabaty na części zamienne i materiał lakierniczy oferowane przez podmioty współpracujące z ubezpieczycielem tylko wtedy, gdy skorzystaniu z nich nie sprzeciwia się uzasadniony interes poszkodowanego; 3) odszkodowanie przysługujące z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej pojazdów mechanicznych nie obejmuje kwoty podatku od towarów i usług, jeżeli pokrzywdzony poniósł już koszty naprawy pojazdu, a zapłacona przez niego cena nie została powiększona o ten podatek.

Zauważyć należy, że tezy uchwały z 24 września 2025 r., III CZP 32/24, nie są spójne ze stanowiskiem dotyczącym wykorzystywania metody kosztorysowej dla ustalenia wysokości odszkodowania z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych,

które zostało wcześniej przyjęte w uchwałach składu siedmiu sędziów z 8 maja 2024 r., III CZP 142/22 (OSNC 2025, nr 4, poz. 39), i z 11 września 2024 r., III CZP 65/23 (OSNC 2025, nr 4, poz. 41). W uchwale składu siedmiu sędziów z 8 maja 2024 r., III CZP 142/22, wykluczono bowiem możliwość korzystania z metody kosztorysowej przy ustaleniu wysokości odszkodowania z tytułu odpowiedzialności cywilnej pojazdów mechanicznych, gdy poszkodowany poniósł już koszty naprawy pojazdu lub zobowiązał się do ich poniesienia. Stwierdzono, że jeżeli poszkodowany poniósł już koszty naprawy pojazdu lub zobowiązał się do ich poniesienia, wysokość odszkodowania z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych powinna odpowiadać tym kosztom, chyba że w danych okolicznościach są one oczywiście nieuzasadnione; wysokość odszkodowania nie zależy od ulg i rabatów możliwych do uzyskania przez poszkodowanego od podmiotów współpracujących z ubezpieczycielem. Natomiast w uchwale składu siedmiu sędziów z 11 września 2024 r., III CZP 65/23, zastrzeżono, że jeżeli naprawa pojazdu przez poszkodowanego stała się niemożliwa, w szczególności w razie zbycia lub naprawienia pojazdu, nie jest uzasadnione ustalenie wysokości odszkodowania z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych jako równowartości hipotetycznych kosztów naprawy.

Problematyka przedawnienia roszczeń wekslowych była przedmiotem analizy w **uchwale z 23 września 2025 r., III CZP 7/25**. Przyjęto w niej, że koniec trzyletniego terminu przedawnienia roszczeń wekslowych przeciwko wystawcy weksla własnego przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego (art. 118 zd. 2 k.c.).

Z zakresu prawa spółdzielczego na uwagę zasługuje **uchwała z 3 kwietnia 2025 r., III CZP 51/24 (OSNC 2025, nr 10, poz. 90)**, w której wyrażono stanowisko, że art. 36 § 9-13 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (dalej: „pr.spółdz.”) należy stosować do walnego zgromadzenia spółdzielni mieszkaniowej. Oznacza to m.in., że rada nadzorcza lub zarząd spółdzielni mieszkaniowej mogą zarządzić podjęcie określonej uchwały przez walne zgromadzenie na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość [art. 36 § 9 pr.spółdz. w zw. z art. 1 ust. 7 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (dalej: „u.s.m.”)], z tym jednak zastrze-

żeniem, że aplikowanie stosownego rozwiązania jest dopuszczalne jedynie w czasie wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, o których mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (art. 36 § 13 pr.spółdz. w zw. z art. 1 ust. 7 u.s.m.). Zaznaczyć należy, że z uzasadnienia przywołanej uchwały wynika, iż za stosowaniem art. 36 § 9-13 pr.spółdz. do podejmowania uchwał przez walne zgromadzenie spółdzielni mieszkaniowej przemawiają wyniki wykładni systemowej. Wprawdzie ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych ma charakter regulacji szczególnej wobec Prawa spółdzielczego, ale swoistym spoiwem systemowym w tym zakresie jest odesłanie z art. 1 ust. 7 u.s.m., zgodnie z którym w zakresie nieuregulowanym należy stosować bezpośrednio przepisy Prawa spółdzielczego. Również odwołanie się do celu art. 36 § 9-13 pr.spółdz. wskazuje na zasadność ich wykorzystywania przy podejmowaniu uchwał przez walne zgromadzenie spółdzielni mieszkaniowej. Przepisy te mają umożliwiać zdalne podejmowanie decyzji przez walne zgromadzenie spółdzielni w razie wprowadzenia stanu epidemii albo stanu zagrożenia epidemicznego. Zarządzenie podejmowania uchwał na piśmie lub z wykorzystaniem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość ma zmniejszać ryzyko rozprzestrzeniania się choroby zakaźnej oraz urealnić partycypację członków w podejmowaniu decyzji dotyczącej spółdzielni w sytuacji, gdy bezpośredni ich udział w walnym zgromadzeniu jest istotnie utrudniony w związku z wprowadzeniem ograniczeń w przemieszczaniu się lub w udziale w zgromadzeniach ze względu na występowanie epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego. Takie ryzyka dotyczą również walnych zgromadzeń w spółdzielniach mieszkaniowych. Stąd też – ze względu na cel wprowadzenia art. 36 § 9-13 pr.spółdz. – wyrażone w tych przepisach rozwiązania powinny być również aplikowane przy podejmowaniu uchwał przez walne zgromadzenie spółdzielni mieszkaniowej.

W uchwale z 7 sierpnia 2025 r., III CZP 2/25, podkreślono natomiast, że forma z podpisem notarialnie poświadczonym, o której mowa w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jest zastrzeżona dla dokumentu stanowiącego podstawę wpisu w księdze wieczystej, a nie dla czynności prawnej objętej treścią tego dokumentu. Jednocześnie wskazano, że przewidziane w art. 88 zd. 2 ustawy z dnia

14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie uznanie przed notariuszem złożonego podpisu za własnoręczny może zostać dokonane także wówczas, gdy dana osoba nie pełni już funkcji, w związku z którą złożyła podpis.

Do zagadnień związanych z obrotem nieruchomościami rolnymi odniósł się natomiast Sąd Najwyższy w **uchwale z 18 lutego 2025 r., III CZP 26/24 (OSNC 2025, nr 10, poz. 89)**. Orzeczenie to dotyczyło wykładni art. 4 ust. 1 w zw. z art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (dalej: „u.k.u.r.”). Impulsem do dokonania wykładni stosownych przepisów była – rozbieżna w doktrynie i pozbawiona dotychczas szerszych odniesień w orzecznictwie Sądu Najwyższego – ocena co do kwalifikowania umownego zniesienia współwłasności nieruchomości rolnej polegającego na przyznaniu własności nieruchomości rolnej jednemu ze współwłaścicieli lub przez jej podział w naturze między dotychczasowych właścicieli jako nabycie nieruchomości rolnej w rozumieniu art. 2 pkt 7 u.k.u.r. Sąd Najwyższy w omawianej uchwale opowiedział się za szerokim postrzeganiem definicji nabycia nieruchomości rolnej z art. 2 pkt 7 u.k.u.r. W tej kategorii pojęciowej mieści się również zniesienie współwłasności nieruchomości rolnej, które następuje na podstawie orzeczenia sądu lub w drodze umowy zawartej między współwłaścicielami. Dla uzasadnienia tego stanowiska wskazano m.in., że w art. 2a ust. 3 pkt 10 u.k.u.r. ustawodawca, określając przypadki, w których następuje wyłączenie od zasad nabycia nieruchomości rolnych określonych w art. 2a ust. 1 i 2 u.k.u.r., przyjął, iż dotyczy to także nabycia nieruchomości rolnej w wyniku zniesienia współwłasności, podziału majątku wspólnego po ustaniu małżeństwa oraz działu spadku. Jeżeli zniesienie współwłasności nieruchomości rolnej w drodze umowy zawartej pomiędzy współwłaścicielami lub orzeczenia sądu nie byłoby „nabyciem nieruchomości rolnej” w znaczeniu przyjętym w art. 2 pkt 7 u.k.u.r. – objętych zasadami określonymi w art. 2a ust. 1 i 2 u.k.u.r. – to zbędne byłoby wskazanie w art. 2a ust. 3 pkt 10 u.k.u.r. nabycia nieruchomości rolnej w wyniku zniesienia współwłasności, podziału majątku wspólnego po ustaniu małżeństwa oraz działu spadku jako zdarzeń wyłączonych od działania zasad określonych w art. 2a ust. 1 i 2 u.k.u.r. Sam ustawodawca w takiej konstrukcji przepisu przesądził więc, że zniesienie współwłasności nieruchomości rolnej trzeba kwalifikować jako nabycie nieruchomości rolnej w wyniku dokonania czynności prawnej lub orzeczenia sądu.

Istotne znaczenie dla wykładni art. 162 k.r.o. ma **uchwała z 10 stycznia 2025 r., III CZP 35/24 (OSNC 2025, nr 7-8, poz. 70)**. Przepis ten przewiduje przyznanie przez sąd rodzinny opiekunowi – na jego żądanie – stosownego wynagrodzenia okresowego albo wynagrodzenia jednorazowego za sprawowanie opieki. W aktualnym stanie prawnym zasadą jest odpłatność opieki, ale wynagrodzenia nie przyznaje się, jeżeli nakład pracy opiekuna jest nieznaczny lub gdy sprawowanie opieki jest związane z pełnieniem funkcji rodziny zastępczej albo czyni zadość zasadom współżycia społecznego (art. 162 § 2 k.r.o.). Na tle art. 162 § 2 k.r.o. wątpliwości wynikają z przyjętego przez ustawodawcę sposobu odwołania się do zasad współżycia społecznego i na bazie tego pozycjonowania tej przesłanki w odniesieniu do grupy opiekunów osoby ubezwłasnowolnionej, na których spoczywa obowiązek alimentacyjny wobec osoby ubezwłasnowolnionej. Literalna wykładnia art. 162 § 2 k.r.o. prowadzi bowiem do irracjonalnych wniosków w kwestii przyznawania opiekunom wynagrodzenia za sprawowanie opieki, gdy na opiekunach spoczywa też obowiązek alimentacyjny wobec osoby ubezwłasnowolnionej. Stąd też w przywołanej uchwale wskazano, że w odniesieniu do tej grupy opiekunów art. 162 § 2 k.r.o. powinien być rozumiany w ten sposób, iż odnosi się on do sytuacji, w której nie sama opieka, lecz jej bezpłatne sprawowanie pozostaje w zgodzie z zasadami współżycia społecznego. W świetle norm moralnych akceptowanych powszechnie w społeczeństwie bezpłatne sprawowanie opieki przez najbliższych członków rodziny osoby tego potrzebującej czyni zadość zasadom współżycia społecznego. W konsekwencji słuszne jest uznanie, że wynagrodzenie za sprawowanie opieki prawnej nad ubezwłasnowolnionym dzieckiem – co do zasady – nie przysługuje rodzicom, na których spoczywa obowiązek alimentacyjny wobec tego dziecka (art. 162 § 2 k.r.o.). W uzasadnieniu uchwały zastrzeżono jednak, że wynikające z art. 162 § 2 k.r.o. odwoływanie się do klauzuli generalnej (zasad współżycia społecznego) sprawia, iż *a priori* nie można wykluczyć sytuacji, w których – w szczególnie uzasadnionych przypadkach – pomoc udzielona podopiecznemu w ramach obowiązków opiekuna może być uznana za wykraczającą poza granice starań, jakich można wymagać od opiekującego z powołaniem się na zasady współżycia społecznego. W konsekwencji ocena zasadności przyznania wynagrodzenia, także w odniesieniu do opiekunów, którym towarzyszy obowiązek alimentacyjny wobec osoby

ubezważeniowej, powinna być przeprowadzana z uwzględnieniem realiów konkretnej sprawy.

Uchwała z 27 marca 2025 r., III CZP 46/23, stanowi przejaw utrzymujących się w orzecznictwie Izby Cywilnej rozbieżności dotyczących określenia podstawy prawnej dla dochodzenia przez podmiot prowadzący niepubliczne przedszkole odszkodowania w związku z niewypłaceniem lub wypłaceniem zaniżonej dotacji, o której mowa w art. 90 ust. 2b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (dalej: „u.s.o.”) w brzmieniu obowiązującym przed 31 grudnia 2016 r. W uchwale tej przyjęto, że takiemu podmiotowi przysługuje, w granicach określonych przez art. 361 § 2 k.c., roszczenie odszkodowawcze na podstawie art. 471 k.c. stosowanego *per analogiam* z tytułu szkody spowodowanej wydatkowaniem własnych środków na realizację zadań podlegających dofinansowaniu dotacją. W najnowszym orzecznictwie mocno eksponowane jest jednak również odmienne zapatrywanie, w ramach którego podstawy dla realizacji roszczeń odszkodowawczych podmiotów prowadzących niepubliczne przedszkola wynikających z zaniżenia dotacji z art. 90 ust. 2a u.s.o. upatruje się w art. 417 k.c. (zob. np. wyroki: z 15 czerwca 2022 r., II CSKP 380/22, OSNC 2023, nr 2, poz. 19; z 11 października 2022 r., II CSKP 158/22, OSNC 2023, nr 7-8, poz. 71; z 8 grudnia 2022 r., II CSKP 668/22; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 984/22, i z 5 kwietnia 2023 r., II CSKP 1389/22).

b) prawo cywilne procesowe

W 2025 r., podobnie jak w roku poprzednim, zdecydowana większość uchwał podejmowana w składach zwykłych dotyczyła wykładni przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Pod względem merytorycznym uchwały te dotyczyły zróżnicowanych problemów, chociaż – co warto podkreślić – relatywnie liczna grupa uchwał odnosiła się do szeroko ujmowanych zagadnień związanych z problematyką opłat i kosztów sądowych.

Na tle zagadnień ogólnych dotyczących procesu cywilnego wskazać należy na **uchwałę z 24 stycznia 2025 r., III CZP 33/24 (OSNC 2026, nr 1, poz. 1)**. Wyrażono w niej stanowisko, że bieg terminu do złożenia wniosku o podjęcie zawieszonoego postępowania, określonego w art. 182 § 1 pkt 1 k.p.c., rozpoczyna się od dnia wydania postanowienia o zawieszeniu (co dotyczy również stanu prawnego ukształtowanego ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego).

go oraz niektórych innych ustaw). Pogląd ten nawiązuje do dotychczas przyjmowanego w orzecznictwie Sądu Najwyższego zapatrywania, w ramach którego akcentuje się znaczenie wykładni literalnej art. 182 § 1 pkt 1 k.p.c. i uznaje się, że zastosowany w tym przepisie zwrot „od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania” należy rozumieć jako datę, w której sąd wydał orzeczenie w przedmiocie zawieszenia postępowania (zob. np. postanowienia: z 25 października 1974 r., III PRN 45/74, OSNCP 1975, nr 4, poz. 70; z 21 września 2017 r., I PZ 9/17; z 16 stycznia 2018 r., III UK 18/17, i z 28 kwietnia 2023 r., I CSK 3334/22).

W uchwale z 4 kwietnia 2025 r., III CZP 50/24 (OSNC 2025, nr 9, poz. 81), przyjęto, że sprawa o pozbawienie współnika prawa reprezentowania spółki jawnej (art. 30 § 2 k.s.h.) jest sprawą o prawa majątkowe.

Istotne znaczenie dla oceny pozycji prawnej kuratora ustanowionego dla nieznanego z miejsca pobytu w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku ma **uchwała z 6 lutego 2025 r., III CZP 31/24 (OSNC 2025, nr 10, poz. 88)**. Uznano w niej, że kurator ustanowiony w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika postępowania nie jest uprawniony do złożenia w jego imieniu oświadczenia o przyjęciu bądź o odrzuceniu spadku. Zakres umocowania takiego kuratora obejmuje wyłącznie czynności procesowe (art. 143 w zw. z art. 69 § 3 k.p.c.). Podkreślono też, że *de lege lata* nie ma podstaw do zrównania uprawnień kuratora procesowego z uprawnieniami pełnomocnika procesowego. Kurator ustanowiony dla nieznannej z miejsca pobytu strony powinien ograniczyć się do dokonywania czynności procesowych mieszczących się w dyspozycji formalnej stron. Tym samym umocowanie kuratora dla osoby nieznannej z miejsca pobytu nie obejmuje czynności procesowych wchodzących w zakres dyspozycji materialnej związanej z definitywnym rozporządzeniem przedmiotem sporu. Wykluczyć należy też kompetencję kuratora ustanowionego na podstawie art. 143 k.p.c. do dokonywania czynności prawa cywilnego materialnego, tj. składania oświadczeń wywołujących skutki jedynie w sferze prawa materialnego, co dotyczy również składania oświadczeń o przyjęciu bądź o odrzuceniu spadku.

Jak już wskazano, w 2025 r. w działalności uchwałodawczej Izby Cywilnej dostrzec można liczne odniesienia do szeroko ujmowanej problematyki kosztów i opłat sądowych. W tym obszarze odnotować należy m.in.

uchwałę z 8 października 2025 r., III CZP 47/24, w której stwierdzono, że w przypadku gdy strona złożyła wniosek o uzasadnienie postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych wydanego przez sąd drugiej instancji i nie wniosła zażalenia na to postanowienie, wskazany w art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia. Natomiast w **uchwale z 3 lipca 2025 r., III CZP 11/25**, wyjaśniono, że wynagrodzenie adwokata za prowadzenie sprawy obejmuje reprezentowanie strony w postępowaniu zabezpieczającym. W **uchwale z 17 lipca 2025 r., III CZP 8/25 (OSNC 2026, nr 1, poz. 2)**, zaznaczono, że jeżeli wniosek o udzielenie zabezpieczenia został rozstrzygnięty w postępowaniu rozpoznawczym, do kosztów procesu, których zwrotu można żądać od strony przeciwnej, nie zalicza się odrębnego wynagrodzenia adwokata za występowanie w postępowaniu o udzielenie zabezpieczenia. Uzasadniając to stanowisko, podkreślono, że jeżeli wniosek o zabezpieczenie został rozstrzygnięty w postępowaniu rozpoznawczym, to postępowanie o udzielenie zabezpieczenia jest zintegrowane z tym postępowaniem (stanowi jego część) i nie służy realizacji innych celów niż cel postępowania rozpoznawczego. Jest ono jednym z rodzajów postępowania pomocniczego (incydentalnego), a w odniesieniu do takich postępowań przyjmuje się, że stronie nie należy się zwrot kosztów obejmujących wynagrodzenie adwokata lub radcy prawnego odrębne od wynagrodzenia za udział w postępowaniu rozpoznawczym, chyba że w ramach postępowania incydentalnego toczyło się postępowanie zażaleniowe. Nie ma żadnych powodów merytorycznych, aby na tle takich postępowań incydentalnych nadawać szczególny (ekstraordynaryjny) charakter postępowaniu w sprawie o udzielenie zabezpieczenia.

W obszarze kosztów i opłat sądowych należy lokować również **uchwałę z 10 kwietnia 2025 r., III CZP 48/24 (OSNC 2025, nr 10, poz. 91)**, dotyczącą sposobu orzekania przez sąd o przyznaniu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata lub radcę prawnego z urzędu. Przyjęto w niej, że w razie przyznania od Skarbu Państwa adwokatowi z urzędu na jego wniosek kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie procesu jedynie w części, sąd oddała ten wniosek w pozostałym zakresie. Stanowisko to – co warto zaznaczyć – *in meritum*

nawiązuje do tezy i uzasadnienia uchwały z 8 października 2024 r., III CZP 23/24 (OSNC 2025, nr 4, poz. 43). Jak wskazano, w aktualnym stanie prawnym nie ma podstaw do twierdzenia, że uwzględnienie w części wniosku o przyznanie kosztów procesu *implicite* sprowadza się do orzeczenia o oddaleniu nieuwzględnionej części nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez pełnomocnika z urzędu. Substratem zaskarżenia może być bowiem tylko rozstrzygnięcie sądu istniejące procesowo, a zatem wprost wyrażone w sentencji orzeczenia. Istnienie podlegającego zaskarżeniu substratu rozstrzygnięcia nie może być traktowane jako wynikające w istocie z jego braku (co stanowi sprzeczność logiczną), a ponadto wymóg rozstrzygnięcia o oddaleniu nieuwzględnionej części kosztów nie może być traktowany jako nadmierna komplikacja dla sądu orzekającego. Nie jest przy tym możliwe odstępianie przez sąd od oddalenia kosztów pomocy prawnej w pozostałej nieuwzględnionej części. W szczególności z art. 108, 108¹, 325 k.p.c. nie wynika, aby możliwe było odstępianie od zasady orzekania o zgłoszonym żądaniu, w tym odstępianie od negatywnego albo pozytywnego wypowiedzenia się o zgłoszonym żądaniu. Stosowne podejście ma swoje oparcie w zasadzie zupełności orzekania wydanego wskutek żądania strony lub uczestnika postępowania, która wynika z konstytucyjnej zasady prawa do sądu (art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji). Strona lub uczestnik postępowania, względnie inny podmiot, któremu przysługuje uprawnienie do uzyskania odpowiedniego świadczenia z mocy konstytutywnego orzeczenia sądu, nie powinni być stawiani w sytuacji, w której zachodzi konieczność poszukiwania rozstrzygnięcia podlegającego zaskarżeniu. Podmioty te nie mogą być więc zdane na ryzyko nieprawidłowego określenia zakresu zaskarżenia, a taki stan rzeczy występuje, gdy sąd rezygnuje z jednoznacznego wskazania w treści orzeczenia, że w pozostałej części nie uwzględnił zgłoszonego żądania.

Problemu opłat sądowych wynikających z prowadzonego postępowania egzekucyjnego dotyczyła natomiast **uchwała z 15 stycznia 2025 r., III CZP 30/24 (OSNC 2025, nr 7-8, poz. 71)**, w której stwierdzono, że od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie pobiera się opłaty, o której mowa w art. 29 ust. 4 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych, jeżeli dochodzenie danej wierzytelności mieści się w zakresie działalności tego Zakładu określonej w ustawie z dnia 13 października 1998 r.

o systemie ubezpieczeń społecznych, a koszty postępowania egzekucyjnego obciążają dłużnika. Opłaty tej nie pobiera się także w każdym wypadku, w którym postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte przed upływem dwóch lat od powstania tytułu egzekucyjnego obejmującego daną wierzytelność.

Do zagadnień związanych z postępowaniem grupowym Sąd Najwyższy nawiązał w **uchwale z 24 lipca 2025 r., III CZP 5/25**, przyjmując, że w takim postępowaniu sąd wydaje postanowienie co do składu grupy w składzie trzech sędziów zawodowych (art. 17 ust. 1 w zw. z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym). Sąd Najwyższy, podejmując uchwałę, miał przede wszystkim na uwadze literalną wykładnię art. 3 ust. 2 tej ustawy, z której wynika, że wszystkie postanowienia sądu w ramach rozpoznania sprawy toczącej się na podstawie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (na poszczególnych etapach tego postępowania) powinny być wydawane przez sąd orzekający w składzie trzech sędziów zawodowych, niezależnie od tego, czy sąd rozstrzyga w tym przedmiocie na rozprawie, czy na posiedzeniu niejawnym. Za takim stanowiskiem przemawia również ranga spraw rozpoznawanych w postępowaniu grupowym.

W ramach problematyki postępowań nieprocesowych wskazać należy na **uchwałę z 11 lipca 2025 r., III CZP 10/25**, w której przyjęto, że podstawą wpisu w księdze wieczystej nie może być odpis dokumentu poświadczającego za zgodność z oryginałem przez notariusza. Natomiast w **uchwale z 3 października 2025 r., III CZP 20/25**, stwierdzono, że okoliczność, iż rodzic sprawujący pieczę nad dzieckiem nie wypełnia obowiązków w przedmiocie kontaktów ze względu na postawę dziecka, nie wyłącza możliwości nakazania zapłaty sumy pieniężnej na rzecz rodzica uprawnionego do kontaktów (art. 598¹⁶ § 1 k.p.c.) także wtedy, gdy postawa dziecka wynika z zachowań obojga rodziców.

Zagadnienia dotyczące postępowania egzekucyjnego stanowiły przedmiot analizy Sądu Najwyższego w **uchwale z 30 lipca 2025 r., III CZP 16/25**, w której stwierdzono, że na postanowienie sądu co do skargi na oddalenie przez komornika sądowego wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego przysługuje zażalenie (art. 828 k.p.c.). Zaznaczono również, że obowiązek zwrotu przez zobowiązanego do alimentów równowartości świadczeń wypłaconych uprawnionemu do alimentów z fun-

duszu alimentacyjnego wraz z dodatkowymi opłatami egzekwowany przez likwidatora funduszu alimentacyjnego na podstawie art. 64 ust. 2 w zw. z art. 67 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych nie podlega przedawnieniu. Ponadto stwierdzono, że postępowanie egzekucyjne prowadzone w celu wykonania obowiązku zwrotu przez zobowiązanego do alimentów równowartości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego uprawnionemu do alimentów wraz z dodatkowymi opłatami może być umorzona na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. za zgodą likwidatora funduszu.

2. Sprawy kasacyjne oraz sprawy ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

2.1. Problematyka przyjęcia skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia do rozpoznania (repertoria CSK i CNP)

2.1.1. Uwagi ogólne

W 2025 r. zarejestrowano 3982 skargi kasacyjne i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, które podlegały przysądowi (sprawy CSK i CNP), przyjęto do rozpoznania 1101 skarg, odmówiono przyjęcia do rozpoznania skargi w 2520 sprawach (repertorium CSK – 2481, repertorium CNP – 39), a załatwiono je w inny sposób w 443 sprawach (repertorium CSK – 369, repertorium CNP – 74).

Powyższe dane wskazują, że w stosunku do ubiegłego roku zmniejszyła się liczba spraw, w których w wyniku selekcji odmówiono przyjęcia skargi do rozpoznania, ale – co należy podkreślić – liczba ta nie odbiega znacząco od liczby spraw zakończonych w tożsamy sposób w latach poprzednich.

W 2025 r. odmówiono przyjęcia skargi do rozpoznania w ponad 63% spraw rozpoznawanych na przysądzie. W 2024 r. odmówiono przyjęcia skargi do rozpoznania w ponad 65% spraw rozpoznawanych na przysądzie. W 2023 r. liczba takich spraw wynosiła 56% w stosunku do całości spraw przysądowych rozpoznawanych w tym roku; w 2022 r. w wyniku selekcji odmówiono przyjęcia skargi do rozpoznania w ok. 50% spraw, w 2021 r. – 66%, w 2020 r. – 58%, w 2019 r. – 58%, a w 2018 r. – 68%.

Przedmiot spraw poddanych przedsądowi w 2025 r. nie był jednorodny. Opierając się na treści repertorium oraz na uzasadnieniach postanowień o odmowie przyjęcia sprawy do rozpoznania lub o odrzuceniu skargi, można wysnuć wniosek, że wśród spraw zakreślonych w 2025 r. zdecydowaną większość stanowiły sprawy o zapłatę (1858 spraw). W ramach tych spraw znalazły się bardzo różne kategorie, przy czym, jak można założyć, w większości były to sprawy wynikające ze stosunków zobowiązaniowych. Obok tak oznaczonych spraw należy uwzględnić także sprawy oznaczone jako sprawy o ochronę dóbr osobistych (45 spraw) lub sprawy o zadośćuczynienie (18 spraw). Odnotowania również wymaga, że – podobnie jak w roku poprzednim – znaczna część nowych spraw zarejestrowanych w repertorium CSK dotyczyła różnych roszczeń konsumentów wynikających z umów kredytów indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej (głównie sprawy o ustalenie, ewentualnie także o zapłatę). Z analizy repertorium CSK wynika, że aż ok. 1770 to tzw. sprawy frankowe. Zaznaczyć przy tym należy, że w zdecydowanej większości spraw skarga kasacyjna została wniesiona przez bank, a znacznie rzadziej przez konsumentów (kredytobiorców). Występowały również sytuacje, w których obie strony (kredytobiorcy i kredytodawca) wносиły skargi kasacyjne.

W odniesieniu do spraw z zakresu postępowania nieprocesowego liczną grupę stanowiły sprawy o stwierdzenie zasiedzenia (140 spraw), a także sprawy o podział majątku wspólnego (106 spraw), sprawy o wpis do księgi wieczystej (11 spraw), sprawy o stwierdzenie nabycia spadku (72 sprawy), sprawy o rozgraniczenie (30 spraw), sprawy o ustanowienie służebności drogi koniecznej (13 spraw) oraz sprawy o ubezwłasnowolnienie (5 spraw).

2.1.2. Kwestie merytoryczne

Analiza spraw prowadzonych w ramach repertoriów CSK i CNP została przeprowadzona na podstawie danych dostępnych w repertorium oraz w sporządzonych uzasadnieniach. W sytuacji przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, co skutkowało brakiem uzasadnienia, analiza została przeprowadzona na podstawie danych dostępnych w repertorium.

Badając zagadnienia merytoryczne podejmowane w ramach spraw zarejestrowanych w repertoriach CSK i CNP, trzeba zwrócić szczególną

uwagę – podobnie jak w ubiegłym roku – na problematykę związaną z wymaganiami formalnymi i konstrukcyjnymi skarg kasacyjnych.

Przeгляд uzasadnień spraw CSK pozwolił na wyodrębnienie przeważających w 2025 r. przyczyn odrzucenia skargi kasacyjnej. W tym względzie stwierdzić należy, że Sąd Najwyższy ściśle nawiązywał do ustabilizowanego sposobu oceny wymogów formalnych skargi kasacyjnej. Tak jak w latach poprzednich, Sąd wielokrotnie wyjaśniał, że zgodnie z art. 398⁴ § 1 k.p.c. do elementów konstrukcyjnych skargi kasacyjnej należy m.in. wskazanie, czy orzeczenie, od którego jest wniesiona skarga, zostało zaskarżone w całości czy w części (pkt 1), a także sformułowanie wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany (pkt 3). Zamieszczenie w skardze kasacyjnej wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z pominięciem oznaczenia zakresu żądanego uchylenia lub zmiany stanowi istotną wadę skutkującą odrzuceniem skargi *a limine*. Ponadto, w nawiązaniu do ugruntowanego stanowiska Sądu Najwyższego, zastrzegano, że określenie zakresu zaskarżenia oraz wniosku o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia stanowi przedmiot odrębnych wymagań formalnych skargi kasacyjnej, co oznacza, iż strona powinna w obu tych kwestiach odrębnie sformułować własne stanowisko.

Wobec powyższego także w 2025 r. Sąd Najwyższy na etapie przedsięwzięcia zwracał uwagę, że elementy wymienione w art. 398⁴ § 1 k.p.c. stanowią istotę konstrukcyjną skargi kasacyjnej i dopiero ich prawidłowe sformułowanie pozwala uznać dane pismo za odpowiednio skonstruowaną skargę kasacyjną. Skarga ta, jak wyjaśniał Sąd Najwyższy, wnoszona jest bowiem od orzeczenia cechującego się walorem prawomocności, wobec czego – niezależnie od ogólnych zasad skargowości i dyspozycyjności – skarżący powinien precyzyjnie określić granice możliwej ingerencji Sądu Najwyższego w orzeczenie, od którego wywiedziona jest skarga kasacyjna (m.in. postanowienie z 25 czerwca 2025 r., I CSK 1141/25). Rolą Sądu Najwyższego nie jest zastępowanie skarżącego, a w konsekwencji domyślanie się, jaki ostatecznie jest zakres zaskarżenia. W orzecznictwie nie budzi przy tym wątpliwości, że wymagane jest, aby zakres zaskarżenia oraz wnioski o uchylenie lub o uchylenie i zmianę orzeczenia były ze sobą ściśle skorelowane; brak takiej korelacji skutkuje odrzuceniem

skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia z 30 października 2025 r., I CSK 2464/25, i z 25 czerwca 2025 r., I CSK 1141/25).

Sąd Najwyższy wyrażał też pogląd eksponujący konieczność jednoznacznego wskazania zakresu zaskarżenia, wyjaśniając, że brak jednoznacznego wskazania, w jakim zakresie skarżący domaga się uchylenia zaskarżonego wyroku, czyni niemożliwym działanie Sądu Najwyższego w myśl sformułowanych wniosków. Sąd Najwyższy zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. nie może bowiem uchylić lub zmienić rozstrzygnięcia w szerszym zakresie, niż wynika to z oznaczonego przez skarżącego zakresu zaskarżenia (zob. np. postanowienie z 15 kwietnia 2025 r., I CSK 507/25).

Sąd Najwyższy zaznaczył, że w skardze kasacyjnej skarżący powinien sformułować również uzasadnienie podstaw kasacyjnych. Uzasadnienie to należy wyodrębnić w sposób redakcyjny i treściowy wśród pozostałych elementów skargi kasacyjnej. Nie jest bowiem rolą Sądu Najwyższego doszukiwanie się uzasadnienia podstaw kasacyjnych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej właśnie z uwagi na odrębność obu tych wymagań i różne funkcje, jakie one pełnią. W ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powinien przedstawić prawne racje przemawiające za zasadnością merytorycznego rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej z uwzględnieniem publicznoprawnych, ponadindywidualnych zadań tego środka zaskarżenia. Podstawy kasacyjne i wypełniające je zarzuty determinują natomiast zakres kontroli kasacyjnej (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), a ich uzasadnienie służy wskazaniu jurydycznych argumentów przemawiających za niezgodnością zaskarżonego orzeczenia z przepisami prawa objętymi zarzutami skargi (zob. np. postanowienie z 21 marca 2025 r., I CSK 325/25).

W dość licznych przypadkach przyczynę odrzucenia skargi kasacyjnej stanowiła również niewystarczająca wysokość wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w postępowaniu nieprocesowym w sprawach o podział majątku wspólnego skarga kasacyjna przysługuje jedynie w sprawach, w których wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej sto pięćdziesiąt tysięcy złotych (art. 519¹ § 2 k.p.c.). Na kanwie powyższego Sąd Najwyższy wskazał, że co do zasady w sprawach o podział majątku wspólnego, podobnie jak w sprawach o dział spadku i zniesienie współwłasności, w razie zaskarżenia orzeczenia co do istoty sprawy,

wartość przedmiotu zaskarżenia odpowiada wartości konkretnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego, którego dotyczy zarzuty tego środka zaskarżenia (zob. np. postanowienie z 29 września 2025 r., I CSK 1991/25).

Sąd Najwyższy przypominał również, że zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych; w związku z tym przyczyną odrzucenia skargi kasacyjnej często była zbyt niska wartość przedmiotu zaskarżenia (m.in. postanowienie z 12 sierpnia 2025 r., I CSK 1685/25).

Analiza spraw z repertorium CSK prowadzi do wniosku, że w znacznej większości spraw, w których doszło do częściowego odrzucenia skargi kasacyjnej, decyzja Sądu Najwyższego wynikała ze stwierdzenia niewystępowania interesu prawnego w zaskarżeniu (w określonej części) orzeczenia sądu drugiej instancji (brak *gravamen*; m.in. postanowienie z 30 października 2025 r., I CSK 1421/25).

Natomiast w sprawach z repertorium CNP Sąd Najwyższy na etapie przedsądu często podejmował decyzję procesową o odrzuceniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia z uwagi na niespełnienie przez stronę wymogów konstrukcyjnych przewidzianych dla tego środka zaskarżenia. Sąd Najwyższy wyjaśniał, że ze względu na nadzwyczajny charakter tego środka prawnego oraz jego funkcję skarga musi spełniać wysokie wymagania formalne, które podzielić należy na wymogi stawiane pismu procesowemu (art. 424⁵ § 2 k.p.c.) – ich niespełnienie podlega naprawieniu oraz wymogi konstrukcyjne skargi (art. 424⁵ § 1 k.p.c.), których niespełnienie nie podlega sanacji, lecz powoduje obligatoryjne odrzucenie skargi na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. Stosownie do art. 424⁵ k.p.c. skarga powinna zawierać: 1) oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości lub w części; 2) przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie; 3) wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny; 4) uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy; 5) wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych przysługujących stronie na podstawie kodeksu nie było i nie jest możliwe, a ponadto – gdy skargę wniesiono na podstawie art. 424¹ § 2 k.p.c. – że występuje wyjątkowy wypadek uza-

sadniający wniesienie skargi; 6) wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem. Oprócz tego skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie może być oczywiście bezzasadna (art. 424⁹ k.p.c. *a contrario*). Celem wstępnej selekcji w odniesieniu do tego rodzaju środka określonego w art. 424⁹ k.p.c. jest wyeliminowanie skarg, które bez konieczności wnikliwej analizy prawnej podlegają oddaleniu. Oczywista bezzasadność skargi stanowi kryterium odmowy przyjęcia jej do rozpoznania i zachodzi w sytuacji, gdy powołane podstawy skargi już przy pierwszej ocenie pokazują, że faktycznie niemożliwe jest ich uwzględnienie, gdyż nie miały miejsca albo nie mogły mieć wpływu na kształt orzeczenia; zatem nie ma potrzeby prowadzenia szerokiej analizy prawnej i dokonywania pogłębionego badania trafności zaskarżonego orzeczenia, w odniesieniu do zastosowania prawa i jego wykładni. Ocena zasadności skargi polega na antycypowaniu niejako roli sądu, który orzekałby co do istoty sprawy z powództwa skarżącego o wynagrodzenie szkody wyrządzonej wydaniem prawomocnego orzeczenia. Każde wymaganie określone w art. 424⁵ § 1 k.p.c. ma charakter samoistny i powinno być spełnione samodzielnie, niezależnie od innych (m.in. postanowienie z 16 lipca 2025 r., I CNP 35/25).

W zakresie problematyki odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania aktualne pozostają spostrzeżenia wskazane w ubiegłych latach. Sąd Najwyższy uznaje konsekwentnie, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga sformułowania tego zagadnienia z jednoczesnym przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (m.in. postanowienia z 4 sierpnia 2025 r., I CSK 1364/25 oraz I CSK 1589/25).

W odniesieniu do pozostałych przesłanek można zauważyć, że jedną z częściej powoływanych przez skarżących jest przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Sąd Najwyższy niezmiennie podkreśla, że powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy wykazać, iż popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały

różnym ocenom, były więc dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (zob. np. postanowienia z 10 kwietnia 2025 r., I CSK 189/25, i z 25 czerwca 2025 r., I CSK 1085/25).

W 2025 r., tak jak w latach poprzednich, znaczną część wpływu spraw CSK stanowiły sprawy dotyczące problematyki roszczeń kredytów denominowanych w walucie obcej lub indeksowanych do waluty obcej. W sprawach tego rodzaju, także w 2025 r., został podtrzymany trend polegający na wzrastającej liczbie odmów przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania. Powyższe wynika z pewnością z faktu, że problematyka zawarta w tego rodzaju sprawach została już dostatecznie wyjaśniona zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w szczególności wskutek podjęcia przez skład całej Izby Cywilnej uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), jak i w judykaturze Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W konsekwencji ukształtowała się linia orzecznicza uwzględniająca bogaty dorobek judykatury Sądu Najwyższego (np. postanowienia z 4 sierpnia 2025 r., I CSK 1589/25, i z 23 grudnia 2025 r., I CSK 2174/25). W kontekście powyżej powołanych spraw zauważenia wymaga, że przyjmowane do rozpoznania są najczęściej skargi kasacyjne konsumentów poruszające problematykę prawa zatrzymania oraz kwestii odsetkowych.

2.2. Rozpoznawanie skarg kasacyjnych i skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (repertoria CSKP i CNPP)

2.2.1. Uwagi ogólne

W sprawach, w których skargę kasacyjną przyjęto do rozpoznania (repertorium CSKP), 2563 skargi pozostały do rozpoznania z okresu poprzedniego, wpłynęły 1142 skargi, łącznie załatwiono 1303 skargi, w tym 689 oddalono, 391 orzeczeń uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania, 39 orzeczeń uchylono i rozstrzygnięto sprawę merytorycznie, 184 skargi załatwiono w inny sposób, w tym 24 odrzucono, a 2402 skargi pozostały do rozpoznania na okres następny.

W przypadku spraw, w których skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia została przyjęta do rozpoznania (repertorium CNPP), 42 skargi pozostały do rozpoznania z okresu po-

przedniego, 21 skarg zarejestrowano, 18 skarg załatwiono, w tym 14 oddalono, co do 2 stwierdzono niezgodność orzeczenia z prawem, a 2 załatwiono w inny sposób (odrzucono), łącznie zaś 45 skarg oczekuje na rozpoznanie w następnym okresie.

W odniesieniu do poruszanych w ramach rozpoznawania skarg kasacyjnych zagadnień z zakresu problematyki materialnoprawnej należy w pierwszej kolejności wskazać na sprawy dotyczące kredytów denominowanych w walucie obcej lub indeksowanych do waluty obcej (567 spraw), które stanowią blisko połowę (43%) wszystkich zakreślonych spraw w okresie sprawozdawczym. Sprawy te stanowiły zarazem większość (57%) spraw o zapłatę lub ustalenie (łącznie – 992 sprawy). Liczba spraw o zapłatę wynosiła 912, a o ustalenie – 391. Łączna liczba spraw o zapłatę lub ustalenie jest zatem niższa od sumy tych wartości, gdyż wiele z nich dotyczyło jednocześnie i zapłaty, i ustalenia. Liczne orzeczenia zapadły również w sprawach o zasiedzenie (48), o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (24), o podział majątku (23), o stwierdzenie nabycia spadku (16), o zniesienie współwłasności (10), a także o dział spadku (6) i o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną (6).

Z kolei problematyka proceduralna dotyczyła w pierwszym rzędzie zagadnienia umorzenia postępowania. Postanowieniem w tym przedmiocie zakończyły się 92 sprawy (7% wszystkich spraw zakończonych w okresie sprawozdawczym), z czego przeszło dwie trzecie (62) spraw umorzonych dotyczyło kredytów denominowanych w walucie obcej lub indeksowanych do waluty obcej – w tych przypadkach umorzenie postępowania następowało przede wszystkim na skutek cofnięcia skargi przez skarżącego (najczęściej bank). Istotna była również problematyka formalnoprawnych aspektów skargi kasacyjnej, czego wyrazem jest fakt, że 24 skargi kasacyjne (blisko 2% wszystkich rozpoznawanych w okresie sprawozdawczym) odrzucono.

2.2.2. Zagadnienia merytoryczne

2.2.2.1. Problematyka prawnomaterialna

a) prawo Unii Europejskiej

W wyroku z 5 września 2025 r., II CSKP 550/24, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w świetle art. 91 ust. 3 Konstytucji oraz art. 288 akapit 3 TFUE

dyrektywy unijne nie podlegają bezpośredniemu stosowaniu. Wiązą państwa członkowskie i to do nich są skierowane w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty. Pozostawia się więc organom krajowym swobodę wyboru formy i środków ich implementowania. Dyrektywy unijne nie stanowią zatem bezpośrednio źródła uregulowania zasad proceduralnych, którymi powinny kierować się sądy krajowe, ani źródła regulacji stosunku prawnego stron.

Z kolei prawem materialnym Unii Europejskiej, poza omówioną odrębną problematyką ochrony konsumentów w tzw. sprawach frankowych, Sąd Najwyższy zajmował się m.in. w kontekście prawa własności intelektualnej. W wyroku z 3 lipca 2025 r., II CNPP 3/25 (OSNC 2026, nr 1, poz. 7), przyjęto, że odmowa uznania, iż ciężar dowodu wyczerpania prawa do znaku towarowego spoczywa na uprawnionym ze znaku, nie stanowi rażącego i kwalifikowanego naruszenia art. 15 ust. 1 w zw. z art. 9 ust. 1-3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej.

b) część ogólna Kodeksu cywilnego

Problematyka unormowana w części ogólnej Kodeksu cywilnego poruszana była w orzecznictwie Izby Cywilnej wielokrotnie; można w tym zakresie wyodrębnić kilka grup problemowych.

Pierwszą z nich jest zagadnienie nadużycia prawa podmiotowego. Sąd Najwyższy przypominał, że unormowana w art. 5 k.c. instytucja nadużycia prawa podmiotowego tylko wyjątkowo pozwala na odmowę udzielenia ochrony prawu podmiotowemu w związku z okolicznościami, które czyniłyby taką ochronę nieakceptowalną ze względu na racje aksjologiczne lub funkcjonalne, oparte na powszechnie uznanych w społeczeństwie wartościach (wyrok z 6 marca 2025 r., II CSKP 2069/22). W wyroku z 7 marca 2025 r., II CSKP 2356/22, przyjęto z kolei, że przy orzekaniu o spłacie należnej uczestnikowi postępowania działowego dopuszczalne jest stosowanie art. 5 k.c.

Sąd Najwyższy zgłębiał również zagadnienia związane z ochroną dóbr osobistych. W kontekście wyłączenia bezprawności naruszenia dóbr osobistych przypomniano, że ochrona tych dóbr podlega ograniczeniu z uwagi na realizację uzasadnionych interesów, gdy wypowiedzi ingerujące w sferę dóbr osobistych innej osoby są składane w ramach przewi-

dzianej do tego właściwej procedury przed sądami lub organami administracji, o ile pozostają one w związku z dochodzonym roszczeniem lub obowiązkiem ustawowym osoby wypowiadającej się i nie mają charakteru nadużycia. Jednocześnie wyjaśniono, że skargi kierowane do organów publicznych – ze względu na publiczny interes w ujawnianiu ewentualnych nieprawidłowości – korzystają z takiej samej ochrony jak wypowiedzi składane w ramach postępowania sądowego (wyrok z 26 marca 2025 r., II CSKP 2390/22). Na tle rozważań, czy dany materiał prasowy stanowił naruszenie dóbr osobistych, zaznaczono zaś, że ustalenie w postępowaniu sądowym treści tekstu, w tym artykułu prasowego, stanowi element ustalania faktów i z tej przyczyny nie wchodzi w zakres kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu ze skargi kasacyjnej; w konsekwencji skarżący nie mogą skutecznie podnosić, że określony tekst nie ma znaczenia przypisanego mu przez sąd drugiej instancji (wyrok z 26 czerwca 2025 r., II CSKP 2/23).

Na tle problematyki ochrony dóbr osobistych wyrażono też stanowisko, że ustawowa podstawa sporządzania opinii przez psychologa nie może *a priori* uchylać bezprawności zachowania, jeżeli w opinii zostaną zawarte sformułowania stawiające oznaczoną osobę w negatywnym świetle, a przy tym nie zachowano przewidzianych w ustawie oraz właściwych zasadach deontologicznych reguł sporządzania opinii. Przeciwnie założenie uprawniałoby psychologa do dowolnego formułowania twierdzeń i wniosków, które nie mają usprawiedliwionych podstaw w nauce, wiedzy i doświadczeniu zawodowym, czy też są wynikiem błędów w rozumowaniu (wyrok z 27 sierpnia 2025 r., II CSKP 401/24).

Wielokrotnie Sąd Najwyższy odnosił się także do kwestii związanych z instytucją przedawnienia. Przypomniat m.in., że art. 120 § 1 zd. 1 k.c. wiąże rozpoczęcie biegu przedawnienia roszczenia z jego wymagalnością. Wraz z nadejściem terminu wymagalności wierzyciel uzyskuje prawną możliwość żądania od dłużnika spełnienia świadczenia zgodnie z treścią łączącego strony stosunku zobowiązaniowego, a dłużnik jest obowiązany temu żądaniu zadośćuczynić (wyrok z 15 stycznia 2025 r., II CSKP 1878/22).

W ramach problematyki przedawnienia roszczeń z deliktów Sąd Najwyższy wskazał, że przewidziany w art. 442¹ § 2 k.c. dwudziestoletni termin przedawnienia dotyczy nie tylko sprawcy szkody, ale także podmio-

tu, który odpowiada za niego, jako za cudzy czyn (wyrok z 27 lutego 2025 r., II CSKP 1940/22). W innym orzeczeniu uznano natomiast, że na potrzeby stosowania art. 442¹ § 2 k.c. fakt popełnienia zbrodni lub występkę ocenia się w sposób właściwy dla postępowania cywilnego – z uwzględnieniem określonych ułatwień w przeprowadzeniu dowodu, a także instytucji służących do ustalenia faktów bez konieczności przeprowadzenia dowodów, takich jak domniemania czy dowód *prima facie* (wyrok z 3 czerwca 2025 r., II CSKP 80/25). Z kolei w wyroku z 14 lutego 2025 r., II CSKP 1946/22, stwierdzono, że art. 115 k.c. stosuje się do terminu przedawnienia. Zaznaczyć należy, że takie stanowisko jest odmienne od poczynionych w uchwale składu siedmiu sędziów z 22 maja 2024 r., III CZP 21/23 (OSNC 2025, nr 1, poz. 2) wskazań dla potrzeb rozpoznania sprawy II CSKP 1946/22. W uchwale tej stwierdzono bowiem, że art. 115 k.c. nie ma zastosowania do terminu przedawnienia.

Kolejny problem związany z przedawnieniem roszczeń rozstrzygnięto w wyroku z 20 sierpnia 2025 r., II CSKP 1315/24. Uznano, że jeżeli podstawowy termin przedawnienia z art. 118 k.c. już biegnie albo jeszcze nie rozpoczął biegu, roszczenia, o których mowa w art. 229 § 1 zd. 1 k.c., przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy, niezależnie od tego, kiedy upływałby termin przedawnienia liczony na podstawie przepisu ogólnego.

W orzecznictwie Izby Cywilnej podejmowano również incydentalnie inne zagadnienia związane z częścią ogólną Kodeksu cywilnego.

W wyroku z 30 maja 2025 r., II CSKP 2281/22, Sąd Najwyższy odniósł się do pojęcia nieruchomości oraz zasady *superficies solo cedit*, wyjaśniając, że uprawa prowadzona w donicach z otworami w dnie, umożliwiającymi wrastanie korzeni w grunt, jest uprawą rolną. Taka roślina jest trwale związana z gruntem i stanowi część składową nieruchomości (art. 48 k.c.). Zagadnienie części składowych gruntu oraz samodzielnego statusu określonych rzeczy podjęte zostało także w postanowieniu z 4 czerwca 2025 r., II CSKP 1112/23, w którym stwierdzono, że charakter urządzeń przesyłowych oraz ich powiązanie z przedsiębiorstwem lub zakładem wykluczały je spod pojęcia innych urządzeń w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, co skutkowało brakiem podstaw do nabycia własności tych urządzeń przez państwowe osoby prawne.

W orzecznictwie Izby Cywilnej rozpatrywano również zagadnienia dotyczące skutków wydania przez sąd orzeczenia stwierdzającego obowiązek danej osoby do złożenia oznaczonego oświadczenia woli. Wskazano, że jedynie w sytuacji, gdy orzeczenie wydane na podstawie art. 64 k.c. uzależni złożenie przez dłużnika oświadczenia woli od uprzedniego lub równoczesnego spełnienia przez wierzyciela świadczenia wzajemnego, zastosowanie znajdzie art. 1047 § 2 k.p.c. (postanowienie z 18 września 2025 r., II CSKP 338/25).

Z kolei w wyroku z 19 lutego 2025 r., II CSKP 132/24, Sąd Najwyższy wypowiedział się w przedmiocie formy wymaganej przy uzupełnieniu lub zmianie umowy. Stwierdzono, że postanowienie umowne dotyczące sposobu zapłaty ceny nie jest elementem ani podmiotowo, ani przedmiotowo istotnym umowy sprzedaży. Jednak w sytuacji, w której strony umowy wyraziły przed notariuszem wolę objęcia sposobu zapłaty ceny postanowieniem aktu notarialnego, takie postanowienie staje się istotne. W konsekwencji jest ono objęte zasadą ekwiwalentności formy pierwotnej i modyfikującej czynności prawnej (art. 77 § 1 k.c.).

Analizując przepisy o podstępnie (art. 86 k.c.), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że działaniem podstępnym może być każde zachowanie, które spowoduje lub utwierdzi u innej osoby błędne wyobrażenie o rzeczywistości. Jednocześnie zauważono, że działanie podstępne zawsze jest zawinione i może się przejawiać zarówno w chęci wywołania fałszywego wyobrażenia, jak i godzeniu się na nie (wyrok z 3 lipca 2025 r., II CSKP 274/23).

Na gruncie przepisów o warunku podkreślono, że nie jest wyłączone dokonanie czynności prawnej zawierającej zastrzeżenie, iż jej skutek zależy od skorzystania z uprawnienia lub woli osoby wykonującej zobowiązanie, a zdarzenie zależne od zachowania strony może polegać na spełnieniu lub niespełnieniu świadczenia. Tego rodzaju zastrzeżenie podlega ocenie na podstawie art. 353¹ k.c., z uwzględnieniem konstrukcji warunku określonej w art. 89 k.c. (wyrok z 15 stycznia 2025 r., II CSKP 1050/24).

c) prawo rzeczowe i wieczystoksięgowe

Przedmiotem uwagi w orzecznictwie Izby Cywilnej były wielokrotnie zagadnienia związane z prawem rzeczowym oraz księgami wieczystymi.

Spśród kwestii praworzeczowych najczęściej orzeczeń dotyczyło instytucji zasiedzenia. W tej materii wyjaśniono m.in., że zarówno złożenie

odpowiedzi na wniosek o zasiedzenie, jak i aktywna „obrona” w sprawie o zasiedzenie nie stanowią czynności przedsięwziętej bezpośrednio w celu dochodzenia prawa własności (jego ustalenia, zaspokojenia lub zabezpieczenia) w rozumieniu art. 175 w zw. z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. (postanowienie z 14 stycznia 2025 r., II CSKP 2057/22). Stwierdzono również, że art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju nie wyłącza możliwości nabycia przez zasiedzenie nieruchomości Skarbu Państwa stanowiącej las państwowy w rozumieniu art. 1 pkt 3 tej ustawy, na zasadach określonych w art. 172 i nast. k.c. oraz art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (dalej: „u.l.”), ponieważ zasiedzenie jako pierwotny sposób nabycia własności następuje z mocy prawa (*ex lege*) i nie stanowi przekształcenia własnościowego w rozumieniu tej ustawy (postanowienie z 18 lutego 2025 r., II CSKP 154/23). Przedstawione stanowisko – co warto podkreślić – stanowi nawiązanie do uchwały składu siedmiu sędziów z 21 czerwca 2023 r., III CZP 94/22 (OSNC 2024, nr 3, poz. 25).

W orzecznictwie wskazano także, że odpowiednikiem uznania roszczenia, jako czynności przerywającej bieg przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.), w przypadku biegu zasiedzenia, jest zobowiązanie się do wydania nieruchomości. Przyznanie się do posiadania wbrew cudzemu prawu własności wskazuje tylko na brak dobrej wiary, i to w chwili przyznania, a nie w chwili objęcia nieruchomości w posiadanie samoistne (postanowienie z 3 kwietnia 2025 r., II CSKP 2115/22).

Sąd Najwyższy wypowiedział się również w kwestiach lokowanych na styku zagadnień zasiedzenia i rozgraniczenia. W postanowieniu z 16 kwietnia 2025 r., II CSKP 2268/22, przyjęto, że w sprawie o rozgraniczenie na etapie badania, czy możliwe jest stwierdzenie stanu prawnego granic nieruchomości (art. 153 zd. 1 *in principio* k.c.), należy brać pod uwagę skutki zasiedzenia spornego pasa gruntu lub jego części. Na przeszkodzie do uwzględnienia skutków zasiedzenia nie stoi niemożność ustalenia pierwotnych granic gruntu, którego dotyczy postępowanie o rozgraniczenie.

Również na gruncie instytucji zasiedzenia, lecz w powiązaniu z zagadnieniami wieczystoksięgowymi, stwierdzono, że warunkiem koniecznym do założenia księgi wieczystej dla nieruchomości powstałej na skutek zasiedzenia, objętej terenem zamkniętym, jest wyłączenie z terenu zamkniętego części nieruchomości będącej przedmiotem wniosku o zasie-

dzenie, wydzielenie nowej działki z nieruchomości i włączenie jej do ewidencji gruntów prowadzonej przez starostę powiatu (postanowienie z 12 lutego 2025 r., II CSKP 2162/22).

W zakresie zagadnień związanych z księgami wieczystymi wyjaśniono również, że przepisy § 93 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 lutego 2016 r. w sprawie zakładania i prowadzenia ksiąg wieczystych w systemie teleinformatycznym mają charakter techniczny; normują sposób odwzorowania stanu prawnego nieruchomości w księdze wieczystej, lecz nie kształtują samodzielnie tego stanu. Zastosowanie § 93 ust. 2 tego rozporządzenia następuje wyłącznie na etapie ujawnienia (przeniesienia) prawa. Przepis ten nie stanowi podstawy do wykreślenia dokonanego prawomocnie wpisu – nawet jeżeli wykazane zostanie, że w pierwotnym postępowaniu nie było w istocie podstaw do jego zastosowania. Przypomniano też, że wpis w księdze wieczystej dokonywany jest wyłącznie w razie istnienia ku temu podstaw, ocenianych zgodnie z art. 626⁸ § 2 k.p.c., a zarazem nieistnienia przeszkód do dokonania wpisu, przy czym istnienie przeszkody nie musi wynikać wyłącznie ze środków dowodowych wymienionych w przywołanym przepisie (postanowienie z 27 marca 2025 r., II CSKP 2372/22, OSNC 2025, nr 11, poz. 100).

W ramach problematyki współwłasności stwierdzono z kolei, że zawarcie umowy o podział rzeczy do użytkowania (*quoad usum*) wymaga zgody wszystkich współwłaścicieli (wyrok z 27 marca 2025 r., II CSKP 329/23, OSNC 2025, nr 11, poz. 101). Wyjaśniono też, że art. 39a ust. 2 u.l. ma charakter *ius cogens* i wyłącza możliwość odmiennego umownego uregulowania wynagrodzenia za służebność przesyłu przez strony (wyrok z 15 stycznia 2025 r., II CSKP 1878/22).

Sąd Najwyższy podejmował również tematykę służebności drogi koniecznej. Oceniał, że przeprowadzenie takiej drogi powinno uwzględniać interes społeczno-gospodarczy, a wynagrodzenie za ustanowienie służebności musi odpowiadać uszczerbkowi, którego doznaje właściciel nieruchomości obciążonej w dacie ustanowienia służebności (postanowienie z 27 lutego 2025 r., II CSKP 328/23).

d) prawo zobowiązań, z wyłączeniem kredytów denominowanych w walucie obcej lub indeksowanych do waluty obcej

W stosunkowo licznych orzeczeniach Sąd Najwyższy podejmował zagadnienia związane z prawem zobowiązań.

W wyroku z 6 marca 2025 r., II CSKP 2069/22, przypomniano, że z art. 353¹ k.c. wynika ogólna norma kompetencyjna przyznająca podmiotom prawa cywilnego możliwość ustanawiania wiążących je norm postępowania (obowiązków i uprawnień) na podstawie umowy. Jednocześnie podkreślono, że niekorzystne ukształtowanie treści umowy dla jednej ze stron, nawet jeżeli jest ono widoczne *prima vista*, nie oznacza, iż umowa ta jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. O sprzeczności takiej można mówić co do zasady dopiero wtedy, gdy nierównomierne ukształtowanie praw i obowiązków umownych było konsekwencją nadużycia, chociażby na skutek niedbalstwa, silniejszej pozycji kontraktowej przez stronę. Faktycznie nierówne ukształtowanie praw i obowiązków stron samo w sobie nie koliduje z zasadą swobody umów; kolizja ta może jednak wystąpić, gdy do krzywdzącego ułożenia relacji umownej doszło przy świadomym bądź spowodowanym niedbalstwem wykorzystaniu przez stronę swojej silniejszej pozycji.

Na tle przepisów dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia wyjaśniono, że stan wzbogacenia ustaje w chwili, w której środki przekazane wzbogaconemu zostały na polecenie zubożonego przelane na rachunki bankowe osób trzecich; w takich sytuacjach nie znajduje zastosowania art. 409 k.c., ponieważ z chwilą rozdysponowania korzyści majątkowej zgodnie z wolą zubożonego po stronie wzbogaconego wygasa obowiązek jej wydania. Jednocześnie przyjęto, że w takiej sytuacji wzbogacony nie musiał liczyć się z obowiązkiem zwrotu uzyskanej korzyści (wyrok z 14 stycznia 2025 r., II CSKP 2038/22). W wyroku z 4 kwietnia 2025 r., II CSKP 547/22, wyjaśniono, że ten, kto spełnił świadczenie należne dożywotnikowi od zobowiązanego z umowy o dożywocie, choć nie był odpowiedzialny za wykonanie zobowiązania, może żądać od zobowiązanego zwrotu wartości spełnionych świadczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Podkreślono też, że okoliczność, iż podmiot spełniający świadczenie nienależne z nieważnej umowy kredytu sam pozostaje dłużnikiem odbiorcy tego świadczenia z tytułu świadczenia nienależnego (również związanego z tą samą nieważną umową), nie uzasadnia zastosowania art. 411 pkt 4 k.c. (wyrok z 4 grudnia 2025 r., II CSKP 27/24).

W ramach zagadnień związanych z pojęciem szkody i unormowaniami dotyczącymi deliktów przyjęto, że w granicach normalnego, zwykłego przebiegu zdarzeń odpowiedzialność za szkodę może powodować nie

tylko przyczyna bezpośrednio ją wywołująca, ale także dalsza, pośrednia, o ile nie wykracza poza normalną prawidłowość zjawisk, ocenianą według kryteriów doświadczenia życiowego i aktualnego stanu wiedzy. Jeżeli obok zawinionego zachowania poszkodowanego wystąpiły inne jeszcze przyczyny szkody, stan taki nie uchyla odpowiedzialności na zasadzie ryzyka. Jednocześnie wskazano, że dochodząc roszczeń odszkodowawczych z art. 435 § 1 k.c., poszkodowany powinien udowodnić, iż doznana przez niego szkoda stanowi normalne następstwo ruchu przedsiębiorstwa lub zakładu (wyrok z 30 stycznia 2025 r., II CSKP 1780/22, OSNC 2025, nr 7-8, poz. 77). Zagadnienie adekwatnego związku przyczynowego podjęto również w wyroku z 22 maja 2025 r., II CSKP 26/23, w którym stwierdzono, że z konstrukcji testu *conditio sine qua non* wynika, iż relacja ceny sprzedaży składników masy upadłości i przyczynienia się do upadłości nie ma znamion „normalności”, nie jest typowa i nie mieści się w „łańcuchu” oczekiwań w zwykłej kolejności rzeczy. W konsekwencji uznano, że podmiot, którego działania doprowadziły poszkodowanego do upadłości, nie odpowiada odszkodowawczo za sprzedaż składnika majątku upadłego po zaniżonej wartości.

W związku z zagadnieniami dotyczącymi odszkodowania pozostaje także wyrok z 28 sierpnia 2025 r., II CSKP 351/23, w którym dokonano oceny kwestii przyczynienia się poszkodowanego do powstania lub zwiększenia szkody (art. 362 k.c.). W orzeczeniu tym przyjęto, że przemieszczanie się przez pieszego po nieodśnieżonym fragmencie (pasie) chodnika może stanowić przyczynienie się do powstania szkody, uzasadniające zmniejszenie obowiązku jej naprawienia (art. 362 k.c.).

Na gruncie przepisów dotyczących czynów niedozwolonych stwierdzono, że Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności na podstawie art. 417 § 1 k.c. za szkody wynikłe z realizacji przez stronę prawa nadanego ostateczną decyzją administracyjną, powstałe w związku z uchyleciem nieprawomocnej decyzji lub wstrzymaniem jej skuteczności. W takiej sytuacji przyczyną szkody jest bowiem przedwczesna realizacja prawa nadanego decyzją, a nie nieprawomocne orzeczenie sądu administracyjnego (wyrok z 12 lutego 2025 r., II CSKP 364/23). Artykułu 417 § 1 k.c. dotyczył także wyrok z 16 maja 2025 r., II CSKP 69/23, w którym stwierdzono, że przesłanką odpowiedzialności z tego przepisu jest każde niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu wła-

dzy publicznej, które spowodowało wyrządzenie szkody, a nie zachowanie niezgodne z prawem w sposób kwalifikowany (oczywiste, rażące).

W wyroku z 3 czerwca 2025 r., II CSKP 80/25, stwierdzono, że na potrzeby stosowania art. 442¹ § 2 k.c. fakt popełnienia zbrodni lub występku ocenia się w sposób właściwy dla postępowania cywilnego – z uwzględnieniem określonych ułatwień w przeprowadzeniu dowodów, a także instytucji służących do ustalenia faktów bez konieczności przeprowadzenia dowodu, takich jak domniemania czy dowód *prima facie*.

W wyroku z 29 stycznia 2025 r., II CSKP 1616/22, przypomniano, że w sytuacji rozwiązania umowy ze skutkiem *ex tunc* niemożliwe jest dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu nienależytego wykonania tej umowy, a strony zobowiązane są wzajemnie rozliczyć się ze spełnionych świadczeń na podstawie art. 494 w zw. z art. 497 k.c.

W ramach unormowań dotyczących poszczególnych umów nazwanych Sąd Najwyższy rozważał kwestie związane m.in. z darowizną, z umową o roboty budowlane, a także z umową ubezpieczenia.

W wyroku z 26 marca 2025 r., II CSKP 2390/22, analizowano umowę łączącą darowiznę z umową na rzecz osoby trzeciej (art. 393 k.c.). Wyjaśniono, że tzw. darowizna obciążliwa jest wyjątkiem od klasycznej umowy darowizny, a skonkretyzowanie osoby trzeciej, która staje się wierzycielem obdarowanego, jest warunkiem *sine qua non* powołania tej konstrukcji do życia.

Z kolei w wyroku z 5 czerwca 2025 r., II CSKP 139/24 (OSNC 2025, nr 11, poz. 106), wskazano na niezależny charakter uprawnienia do powstrzymania się ze spełnieniem świadczenia wynikającego z art. 490 § 1 k.c. oraz uprawnienia do żądania gwarancji zapłaty na podstawie art. 649³ § 1 k.c. W tym samym orzeczeniu wyjaśniono, na gruncie art. 490 § 1 k.c., że jeżeli jedna ze stron obowiązana jest spełnić świadczenie wzajemne wcześniej, istnienie wątpliwości co do spełnienia świadczenia przez drugą stronę ze względu na jej stan majątkowy należy oceniać, biorąc pod uwagę informacje dostępne dla strony zobowiązanej do świadczenia wcześniejszego. Na tle umowy o roboty budowlane wyrażono pogląd, że ogłoszenie upadłości generalnego wykonawcy nie powoduje wymagalności roszczenia podwykonawcy wobec inwestora, jako gwaranta spełnienia świadczenia przez generalnego wykonawcę na rzecz podwykonawcy (wyrok z 14 stycznia 2025 r., II CSKP 813/24).

Sąd Najwyższy badał również zagadnienie waloryzacji świadczenia z umowy ubezpieczenia. Oceniał, że uiszczanie składki ubezpieczeniowej w czterech częściach nie zmienia faktu, iż świadczenie ubezpieczyciela było jednorodne – choć wpłata kolejnych kwot uprawniała ubezpieczonego do wyższego świadczenia w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku. W konsekwencji wskaźnik waloryzacji sądowej (art. 358¹ § 3 k.c.) mógł być ustalony wyłącznie w odniesieniu do potencjalnego świadczenia ubezpieczyciela w całości – bez względu na to, czy kwota ta byłaby wpłacona jednorazowo, czy też w częściach (wyrok z 24 czerwca 2025 r., II CSKP 610/23).

e) kredyty denominowane w walucie obcej lub indeksowane do waluty obcej

Ze względu na znaczną liczbę spraw szczególną uwagę trzeba zwrócić na orzecznictwo Sądu Najwyższego odnoszące się do kredytów denominowanych w walucie obcej lub indeksowanych do waluty obcej, w tym przede wszystkim do franka szwajcarskiego (tzw. kredyty frankowe). Sprawy takie nadal stanowią przeważający obszar aktywności orzeczniczej Izby Cywilnej. W 2025 r., podobnie jak w roku ubiegłym, zauważalne jest jednak silne ujednocianie się orzecznictwa Izby Cywilnej, głównie po podjęciu przez skład całej Izby Cywilnej uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. Mimo ustabilizowania się poglądów orzecznictwa na kwestie objęte wspomnianą uchwałą w orzecznictwie Sądu Najwyższego wciąż dają się zauważyć istotne rozstrzygnięcia dotyczące szczegółowych zagadnień związanych z tzw. kredytami frankowymi.

Sąd Najwyższy rozpatrywał m.in. kluczowe z punktu widzenia rozpoznawania tzw. spraw frankowych zagadnienie, a mianowicie – kogo uznaje się za konsumenta.

W wyroku z 10 stycznia 2025 r., II CSKP 1262/24, przypomniano, że status strony czynności jako konsumenta nie podlega ocenie *in abstracto*, lecz w relacji do konkretnej czynności prawnej, a o przypisaniu go kontrahentowi przedsiębiorcy decyduje cel, w jakim dokonuje on czynności z przedsiębiorcą, który ma być niezwiązany z działalnością gospodarczą lub zawodową owego kontrahenta. Z kolei w wyroku z 9 kwietnia 2025 r., II CSKP 315/24, zauważono, że sam fakt prowadzenia działalności gospodarczej przez kredytobiorcę nie wyklucza uznania go za konsu-

menta. Podobne stanowisko zajęto w wyrokach z 5 września 2025 r., II CSKP 1309/24, oraz z 18 marca 2025 r., II CSKP 63/23, w których stwierdzono, że statusu konsumenta nie wyklucza także późniejsze względem zawarcia umowy rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej „pod adresem kredytowanej nieruchomości”.

W innym orzeczeniu Sąd Najwyższy przypomniał, że pojęcie konsumenta, jako wywodzone z prawa Unii Europejskiej, ma charakter autonomiczny; art. 22¹ k.c. należy zatem wyklądać w zgodzie z prawem UE (wyrok z 18 lipca 2025 r., II CSKP 980/23). Z kolei w przypadku kredytów o mieszanym celu, tj. częściowo konsumpcyjnym, a częściowo związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej lub zawodowej, kredytobiorca korzysta z ochrony konsumenckiej, o ile dominującym celem kredytu, w ogólnym kontekście umowy, nie jest działalność gospodarcza lub zawodowa (wyroki z 8 października 2025 r., II CSKP 607/24, oraz z 31 października 2025 r., II CSKP 635/24).

W licznych orzeczeniach przypomniano, że dopuszczalność wystąpienia z żądaniem ustalenia nieistnienia stosunku prawnego mającego wynikać z umowy kredytu ze względu na nieważność tej umowy jest zasadniczo niezależna od tego, czy stronie przysługuje roszczenie o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie tej umowy (wyroki: z 19 lutego 2025 r., II CSKP 217/23; z 8 sierpnia 2025 r., II CSKP 705/23; z 18 września 2025 r., II CSKP 883/23; z 3 października 2025 r., II CSKP 284/23, i z 12 grudnia 2025 r., II CSKP 2301/22).

W wyroku z 15 kwietnia 2025 r., II CSKP 907/24, analizowano sytuację, w której kredytodawca przełał wierzytelności z umowy kredytu frankowego na rzecz innego podmiotu, a cesjonariusz dochodził zapłaty od kredytobiorcy. Sąd Najwyższy przyjął, że umowa kredytu nie wiąże stron, i w związku z tym ocenił, że gdy wierzytelność z tytułu nienależnego świadczenia nie była przedmiotem umowy przelewu, a powód nie jest następcą prawnym kredytodawcy pod tytułem ogólnym, powód nie ma legitymacji czynnej do dochodzenia nienależnego świadczenia. O ile powodowi przysługiwałaby legitymacja do dochodzenia należności z umowy kredytu, o tyle legitymacja taka nie przysługuje mu w sytuacji, w której *ex tunc* odpadła umowna podstawa świadczenia po stronie pozwanego.

Izba Cywilna pochyliła się również nad problemem przedawnienia się roszczenia banku o dokonanie przez konsumenta zwrotu bezpodstaw-

nego wzbogacenia (świadczenia nienależnego) w postaci kapitału kredytu. W wyroku z 23 kwietnia 2025 r., II CSKP 1250/24 (OSNC 2025, nr 12, poz. 110), przyjęto, że jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, sąd może w wyjątkowych przypadkach, po rozważeniu interesów stron, nie uwzględnić upływu terminu przedawnienia roszczenia przysługującego bankowi przeciwko konsumentowi, jeżeli wymagają tego względy słuszności (art. 117¹ § 1 k.c.), rozważając poza przesłankami wymienionymi w art. 117¹ § 2 k.c. m.in. okoliczności procesu kształtowania się linii orzeczniczej Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie podstawy i skutków niezwiązania stron umową kredytu ze względu na abuzywność jej postanowień.

W wyroku z 5 czerwca 2025 r., II CSKP 1147/23 (OSNC 2025, nr 12, poz. 112), rozważano z kolei zagadnienie świadczeń spełnianych przez kredytobiorców na rzecz banków w związku z zawartymi – w powiązaniu z umową kredytu – umowami ubezpieczenia. Sąd Najwyższy ocenił, że banki nie mogą zawierać z kredytobiorcami umów ubezpieczenia, a środki pobierane od kredytobiorcy w związku z kosztami umowy ubezpieczenia zawartej przez bank z ubezpieczycielem nie stanowią składki ubezpieczeniowej. W konsekwencji wspomniane świadczenia – w przypadku uznania, że umowa kredytu nie wiąże stron – podlegają zwrotowi jako świadczenia nienależne.

Zagadnienie przedawnienia roszczeń stron umowy tzw. kredytu frankowego podjęte zostało w wyroku z 13 sierpnia 2025 r., II CSKP 364/25. Zwrócono uwagę, że bieg przedawnienia roszczenia przedsiębiorcy o zwrot świadczeń spełnionych na mocy niewiążącej umowy kredytu rozpoczyna się wraz ze złożeniem oświadczenia konsumenta o braku woli związania postanowieniem niedozwolonym. Jednocześnie stwierdzono, że oświadczenie to warunkuje również wymagalność roszczeń konsumenta o zwrot świadczeń, które sam spełnił, a tym samym możliwość żądania przez niego odsetek za opóźnienie. Roszczenie po stronie banku o zwrot kwot uiszczonych na podstawie umowy ma przy tym charakter bezterminowy, a bank na podstawie art. 455 k.c. może wezwać konsumenta do niezwłocznego spełnienia świadczenia z takim skutkiem, że stan wymagalności roszczenia nastąpi kolejnego dnia po powołaniu się przez kredytobiorcę na niedozwolony charakter postanowienia.

W wyroku z 28 sierpnia 2025 r., II CSKP 2394/22, przyjęto, że jeżeli dokument obejmujący umowę jest elementem materiału procesowego, sąd jest obowiązany dokonać kontroli zawartych w umowie postanowień w aspekcie ich ewentualnej abuzywności w zakresie, w jakim stanowią one podstawę powództwa przeciwko konsumentowi także wtedy, gdy konsument nie wskazuje postanowień umownych, które uważa za nieuczciwe, lub nie przejawia inicjatywy w kierunku badania abuzywności umowy. Jednocześnie stwierdzono, że pominięcie przez sąd drugiej instancji obowiązku dokonania takiej kontroli z urzędu prowadzi do naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego w rozumieniu art. 398³ § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy analizował również wpływ wyroku TSUE z 19 czerwca 2025 r., C-396/24, w kontekście zagadnienia, czy do rozliczeń stron umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, która z uwagi na zawarcie w niej postanowień niedozwolonych nie wiąże stron w całości, aktualna pozostaje tzw. teoria dwóch kondycji. Oceniał, że wspomniany wyrok TSUE nie stanowi podstawy do zaniechania stosowania tej konstrukcji prawnej (wyroki z 5 września 2025 r., II CSKP 550/24, i z 18 września 2025 r., II CSKP 6/25).

f) prawo spadkowe

Przedmiotem wypowiedzi orzeczniczych Izby Cywilnej były także zagadnienia związane z prawem spadkowym. W 2025 r. na pierwszy plan wysunęły się kwestie związane z zachowkiem.

W wyroku z 31 stycznia 2025 r., II CSKP 1619/22 (OSNC 2025, nr 7-8, poz. 78), Sąd Najwyższy badał problem relacji darowizny dokonanej przed śmiercią spadkodawcy i zachowku, a ściślej: pojęcia takiej darowizny. Oceniał, że darowizną w rozumieniu art. 991 § 2, art. 993 § 1 i art. 996 § 1 k.c. jest także umowa, w której spadkodawca spełnił świadczenie kosztem swego majątku, otrzymując z tego tytułu pewną, jakkolwiek nieekwiwalentną, korzyść. Zaliczeniu na poczet zachowku, względnie doliczeniu do spadku, podlega w takim przypadku ta część przysporzenia, która została uzyskana nieodpłatnie. W innym orzeczeniu wskazano z kolei, że wartość nieruchomości będącej przedmiotem darowizny podlegającej doliczeniu do spadku w celu ustalenia wysokości zachowku oblicza się z uwzględnieniem przeznaczenia planistyczne-

go nieruchomości w chwili dokonania darowizny (wyrok z 7 marca 2025 r., II CSKP 2054/22, OSNC 2025, nr 11, poz. 99).

Zachowku dotyczył również wyrok z 5 marca 2025 r., II CSKP 2142/22, w którym wskazano, że w wypadku zbycia nieruchomości przez spadkobiercę na potrzeby określenia substratu zachowku jej wartość powinna być określona według ceny uzyskanej przez spadkobiercę. Nie można bowiem obciążać ryzykiem ewentualnej zmiany wartości nieruchomości, do której może dojść pomiędzy jej sprzedażą a datą orzekania przez sąd w przedmiocie zachowku, ani spadkobiercy (gdy nastąpił wzrost cen nieruchomości), ani uprawnionego do zachowku (gdy nastąpił spadek cen nieruchomości).

Z kolei w wyroku z 7 lutego 2025 r., II CSKP 2116/22, pochylono się nad zagadnieniami leżącymi na styku prawa spadkowego i spółdzielczego. W orzeczeniu tym wskazano, że prawa pochodne od stosunku członkostwa mają charakter majątkowy i podlegają dziedziczeniu (art. 922 § 1 k.c.). Prawem takim jest m.in. prawo do części majątku spółdzielni w razie otwarcia jej likwidacji.

g) prawo rodzinne

Na gruncie prawa rodzinnego Sąd Najwyższy wypowiadał się przede wszystkim w sprawach dotyczących małżeńskich relacji majątkowych.

W wyroku z 27 marca 2025 r., II CSKP 329/23, stwierdzono, że norma wynikająca z art. 36 § 3 zd. 1 k.r.o. nie wyłącza obowiązku uzyskania zgody małżonka na dokonanie czynności wymienionych w art. 37 § 1 k.r.o. Samodzielny zarząd przedmiotami majątkowymi służącymi małżonkowi do wykonywania zawodu lub prowadzenia działalności zarobkowej należy bowiem odróżnić od ewentualnego wymogu zgody drugiego z małżonków na dokonanie danej czynności prawnej.

W innej sprawie wskazano, że gospodarstwo rolne przekazane aktem notarialnym następcy na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników z zaznaczeniem, iż ma ono wejść do jego majątku odrębnego (obecnie: osobistego), wchodzi do takiego majątku, a nie do majątku wspólnego następcy i jego małżonka (postanowienie z 3 kwietnia 2025 r., II CSKP 605/23).

Poza zagadnieniami związanymi z małżeńskimi stosunkami majątkowymi Sąd Najwyższy wypowiedział się także w sprawach odnoszących

się do stosowania przepisów Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. Przyjęto m.in., że przesłanki „poważnego ryzyka narażenia dziecka na szkodę fizyczną lub psychiczną” oraz „sytuacji nie do zniesienia” wymagają precyzyjnych ustaleń faktycznych w każdej sprawie dotyczącej odpowiedzialności rodzicielskiej związanej z realizacją mechanizmu przewidzianego Konwencją haską dotyczącą cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, tak by jednoznacznie móc przesądzić, czy w konkretnym wypadku dobro dziecka nie stoi na przeszkodzie uwzględnieniu wniosku (postanowienie z 3 kwietnia 2025 r., II CSKP 1347/24). Natomiast w postanowieniu z 8 lipca 2025 r., II CSKP 151/25, stwierdzono, że na gruncie przepisów wspomnianej Konwencji wyrażony przez dziecko sprzeciw wobec nakazu jego powrotu może stanowić samodzielną podstawę do oddalenia wniosku w sprawie o nakazanie powrotu dziecka.

Spśród orzeczeń dotyczących niemajątkowych stosunków rodzinnych na uwagę zasługuje wyrok z 15 stycznia 2025 r., II CSKP 1030/24, w którym odniesiono się do sytuacji śmierci pozwanego w sprawie o ustalenie bezskuteczności ustalenia ojcostwa. Sąd Najwyższy wyraził zapatrywanie, że sytuacja taka stanowi zmianę okoliczności na tyle istotną, iż dotychczasowe rozstrzygnięcie oparte w zasadzie wyłącznie na wyniku badań genetycznych, a tym samym na założeniu, że w sprawie dobro dziecka należy zawęzić do prawa do poznania swojej genetycznej tożsamości, może okazać się niewystarczające i wystąpi konieczność ponownego rozważenia sprawy według kryterium dobra dziecka.

h) prawo handlowe

Sąd Najwyższy podejmował również tematykę związaną z prawem handlowym, w szczególności problematykę unormowaną w Kodeksie spółek handlowych. Najistotniejsza okazała się kwestia odpowiedzialności odszkodowawczej członków zarządu spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 299 k.s.h.).

W wyroku z 15 stycznia 2025 r., II CSKP 2037/22, stwierdzono, że na podstawie art. 293 k.s.h. członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponosi odpowiedzialność wobec spółki za szkodę wyrządzoną jego zachowaniem (działaniem lub zaniechaniem) sprzecznym z pra-

wem lub postanowieniami umowy spółki. Jest to odpowiedzialność kontraktowa, związana z naruszeniem przez członka zarządu obowiązków wynikających ze stosunku organizacyjnego ze spółką. Ocena sprzeczności z prawem zachowania członka zarządu nie jest ograniczona do Kodeksu spółek handlowych, lecz dotyczy również innych aktów prawnych określających zakres obowiązków członka zarządu względem spółki.

Wskazano, że szkodą w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. jest różnica między stopniem zaspokojenia wierzyciela przy założeniu złożenia we właściwym czasie przez członka zarządu spółki wniosku o ogłoszenie jej upadłości a stopniem zaspokojenia w przypadku niezłożenia takiego wniosku w ogóle lub po terminie wskazanym w przepisach prawa upadłościowego, z uwzględnieniem kolejności zaspokojenia wierzytelności poszczególnych kategorii określonej w art. 342 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (dalej: „pr.up.”). Jednocześnie interpretacja przesłanki wyłączenia odpowiedzialności z uwagi na zgłoszenie w odpowiednim czasie wniosku o ogłoszenie upadłości lub wniosku o wszczęcie postępowania układowego wymaga odniesienia się do przepisów prawa upadłościowego, określających warunki dopuszczalności i konieczności ogłoszenia upadłości lub wszczęcia postępowania układowego. Za „właściwy czas” w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. należy uznać zatem termin dwóch tygodni (a od 1 stycznia 2016 r. – 30 dni) od dnia zaprzestania płacenia przez spółkę długów lub od dnia ujawnienia, że majątek spółki nie wystarcza na zaspokojenie długów (wyrok z 29 stycznia 2025 r., II CSKP 912/23).

W wyroku z 12 marca 2025 r., II CSKP 394/23, Sąd Najwyższy wskazał, że objęcie udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki z ograniczoną odpowiedzialnością następuje – w razie uprzedniego określenia w uchwale spółki przedmiotu wkładu, osoby wspólnika wnoszącego aport oraz liczby i wartości nominalnej objętych w zamian udziałów – już po złożeniu przez wspomnianego wspólnika oświadczenia woli w przedmiocie wniesienia aportu. Nie ma przy tym potrzeby składania jakichkolwiek dalszych oświadczeń woli przez zarząd spółki, do której aport jest wnoszony.

Sąd Najwyższy zajmował się również problemem dostępu rady nadzorczej spółki matki do dokumentacji dotyczącej spółek córek. W wyroku z 25 czerwca 2025 r., II CSKP 560/22, przyjęto, że prawo do takiego do-

stępu istniało także przed znowelizowaniem art. 382 § 4 k.s.h., co nastąpiło 13 października 2022 r., o ile tylko dokumenty te znajdowały się w posiadaniu spółki matki.

Z kolei w wyroku z 26 czerwca 2025 r., II CSKP 1044/23, stwierdzono, że roszczenie spółki handlowej tylko wyjątkowo może nie być związane z jej działalnością gospodarczą – mianowicie wówczas, gdy nie powstało na skutek czynności spółki.

i) prawo bankowe

Niezależnie od wydania znacznej liczby orzeczeń dotyczących problematyki tzw. kredytów frankowych (omówionych oddzielnie) Sąd Najwyższy rozstrzygał również problemy związane z innymi zagadnieniami z zakresu prawa bankowego.

W wyroku z 15 stycznia 2025 r., II CSKP 1050/24, stwierdzono, że art. 75c pr.bank. nie zawiera wymagania, aby wezwanie do zapłaty zaległych rat z pouczeniem o możliwości złożenia wniosku o dokonanie restrukturyzacji zadłużenia oraz oświadczenie o wypowiedzeniu umowy stanowiły oddzielne czynności, dokonywane przez bank odrębnie (w odrębnych pismach). Jeżeli zatem umowa łącząca strony nie stanowi inaczej, to dopuszczalna jest konstrukcja wypowiedzenia umowy kredytu w powiązaniu z wezwaniem do uregulowania zadłużenia i pouczeniem o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Te same unormowania poddano wykładni w wyroku z 3 kwietnia 2025 r., II CSKP 559/22, w którym zaznaczono, że art. 75c ust. 1 i 2 pr.bank. chroni kredytobiorcę przed zaskakującym i niespodziewanym wypowiedzeniem umowy kredytu. Kredytobiorcę należy najpierw wezwać do zapłaty i pozostawić mu co najmniej 14 dni roboczych na spłatę zadłużenia, ewentualnie złożenie wniosku o jego restrukturyzację, o czym powinien zostać pouczony. Na tle podobnego problemu stwierdzono nadto, że wezwanie do zapłaty zaległości, w którym wskazano termin 14 dni, bez doprecyzowania, iż chodzi o dni robocze, może być skuteczne, jeżeli z kontekstu pisma oraz umowy wynika, że chodzi o 14 dni roboczych. Dodatkowe wezwania do zapłaty nie uchylają przy tym skutków wcześniejszych, prawidłowo doręczonych wezwań (wyrok z 18 marca 2025 r., II CSKP 1921/22).

W orzecznictwie Izby Cywilnej nadal obecny jest problem wzajemnego charakteru umowy kredytu. Choć problem ten ujawnił się na gruncie

tw. spraw frankowych, to przekłada się również na ocenę wszystkich umów tego rodzaju. Za stanowiskiem o wzajemnym charakterze umowy kredytu opowiedziano się w 2025 r. przede wszystkim w uchwale składu siedmiu sędziów z 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22, a następnie także w wyrokach: z 28 lutego 2025 r., II CSKP 534/23; z 28 marca 2025 r., II CSKP 338/23; z 23 maja 2025 r., II CSKP 689/23; z 13 czerwca 2025 r., II CSKP 2022/22; z 13 czerwca 2025 r., II CSKP 2363/22, i z 12 września 2025 r., II CSKP 2114/22. Natomiast w wyrokach: z 5 czerwca 2025 r., II CSKP 1147/23; z 27 sierpnia 2025 r., II CSKP 399/24; z 27 sierpnia 2025 r., II CSKP 180/24; z 27 sierpnia 2025 r., II CSKP 347/24, a także z 5 września 2025 r., II CSKP 276/25, zanegowano zasadność kwalifikowania umowy kredytu jako umowy o charakterze wzajemnym. Stanowisko takie stanowi z kolei nawiązanie do argumentacji przyjętej w uchwale siedmiu sędziów z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24.

W wyroku z 9 kwietnia 2025 r., II CSKP 966/23 (OSNC 2025, nr 12, poz. 109), zaznaczono, że stosownie do art. 143 ust. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych banki nie odpowiadają za skutki wskazania w zleceniu płatniczym nieprawidłowego numeru rachunku bankowego odbiorcy, a ich obowiązki ograniczają się do udzielenia płatnikowi pomocy w odzyskaniu sumy wpłaconej na nieprawidłowy rachunek.

j) prawo upadłościowe

Podjęmowana w orzeczeniach wydanych w 2025 r. problematyka związana z prawem upadłościowym jest niejednolita.

W wyroku z 12 marca 2025 r., II CSKP 790/23, podjęto zagadnienie powstania tytułu egzekucyjnego przeciwko upadłej osobie fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej już po ustaleniu planu spłaty. Sąd Najwyższy przypomniał, że art. 491¹⁹ ust. 4 pr.up. wprost wskazuje na dopuszczalność powstania tytułu egzekucyjnego już po ustaleniu planu spłaty, jeżeli sama wierzytelność powstała wcześniej. Ustawodawca uregulował zatem sytuację wierzycieli, którzy wprawdzie nie zostali ujęci na liście wierzytelności, lecz następnie, już po ustaleniu planu spłaty, uzyskali prawomocne orzeczenie sądowe potwierdzające istnienie ich wierzytelności. W przywołanym wyroku zaznaczono też, że wynikająca z art. 126 ust. 1 pr.up. bezskuteczność ustanowienia rozdzielnosci ma-

jątkowej umową majątkową nie pociąga za sobą bezskuteczności z mocy prawa czynności prawnych upadłego dokonanych między datą złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości a umową znoszącą wspólność majątkową małżeńską.

k) prawo spółdzielcze i spółdzielnie mieszkaniowe

Rozstrzygane w ramach działalności Izby Cywilnej problemy związane z prawem spółdzielczym nie były jednolite.

W wyroku z 7 lutego 2025 r., II CSKP 2116/22, wskazano, że spadkobierca byłego członka spółdzielni, któremu nie wypłacono udziałów, ma prawo do udziału w podziale nadwyżki bilansowej, jeżeli do dnia otwarcia likwidacji spółdzielni nie wypłacono mu zwaloryzowanych udziałów.

Zagadnienie nadwyżki bilansowej spółdzielni podjęto również w wyroku z 11 czerwca 2025 r., II CSKP 151/24, w którym stwierdzono, że jeżeli w art. 77 § 3 pr.spółdz. mowa o pokryciu udziałów członka spółdzielni z nadwyżki bilansowej, to pojęcie udziału członkowskiego z podziału nadwyżki bilansowej należy interpretować właśnie jako udział pokryty z tej nadwyżki.

W Izbie Cywilnej analizowano również zagadnienia związane z orzecaniem przez sąd o wygaśnięciu spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu. Na tle art. 11 ust. 1¹ u.s.m. wskazano, że na spółdzielni spoczywa ciężar wykazania, iż osoba korzystająca z lokalu zalega z zapłatą opłat, o których mowa w art. 4 ust. 1 u.s.m., oraz że orzeczenie przez sąd o wygaśnięciu spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu należy traktować jako środek ostateczny, gdy inne instrumenty uzyskania zaległych opłat nie pozwolą na ich wyegzekwowanie lub ich wdrożenie byłoby oczywiście niecelowe (wyrok z 26 czerwca 2025 r., II CSKP 613/23).

l) ochrona środowiska

W orzecznictwie Izby Cywilnej podejmowano również zagadnienia związane z wykładnią przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (dalej: „p.o.ś.”).

W wyrokach z 27 lutego 2025 r., II CSKP 2245/22, i z 30 stycznia 2025 r., II CSKP 768/22, wskazano, że ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości, o którym mowa w art. 129 ust. 2 p.o.ś., jest także zawężenie zakresu prawa własności danej nieruchomości przez odebranie jej wła-

ścicielowi możliwości przeciwstawienia się immisjom pośrednim dokonywanym przez podmiot, na którego rzecz ustanowiono strefę ograniczonego użytkowania. W konsekwencji właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę także wtedy, gdy w stosunku do jego nieruchomości nie wprowadzono innych zakazów, nakazów lub ograniczeń. Stanowisko to nawiązuje do argumentacji wyrażonej w uchwale składu siedmiu sędziów z 6 listopada 2024 r., III CZP 27/24 (OSNC 2025, nr 5, poz. 49). Odmiennie zapatrywanie przyjęto z kolei w wyroku z 12 marca 2025 r., II CSKP 918/23, stwierdzając, że sam fakt objęcia nieruchomości obszarem ograniczonego użytkowania nie pozbawia właściciela żadnych uprawnień i dopiero konkretne ograniczenia ustanowione na całym takim obszarze lub jego części mogą pozbawić właściciela jakiegoś uprawnienia. W wyroku tym zaznaczono również, że art. 129 ust. 1 i 2 p.o.ś. oraz art. 361 § 1 k.c. nie dają podstaw do uznania efektu psychologicznego za normalne następstwo utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania, a dla spadku cen nieruchomości, mimo braku konkretnych ograniczeń na danej części obszaru, konieczne są mylne wyobrażenia potencjalnych nabywców mieszkań o poziomie hałasu dopuszczalnym poza strefami objętymi ograniczeniami, za co zarządca lotniska nie odpowiada.

W związku problematyką obszarów ograniczonego użytkowania pozostaje także wyrok z 4 lutego 2025 r., II CSKP 755/23, w którym wskazano, że nieponiesione koszty rewitalizacji akustycznej budynku nie stanowią szkody w majątku właściciela nieruchomości położonej na takim obszarze i nie mogą uzasadniać przyznania odszkodowania ani na podstawie szczególnego art. 136 ust. 3 p.o.ś., ani na podstawie ogólnych zasad regulujących ustalanie istnienia i zakresu szkody majątkowej.

m) prawo prasowe

Na gruncie prawa prasowego Sąd Najwyższy wypowiedział się w kwestii podmiotu legitymowanego do wnioskowania o opublikowanie sprostowania. Stwierdził, że jeżeli materiał prasowy dotyczy działalności państwa w sferze imperium, zainteresowanym w rozumieniu art. 31a ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe nie jest Skarb Państwa, lecz jednostka organizacyjna, z której działalnością wiąże się prostowany materiał (wyrok z 14 lutego 2025 r., II CSKP 841/22).

n) system oświaty

W orzecznictwie Izby Cywilnej zaobserwować można zmniejszenie się liczby wyroków dotyczących problematyki prawa oświatowego. Odnotować należy jednak wyrok z 3 czerwca 2025 r., II CSKP 1922/22, w którym zaznaczono, że w obecnym stanie prawnym w postępowaniu cywilnym mogą być dochodzone jedynie roszczenia o naprawienie szkody wynikłej z niedokonania przez podmiot publicznoprawny zapłaty dotacji w należytą beneficjentowi wysokości. Z kolei w wyroku z 16 maja 2025 r., II CSKP 69/23, podkreślono, że sposób obliczania tzw. części oświatowej subwencji ogólnej może mieć znaczenie dla oceny wysokości szkody poniesionej przez gminę w związku z niezgodnym z prawem (zakwestionowanym przez sąd administracyjny) uchynieniem przez wojewodę uchwały rady gminy w przedmiocie likwidacji placówki szkolnej.

o) zagospodarowanie przestrzenne

W swojej działalności orzeczniczej w 2025 r. Izba Cywilna analizowała również problem tzw. szkody planistycznej. Wskazywano, że powstanie roszczenia odszkodowawczego przewidzianego w art. 36 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest uwarunkowane nie tylko obniżeniem wartości nieruchomości w następstwie uchwalenia lub zmiany planu miejscowego i nieskorzystaniem przez właściciela nieruchomości (użytkownika wieczystego) z praw przewidzianych w art. 36 ust. 1 i 2 tej ustawy, lecz również zbyciem nieruchomości. Powiązanie tego roszczenia ze zbyciem nieruchomości powoduje, że przy ustaleniu szkody zbywcy nie można abstrahować od ceny sprzedaży, jaką właściciel rzeczywiście uzyskał; niewątpliwie wpływa ona na stan majątku poszkodowanego po zmianie planu zagospodarowania przestrzennego. Przyjęcie przez ustawodawcę takiego rozwiązania ma zapewnić właścicielowi nieruchomości (użytkownikowi wieczystemu) kompensatę uszczerbku majątkowego wywołanego działaniami z zakresu planowania przestrzennego, a więc pozostającego w związku przyczynowym z tym działaniem. Nie może ono natomiast stanowić źródła wzbogacenia uprawnionego do odszkodowania; nie zwalnia więc go z obowiązku należytego dbania o swoje interesy (wyrok z 14 maja 2025 r., II CSKP 717/23).

p) gospodarka nieruchomościami

W orzecznictwie Izby Cywilnej podejmowano również problematykę gospodarki nieruchomościami. Analiza orzecznictwa pokazuje, że istotne problemy stwarza zagadnienie opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste. W kontekście aktualizacji tej opłaty wskazano, że niezbędną przesłanką realizacji roszczeń określonych w art. 77 ust. 4 i 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (dalej: „u.g.n.”) jest jednoznaczne wskazanie przez powoda nakładów, których wartości zaliczenia się domaga (wyrok z 10 lipca 2025 r., II CSKP 2179/22). Wyjaśniono również, że art. 73 ust. 2a u.g.n. jest przepisem szczególnym, stanowiącym wyjątek od regulacji zawartej w art. 73 ust. 2 u.g.n. i przewiduje odrębne, własne przesłanki uzasadniające zmianę stawki opłaty rocznej w razie wyodrębnienia lokalu lub zmiany sposobu korzystania z niego (wyrok z 23 września 2025 r., II CSKP 660/24).

r) nieuczciwa konkurencja i przeciwdziałanie nieuczciwym praktykom rynkowym

Zagadnienia podejmowane w związku z szeroko rozumianym prawem konkurencji nie były jednolite.

W wyroku z 22 stycznia 2025 r., II CSKP 1032/24 (OSNC 2025, nr 7-8, poz. 76), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że jeżeli strona zdecyduje się na żądanie unieważnienia umowy z obowiązkiem wzajemnego zwrotu świadczeń na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (dalej: „u.p.n.p.r.”), to sąd w pierwszej kolejności zobowiązany jest wydać konstytutywne orzeczenie unieważniające daną umowę. Takie rozstrzygnięcie stanowi przesłankę prejudycjalną, wiążącą dla sądu podczas orzekania o odszkodowaniu (wzajemnym zwrocie świadczeń). Konstytutywny charakter orzeczenia o unieważnieniu umowy podkreślono również w wyroku z 12 marca 2025 r., II CSKP 2314/22.

Z kolei w ramach problematyki związanej ze zwalczaniem nieuczciwej konkurencji analizie poddano zjawisko handlu równoległego. Sąd Najwyższy przyjął, że handel równoległy nie stanowi czynu nieuczciwej konkurencji, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (wyrok z 3 lipca 2025 r., II CSKP 275/23).

s) ochrona zdrowia psychicznego

W orzecznictwie Izby Cywilnej znalazła również miejsce problematyka dotycząca ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (dalej: „u.o.z.p.”).

Na tle przepisów wspomnianej ustawy Sąd Najwyższy wyjaśnił, że pozostawienie osoby w placówce domu pomocy społecznej wbrew jej woli wymaga spełnienia dwóch przesłanek. Pierwszą jest wykazanie, że osoba ta – na skutek choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego – nie jest zdolna do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i nie ma możliwości korzystania z opieki innych osób oraz potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymaga leczenia szpitalnego (art. 38 ust. 1 u.o.z.p.). Drugą jest stwierdzenie, że brak opieki zagraża życiu, a nie tylko zdrowiu tej osoby (art. 39 ust. 1 u.o.z.p.). Podkreślenia wymaga, że orzeczenie to bazuje na założeniu, iż przyczyną uzasadniająca tak daleko idącą ingerencję w sferę wolności człowieka jest zagrożenie dla jego życia, a nie tylko – samo zagrożenie dla jego zdrowia (postanowienie z 14 stycznia 2025 r., II CSKP 1005/24). Z podobnych założeń wyprowadzane jest twierdzenie, że stosowanie środków izolacyjnych w postępowaniu przed sądem cywilnym może mieć miejsce tylko wtedy, gdy spełnione są przesłanki ich stosowania. Przesłanek tych nie można interpretować rozszerzająco, gdyż prowadzą one w istocie do pozbawienia prawa do decydowania o sobie, a wręcz do ograniczenia wolności osoby fizycznej (postanowienie z 14 stycznia 2025 r., II CSKP 953/24).

Z kolei w postanowieniu z 21 stycznia 2025 r., II CSKP 1048/24, stwierdzono, że w świetle art. 23 ust. 1 u.o.z.p. oceny prawidłowości i zasadności przyjęcia osoby chorej psychicznie do szpitala psychiatrycznego (bez jej zgody) należy dokonywać nie na moment interwencji służb porządkowych i medycznych, ale z uwzględnieniem stanu tej osoby podczas przyjmowania jej w szpitalu. Może więc się zdarzyć, że do pogorszenia stanu zdrowia psychicznego danej osoby i powstania stanu zagrożenia jej życia dojdzie dopiero pod wpływem wspomnianej interwencji – okoliczność taka nie sprawia jednak, że przyjęcie tej osoby do szpitala psychiatrycznego staje się niezasadne lub nieprawidłowe.

2.2.2.2. Problematyka procesowa

a) skarga kasacyjna

W orzeczeniach poświęconych problematyce skargi kasacyjnej podkreśla się formalny charakter tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia. W wyroku z 14 maja 2025 r., II CSKP 831/24, wskazano, że skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana, aby nie stwarzała żadnych wątpliwości interpretacyjnych, a zakres zaskarżenia i jego wnioski nie mogą być ustalane przez Sąd Najwyższy na podstawie wykładni użytych przez skarżącego sformułowań.

Przypomniano również, że ustalenie substratu oświadczenia woli stanowi kwestię faktyczną i nie może być kwestionowane w ramach skargi kasacyjnej. Natomiast wykładnia oświadczenia woli to zagadnienie prawne. Odbywa się ona na podstawie art. 65 k.c. i podlega kontroli kasacyjnej, gdyż błędy w tym zakresie stanowią naruszenie przepisów prawa materialnego (wyrok z 12 lutego 2025 r., II CSKP 364/23). Podobne stanowisko wyrażono w postanowieniu z 3 kwietnia 2025 r., II CSKP 2115/22, stwierdzając, że zagadnieniem prawnym jest charakter posiadania rzeczy przy ustalonym sposobie władania. Sporem o fakty byłby z kolei spór o istnienie konkretnego przejawu władania, istotnego dla kwalifikacji posiadania jako samoistnego lub zależnego. To samo dotyczy przerwania biegu zasiedzenia. Przy ustalonych działaniach posiadacza i właściciela zagadnieniem prawnym jest kwalifikacja tych działań jako przerywających bieg zasiedzenia.

Zagadnienia niedopuszczalnych podstaw kasacyjnych dotyczył również wyrok z 5 marca 2025 r., II CSKP 2142/22, w którym podkreślono, że art. 232 zd. 1 k.p.c. nie może zostać naruszony przez sąd apelacyjny, ponieważ adresowany jest do stron procesu, a nie do sądu.

b) skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia

W orzeczeniach, w których analizowano skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, Sąd Najwyższy konsekwentnie zwracał uwagę na wyjątkowy charakter tego środka zaskarżenia oraz podkreślał konieczność skonstruowania go w zgodzie z ustawowymi wymaganiami (np. wyrok z 11 kwietnia 2025 r., II CNPP 1/23). Na tle pojęcia niezgodności orzeczenia z prawem przypomniano zaś, że dokonanie przez sąd wyboru jednego z dwóch uzasadnionych poglądów na dane zagadnie-

nie prawne nie może stanowić o niezgodności orzeczenia z prawem (wyrok z 23 października 2025 r., II CNPP 4/23). Podkreślono też, że zarzut naruszenia art. 65 k.c. może uzasadniać uwzględnienie takiej skargi zupełnie wyjątkowo, gdy dokonana przez sąd wykładnia rażąco i w oczywisty sposób narusza dyrektywy wynikające z art. 65 k.c. (wyrok z 4 lutego 2025 r., II CNPP 7/23). Z kolei w postanowieniu z 6 marca 2025 r., II CNPP 20/24, przypomniano, że w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów są niedopuszczalne i powodują odrzucenie tego środka zaskarżenia.

c) postępowanie procesowe

W 2025 r. najliczniejszą grupę orzeczeń związanych z problematyką procesową stanowiły orzeczenia dotyczące zagadnień unormowanych w Księdze pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego.

Do najistotniejszych praktycznie kwestii związanych z postępowaniem należy prawidłowość doręczeń pism sądowych. W postanowieniu z 21 stycznia 2025 r., II CSKP 880/24, stwierdzono, że ze względu na znaczenie procesowe prawidłowego doręczenia pozwanemu pierwszego pisma w sprawie sądy powinny przeciwdziałać stosowaniu obstrukcji na gruncie art. 139¹ § 1 k.p.c., zwłaszcza gdy okoliczności sprawy wskazują, iż pozwany może intencjonalnie wykorzystywać niedoskonałość tego unormowania. W konsekwencji, jeżeli sąd poweźmie wątpliwości, czy dane zawarte w dokumentacji sporządzonej przez komornika sądowego (związanej z doręczeniem pozwanemu pierwszego pisma w sprawie) odpowiadają rzeczywistemu stanowi rzeczy, to powinien dokonać ich stosownej weryfikacji, gdyż w przeciwnym razie może dojść do naruszenia prawa powoda do sądu i rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, gwarantowanego konstytucyjnie (art. 45 ust. 1 Konstytucji), konwencyjnie (art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności) i unijnie (art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej). Z kolei w wyroku z 30 maja 2025 r., II CSKP 7/23 (OSNC 2026, nr 1, poz. 4), stwierdzono, że wynikający z art. 132 § 1 k.p.c. obowiązek dokonywania tzw. doręczeń bezpośrednich dotyczy tylko osób działających jako zastępcy procesowi strony; nie obejmuje on zatem m.in. adwokatów, radców prawnych i rzeczników patentowych działających w charakterze kuratora dla osoby nieznanej z miejsca pobytu.

Sąd Najwyższy podejmował również zagadnienia związania prawomocnym orzeczeniem (art. 365 § 1 k.p.c.) oraz powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.). Stwierdził, że stosownie do art. 191 k.p.c. strona może objąć jednym pozwem zarówno roszczenie o unieważnienie umowy, jak i żądanie zapłaty stanowiącej skutek obowiązku wzajemnego zwrotu świadczeń. Sąd powinien wydać wówczas wyrok częściowy w myśl art. 317 § 1 k.p.c., ponieważ nadaje się do rozstrzygnięcia tylko jedno z żądań pozwu. Stosunek zależności tych roszczeń sprawia jednak, że dopiero uprawomocnienie się wyroku częściowego obejmującego unieważnienie umowy otwiera drogę do oceny roszczenia odszkodowawczego. Ta „dwuetapowość” dochodzenia odszkodowania stanowi cechę charakterystyczną omawianego żądania z art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. (wyrok z 22 stycznia 2025 r., II CSKP 1032/24).

Na tle art. 366 k.p.c. uznano, że rozstrzygnięcie, o którym mowa w tym przepisie, jest rozstrzygnięciem o żądaniu pozwu, a nie o zarzutach pozwanego. W konsekwencji zarzut oparty na naruszeniu art. 366 k.p.c. nie może dotyczyć kwestii rozstrzygnięcia o zarzucie zatrzymania (wyrok z 30 maja 2025 r., II CSKP 137/23, OSNC 2026, nr 1, poz. 5). Jednocześnie w wyroku z 12 marca 2025 r., II CSKP 610/24, stwierdzono, że to art. 366 k.p.c. jest źródłem związania innego sądu, który prowadzi sprawę między tymi samymi stronami, wynikającymi z wyroku ustaleniami faktycznymi i ocenami prawnymi. Wskazano, że wyrok ma określony zakres powagi rzeczy osądzonej, obejmujący tylko niezbędne do rozstrzygnięcia ustalenia i oceny prawne, a nieobejmujący ocen możliwych do zastąpienia innymi ocenami.

Sąd Najwyższy podjął również zagadnienia związane z instytucją pouczenia stron o możliwym wyniku sprawy (art. 156¹ § 1 k.p.c.). Wskazał, że skorzystanie przez sąd z art. 156¹ k.p.c. nie może stanowić uzasadnionego zarzutu skargi kasacyjnej. Dopóki przepis ten istnieje w porządku prawnym i nie zostanie przez ustawodawcę wyeliminowany, dopóty nie można skutecznie zarzucać sądom, że go zastosowały w konkretnej sprawie (wyrok z 11 czerwca 2025 r., II CSKP 1026/23).

W wyroku z 10 października 2025 r., II CSKP 731/23, analizie poddano zagadnienie sprecyzowania powództwa. Przyjęto, że jeżeli żądanie zostało sformułowane w sposób niebudzący wątpliwości w *petitum* pozwu, to bez zastosowania instytucji, o jakiej mowa w art. 203 k.p.c. (cofnięcie

pozewu), nie jest możliwe „sprecyzowanie” tego żądania przez jego faktyczną eliminację. To samo dotyczy podstawy faktycznej – nie jest możliwe takie jej „sprecyzowanie”, które prowadzi do jej zmiany. Zagadnieniu żądania pozwu poświęcono także uwagę w wyroku z 9 kwietnia 2025 r., II CSKP 115/24, w którym wskazano, że żądanie ustalenia nieistnienia stosunku prawnego może być „w ramach skrótu myślowego” określone jako żądanie ustalenia nieważności umowy – zmierza ono wówczas do ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, mogącego wynikać z zawartych przez strony umów, następnie ocenionych przez stronę jako nieważne.

Z kolei w wyroku z 3 czerwca 2025 r., II CSKP 72/23, stwierdzono, że działania sądu podejmowane na podstawie art. 212 § 1 k.p.c. powinny mieć miejsce wtedy, gdy twierdzenia faktyczne podniesione w pozwie, w odpowiedzi na pozew lub w dalszych pismach procesowych są niewystarczające do merytorycznej oceny żądania, a nie tylko do jego uwzględnienia. Jednocześnie przypomniano, że przewidziane w art. 379 pkt 5 k.p.c. pozbawienie strony możliwości obrony jej praw jako przyczyna nieważności postępowania polega na tym, iż skutek wadliwości procesowych strona nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego znacznej części, o ile skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem wyroku w danej instancji. Zagadnienie nieważności postępowania podjęto również na tle art. 379 pkt 2 k.p.c., wskazując, że ustanowienie przez sąd pełnomocnika z urzędu dla spółki jawnej w likwidacji, mimo istnienia osoby uprawnionej do jej reprezentacji oraz pełnomocników procesowych z wyboru, nie skutkuje nieważnością postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 2 k.p.c., jeżeli czynności podejmowane przez ustanowionego pełnomocnika nie naruszały interesów strony ani nie kolidowały z działaniami jej pełnomocników z wyboru (wyrok z 4 kwietnia 2025 r., II CSKP 1548/22).

Sąd Najwyższy dokonywał również wykładni art. 321 § 1 k.p.c. i ocenił, że w przypadku, w którym powód żądał zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych, a orzekający w sprawie sąd zasądził „zwykłe” odsetki ustawowe za opóźnienie, nie dochodzi do orzeczenia ponad żądanie (wyrok z 29 stycznia 2025 r., II CSKP 1616/22). Natomiast w wyroku z 12 marca 2025 r., II CSKP 2370/22, przypomniano, że w wyrażonej w art. 321 § 1 k.p.c. regule *ne eat iudex ultra petita partium*

mieści się zarówno zakaz orzekania o czymś więcej, jak i o czymś innym, niż obejmuje żądanie. Z przepisu tego wynika także zakaz orzekania przez sąd bez żądania.

W wyroku z 15 stycznia 2025 r., II CSKP 2037/22, stwierdzono, że art. 322 k.p.c. ma zastosowanie tylko w takim stanie faktycznym, w którym powód wyczerpał dostępne i znane mu środki dowodowe, a pomimo tego wysokość szkody pozostaje nieudowodniona; nie można przyjąć, że jedynym kryterium stosowania art. 322 k.p.c. jest fakt, że szkoda jest niewątpliwa.

Na kanwie przepisów dotyczących uzasadnienia orzeczeń wskazano z kolei, że aktualnie art. 327¹ k.p.c. odnosi się tylko do uzasadnienia sądu pierwszej instancji. Nie znajduje on odpowiedniego zastosowania w postępowaniu apelacyjnym, gdyż sposób sporządzenia uzasadnienia orzeczenia drugoinstancyjnego normowany jest w sposób szczególny w art. 387 § 2¹ k.p.c. (wyrok z 11 czerwca 2025 r., II CSKP 122/24).

d) postępowanie nieprocesowe

Wśród orzeczeń odnoszących się do zagadnień związanych z postępowaniem nieprocesowym wskazać należy m.in. na postanowienie z 18 marca 2025 r., II CSKP 2140/22, w którym stwierdzono, że dłużnik wierzytelności wchodzącej w skład majątku wspólnego jest osobą obcą względem postępowania o podział majątku wspólnego. Postępowanie to dotyczy wyłącznie stosunków między małżonkami, zatem nie jest on zainteresowanym w rozumieniu art. 510 k.p.c. i nie może brać udziału w postępowaniu o podział majątku wspólnego. Obejmuje to także sytuację, gdy wierzytelność jest sporna lub wątpliwa. Właściwym forum do rozstrzygnięcia sporu między małżonkami a dłużnikiem wierzytelności wchodzącej w skład majątku wspólnego nie jest zatem sprawa o podział majątku, w której nie można rozstrzygnąć ze skutkiem wobec osoby trzeciej, czy małżonkom istotnie przysługuje względem niej wierzytelność i w jakiej wysokości, a odrębny spór cywilny w tym przedmiocie między dłużnikiem wierzytelności a wierzycielami (małżonkami lub jednym z małżonków).

Na uwagę zasługują również orzeczenia dotyczące postępowania wieczystoksięgowego. W tym obszarze zaznaczono m.in., że, chociaż art. 626⁸ § 2 k.p.c. nie może być rozumiany w sposób sprowadzający sąd

w postępowaniu wieczystoksięgowym do realizacji wyłącznie czynności rejestracyjno-ewidencyjnych, to jednak sąd ten nie jest uprawniony do badania merytorycznej zasadności dokumentów urzędowych (np. orzeczeń sądowych, decyzji administracyjnych), a zatem postanowienia prokuratora wydanego na podstawie przepisów o zabezpieczeniu majątkowym. Nie zwalnia to jednak sądu wieczystoksięgowego od zbadania, czy dokument urzędowy, w tym postanowienie prokuratora, zawiera wszystkie konieczne elementy pozwalające na dokonanie żądanego wpisu, a zatem czy z „przyczyn technicznych” może stanowić podstawę wpisu (postanowienie z 30 stycznia 2025 r., II CSKP 1492/22).

e) postępowanie egzekucyjne

W odniesieniu do postępowania egzekucyjnego wyjaśniono, że w sytuacji, w której sąd pierwszej instancji oddała powództwo główne i uwzględniła ewentualne, a następnie sąd odwoławczy uwzględniła powództwo główne, to roszczenie ewentualne nie może być egzekwowane i dłużnik może żądać pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego. Nie jest przy tym dopuszczalne zaskarżenie przez wierzyciela orzeczenia uwzględniającego jego własne żądanie ewentualne (wyrok z 29 stycznia 2025 r., II CSKP 1004/23). Podkreślono też, że wyrok uwzględniający powództwo przeciwegzekucyjne wytoczone przez jednego ze współdłużników solidarnych przeciwko wspólnemu wierzycielowi może stanowić wyrok, o którym mowa w art. 375 § 2 *in principio* k.c., jeżeli uwzględni zarzuty, które są im wszystkim wspólne. Wydanie takiego wyroku może być zdarzeniem, wskutek którego zobowiązanie wygasło (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.), co pozwala innemu współdłużnikowi skutecznie wytoczyć własne powództwo przeciwegzekucyjne (wyrok z 16 kwietnia 2025 r., II CSKP 1396/22, OSNC 2025, nr 11, poz. 103). Natomiast w wyroku z 3 kwietnia 2025 r., II CSKP 293/23, przypomniano, że art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. nie służy do korygowania błędów sądu orzekającego, popełnionych w toku postępowania zakończonego wydaniem wyroku, będącego tytułem egzekucyjnym w sprawie.

f) międzynarodowe postępowanie cywilne

W kwestiach związanych z międzynarodowym postępowaniem cywilnym Sąd Najwyższy wypowiedział się m.in. na kanwie sprawy o stwier-

dzienie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą. Przyjęto, że rozstrzygając wniosek o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą, sąd nie orzeka co do istoty sprawy – nie wypowiada się o zasadności roszczenia. W konsekwencji niedopuszczalne jest rozstrzygnięcie wniosku restytucyjnego w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą (postanowienie z 24 stycznia 2025 r., II CSKP 440/23, OSNC 2025, nr 10, poz. 94).

Z kolei w wyroku z 12 lutego 2025 r., II CSKP 2376/22, podkreślono, że w przypadku jednoznacznego i niebudzącego wątpliwości ustalenia przez strony właściwości sądów polskich wystąpienie do sądu obcego z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia zmierza do obejścia uzgodnionego postanowienia umowy o jurysdykcję. W konsekwencji uznano, że wydane przez sąd zagraniczny postanowienie, także wobec późniejszego uchylecia go i odrzucenia wniosku wskutek stwierdzenia braku jurysdykcji, nie mogło odnieść skutków na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – także w okresie, w którym formalnie obowiązywało.

Na marginesie zagadnień związanych z międzynarodowym postępowaniem cywilnym lokuje się z kolei stwierdzenie, że sąd krajowy nie może rozstrzygać sprawy podlegającej prawu obcemu bez uprzedniego ustalenia jego treści; subsydiarne stosowanie prawa polskiego jest dopuszczalne wyłącznie w przypadku braku możliwości ustalenia prawa obcego lub jego niekompletności (wyrok z 18 lutego 2025 r., II CSKP 2112/22).

g) sąd polubowny

Izba Cywilna pochylała się także nad zagadnieniami związanymi z sądownictwem polubownym.

W postanowieniu z 24 stycznia 2025 r., II CSKP 440/23, wskazano, że klauzula arbitrażowa ma charakter autonomiczny (niezależny) wobec umowy głównej, co znajduje potwierdzenie w art. 1180 § 1 zd. 2 k.p.c. Skuteczność zawarcia umowy o arbitraż podlega więc odrębnej ocenie, niezależnej od oceny umowy podstawowej. Jednocześnie uznano, że niezależność klauzuli arbitrażowej obejmuje także kwestię ustalenia prawa właściwego. Ustalenie to dokonywane jest niezależnie i odrębnie od ustalenia prawa właściwego dla umowy głównej. Podobne stanowisko wyra-

żono w postanowieniu z 22 maja 2025 r., II CSKP 89/23, wydanym w sprawie o stwierdzenie wykonalności i uznanie wyroku sądu polubownego wydanego za granicą. W orzeczeniu tym zaznaczono, że wstępnym obowiązkiem sądu jest ustalenie prawa właściwego dla klauzuli arbitrażowej.

Sąd Najwyższy zajmował się również problematyką skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Na tle klauzuli porządku publicznego ocenił, że nie każdy przypadek orzeczenia ponad żądanie pozwu powoduje konieczność uchylenia wyroku sądu polubownego na podstawie art. 1206 § 2 pkt 2 k.p.c. Konieczne jest bowiem zbadanie, czy w efekcie takiego postępowania dany wyrok narusza podstawowe zasady porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Wskazał przy tym, że dokonanie przez sąd polubowny błędnej, w przekonaniu sądu państwowego, wykładni umowy oraz oceny mających z niej wynikać roszczeń samo w sobie stanowi o naruszeniu zasady *pacta sunt servanda*, a sama tylko nietrafność wyroku sądu polubownego nie oznacza, iż klauzula porządku publicznego (art. 1206 § 2 pkt 2 k.p.c.) pozwala na jego uchylenie (wyrok z 5 czerwca 2025 r., II CSKP 357/25).

3. Unieważnienie prawomocnego orzeczenia (repertorium CN)

W 2025 r. nie zarejestrowano żadnej sprawy w repertorium CN.

4. Badanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności (repertoria CB i CBO)

W 2025 r. zarejestrowano 165 nowych spraw w repertorium CB oraz 5 nowych spraw w repertorium CBO.

W okresie sprawozdawczym zakończono 103 sprawy wpisane do repertorium CB, z tym że w żadnej z tych spraw nie wydano orzeczenia merytorycznego. Natomiast w ramach repertorium CBO w okresie sprawozdawczym załatwiono 2 sprawy i również w nich zapadły rozstrzygnięcia formalne.

5. Rozpoznawanie zażaleń (repertorium CZ)

5.1. Zagadnienia ogólne

Na podstawie art. 394¹ § 1 i 1¹ k.p.c. do kompetencji Sądu Najwyższego należy rozpoznawanie zażaleń: na postanowienia sądu drugiej in-

stancji odrzucające skargę kasacyjną, na postanowienia sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz na orzeczenia sądu drugiej instancji uchylające wyrok lub – w przypadku postępowania nieprocesowego – postanowienie co do istoty sprawy i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania.

W porównaniu do poprzednich okresów sprawozdawczych do Izby Cywilnej wpłynęło mniej zażaleń, tj. 261, wobec 293 w 2024 r. i 390 w 2023 r. W 2025 r. rozpoznano w Izbie Cywilnej 275 zażaleń, z czego 115 oddalono, w 82 przypadkach uwzględniono wniesione zażalenie. W przypadku reszty zażaleń decydowano o ich odrzuceniu albo o umorzeniu postępowania na skutek cofnięcia zażalenia.

W 2025 r. blisko 22% zażaleń podlegało odrzuceniu, przy czym dominującą podstawą wydania tego rodzaju rozstrzygnięcia było wniesienie zażalenia z naruszeniem art. 87¹ § 1 k.p.c., tj. bez zachowania przymusu adwokacko-radcowskiego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym (zob. np. postanowienia: z 30 stycznia 2025 r., III CZ 253/24; z 28 marca 2025 r., III CZ 147/24; z 12 sierpnia 2025 r., III CZ 197/24; z 29 października 2025 r., III CZ 71/24, i z 30 października 2025 r., III CZ 164/25).

Zauważyć należy, że częstą przyczyną odrzuceń było wniesienie zażalenia na orzeczenie Sądu Najwyższego. W odniesieniu do takich zażaleń konsekwentnie podkreślano, że – po pierwsze – niedopuszczalne jest wnoszenie zażaleń na orzeczenia spoza ustalonego w art. 394¹ § 1 i 1¹ k.p.c. katalogu, gdyż ma on charakter zamknięty. Po drugie, zaznaczano, że z ustrojowej pozycji Sądu Najwyższego wynika, iż zaskarżanie orzeczeń wydawanych przez ten organ wymiaru sprawiedliwości jest niedopuszczalne (zob. np. postanowienia: z 30 stycznia 2025 r., III CZ 206/24; z 11 lutego 2025 r., III CZ 3/25; z 24 kwietnia 2025 r., III CZ 218/24; z 26 czerwca 2025 r., III CZ 98/25; z 29 października 2025 r., III CZ 131/25, i z 28 listopada 2025 r., III CZ 213/25).

Sprawy, w których doszło do merytorycznego rozstrzygnięcia, dotyczyły przede wszystkim zażaleń na orzeczenia kasatoryjne wydawane przez sądy drugiej instancji (ok. 50% spośród wszystkich spraw, w których doszło do oddalenia zażalenia albo uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania). Kolejną kategorią zażaleń, które Sąd Najwyższy rozstrzygał merytorycznie, były zażalenia wnoszone

na postanowienia sądów drugiej instancji o odrzuceniu skargi kasacyjnej. W tej kategorii zażaleń dominowały te, które wnoszone były na postanowienia sądów o odrzuceniu skargi kasacyjnej z uwagi na zbyt niską wartość przedmiotu zaskarżenia (zob. np. postanowienia: z 17 stycznia 2025 r., III CZ 391/23; z 17 stycznia 2025 r., III CZ 310/23; z 31 stycznia 2025 r., III CZ 249/24; z 14 marca 2025 r., III CZ 17/25, i z 25 marca 2025 r., III CZ 270/24) oraz ze względu na uznanie skargi kasacyjnej za pierwsze pismo w sprawie i wynikające z tego oczekiwanie sądów, aby we wniesionej skardze kasacyjnej zawrzeć numery PESEL stron postępowania oraz wskazać ich dane adresowe (zob. np. postanowienia: z 22 maja 2025 r., III CZ 228/23; z 22 maja 2025 r., III CZ 207/23; z 17 czerwca 2025 r., III CZ 375/23; z 28 sierpnia 2025 r., III CZ 199/24, i z 2 października 2025 r., III CZ 58/25).

W 2025 r. w relatywnie niewielkiej liczbie spraw Sąd Najwyższy rozpoznawał merytorycznie zażalenia wnoszone na postanowienia sądu drugiej instancji lub pierwszej instancji w przedmiocie odrzucenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia: z 13 stycznia 2025 r., III CZ 72/24; z 19 lutego 2025 r., III CZ 280/24, i z 9 maja 2025 r., III CZ 292/24). Ich udział wśród wszystkich spraw zażaleniowych, w których doszło do oddalenia albo uwzględnienia zażalenia, wyniósł ok. 6%.

5.2. Zagadnienia merytoryczne

Podobnie jak w poprzednich latach większość wnoszonych zażaleń dotyczyła kwestii rozstrzyganych już niejednokrotnie przez Sąd Najwyższy. Natomiast zażalenia odnoszące się do problemów nierozwiązanych dotychczas w praktyce orzeczniczej, a więc mających charakter precedensowy, występowały sporadycznie.

W aspekcie merytorycznym za najbardziej doniosły należy uznać – relatywnie często występujący w orzecznictwie Izby Cywilnej w 2025 r. – problem traktowania skargi kasacyjnej jako pierwszego pisma w sprawie, a tym samym uznawania, że przy wnoszeniu tego środka zaskarżenia mają zastosowanie wymagania formalne wynikające z art. 126 § 2 k.p.c.

W postanowieniu z 6 marca 2025 r., III CZ 224/24, Sąd Najwyższy wskazał, że skarga kasacyjna – z uwagi na charakter tego środka prawnego – jest pierwszym pismem w sprawie w rozumieniu art. 126 § 2 k.p.c.

i powinna zawierać nie tylko oznaczenie stron, ale również oznaczenie ich miejsca zamieszkania lub siedziby. Podobnie, w postanowieniu z 8 kwietnia 2025 r., III CZ 235/24, Sąd Najwyższy zaznaczył, że wniesienie skargi kasacyjnej wszczyna nową sprawę w znaczeniu technicznoprocesowym, a zatem skarga kasacyjna powinna czynić zadość wymaganiom formalnym przewidzianym w art. 126 § 2 k.p.c.

Podkreślić należy, że powyższy sposób interpretacji zdezaktualizował się w związku z podjęciem przez skład siedmiu sędziów uchwały z 14 maja 2025 r., III CZP 39/23. W uchwale tej przyjęto, że skarga kasacyjna nie musi spełniać wymagań przewidzianych w art. 126 § 2 k.p.c. dla pierwszego pisma w sprawie, zaś stosownej tezie nadano moc zasady prawnej. Po wydaniu wspomnianej uchwały w Izbie Cywilnej jednolicie wyrażane jest już stanowisko, że domaganie się od strony wnoszącej skargę kasacyjną wskazywania adresów miejsc zamieszkania stron oraz ich numerów PESEL jest pozbawione podstawy w Kodeksie postępowania cywilnego i stanowi przejaw nadmiernego formalizmu (zob. np. postanowienia: z 22 maja 2025 r., III CZ 228/23; z 22 maja 2025 r., III CZ 21/25; z 22 maja 2025 r., III CZ 76/25, i z 17 czerwca 2025 r., III CZ 375/23).

Na tle spraw zażaleniowych rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy w 2025 r. wskazać należy, że niejednolicie podchodzi się do określenia zakresu umocowania pełnomocników procesowych, których pełnomocnictwo zostało udzielone przed 1 lipca 2023 r. W niektórych orzeczeniach przyjmowano, że jeżeli stosunek pełnomocnictwa procesowego istniał w dacie wejścia w życie ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, to zakres kompetencji pełnomocnika do podejmowania czynności procesowych w imieniu strony, w tym również pełnomocnika z urzędu, należy wyznaczać w oparciu o art. 91 k.p.c. w brzmieniu nadanym przywołaną ustawą nowelizującą; *ergo* pełnomocnik z mocy ustawy jest umocowany do wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego w imieniu swojego mocodawcy (art. 91 k.p.c. i art. 118 § 1 k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy nowelizującej z 9 marca 2023 r.) (postanowienie z 9 października 2025 r., III CZ 126/25). Natomiast w postanowieniach z 17 lipca 2025 r., III CZ 111/25, oraz z 21 października 2025 r., III CZ 193/25, wskazano, że zakres umocowania pełnomocnictwa udzielonego przed 1 lipca 2023 r. od tego dnia należy ustalać w oparciu o art. 91 k.p.c. w nowym brzmieniu, chyba że postę-

powanie zakończyło się prawomocnie przed tym dniem. Jednocześnie jednak zastrzeżono, że w oparciu o przepisy intertemporalne zawarte w ustawie nowelizującej z 9 marca 2023 r. nie można przyjąć, iż wynikająca z tej nowelizacji zmiana art. 91 k.p.c. odnosiła się również do pełnomocników z urzędu ustanowionych przed 1 lipca 2023 r. Oznacza to, że zakres umocowania pełnomocnika z urzędu ustanowionego przed 1 lipca 2023 r. z mocy ustawy nie zawiera umocowania do wniesienia skargi kasacyjnej i reprezentowania strony w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym. Z mocą wsteczną nie doszło bowiem do modyfikacji zakresu zastępstwa procesowego określonego w art. 118 § 2 k.p.c.

W 2025 r. Sąd Najwyższy rozpoznawał także zażalenia na orzeczenia kasatoryjne sądów drugiej instancji wydane w tzw. sprawach frankowych, w których sądy te uznały, iż nie dochodzi do rozpoznania istoty sprawy z powołaniem się na okoliczność, że sąd pierwszej instancji nie powinien uwzględniać roszczenia głównego bazującego na nieważności umowy kredytu, lecz powinien orzec o żądaniu ewentualnym, które opierane było na twierdzeniu o bezskuteczności mechanizmu waloryzacji, nieprowadzącej jednak do nieważności umowy kredytu. W tej mierze – powołując się na uchwałę składu siedmiu sędziów z 3 lipca 2024 r., III CZP 61/23 (OSNC 2025, nr 4, poz. 40) – wskazywano, że jeżeli sąd drugiej instancji w wyniku rozpoznania apelacji od wyroku uwzględniającego żądanie główne uznaje to żądanie za niezasadne, powinien zmienić zaskarżony wyrok, oddalając żądanie główne i oznaczając zmieniony wyrok jako częściowy, oraz uchylić zawarte w nim rozstrzygnięcie o kosztach procesu. W takim wypadku sąd drugiej instancji pozostawia rozpoznanie żądania ewentualnego sądowi pierwszej instancji (zob. postanowienia z 24 stycznia 2025 r., III CZ 283/22, i z 11 marca 2025 r., III CZ 36/23).

Na tle tzw. spraw frankowych wskazać warto na postanowienia z 13 marca 2025 r., III CZ 215/24, i z 18 grudnia 2025 r., III CZ 225/25, w których podkreślono, że w sytuacji, gdy współuczestnictwo powodów ma charakter materialny, a zgłoszone przez nich żądania wynikają z tej samej podstawy faktycznej i prawnej (art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.), wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną należy określić odrębnie w stosunku do każdego ze współuczestników.

Wciąż niejednolicie postrzegana jest kwestia relacji między zakresem zaskarżenia a oznaczeniem zakresu żądanego uchylecia lub zmiany za-

skarżonego orzeczenia, o którym mowa w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. Przykładowo w postanowieniu z 18 czerwca 2025 r., III CZ 293/24, Sąd Najwyższy nie uznał za podstawę do odrzucenia skargi kasacyjnej nieprecyzyjnego sformułowania przedmiotowego wniosku, jeżeli zakres żądanego uchylenia jest oczywisty. Wskazał przy tym, że polski proces cywilny oparty jest na zasadzie identyfikowania wniosków stron w oparciu o ich treść, a nie użyte formuły prawne. Podkreślił ponadto, że dokładne i jasne określenie zakresu żądanego uchylenia jest istotne natomiast przy zaskarżeniu go w części. Natomiast w postanowieniu z 29 grudnia 2025 r., III CZ 224/25, z powołaniem się na obowiązujący w postępowaniu przed Sądem Najwyższym przymus adwokacko-radcowski, opowiedziano się za restryktywnym podejściem wobec spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. Podkreślono, że dla skutecznego wniesienia skargi kasacyjnej konieczne jest spełnienie wszystkich wymagań formalnych przewidzianych dla tego pisma procesowego, w tym zachowanie spójności między zakresem zaskarżenia a żądaniem skargi kasacyjnej. Nie jest rolą Sądu Najwyższego podejmowanie działań interpretacyjnych co do określenia oczekiwanego przez stronę zakresu działań kontrolnych realizowanych w postępowaniu kasacyjnym, gdy jest ona reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika.

W tym miejscu wskazać należy, że kwestia wymagań formalnych, o których mowa w art. 398⁴ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c., a w szczególności niewynikającego z ustawy wymogu korelacji między zakresem zaskarżenia i zakresem wniosku kasacyjnego, jest przedmiotem zagadnienia prawnego przekazanego do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego (III CZP 29/25).

W 2025 r. w ramach postępowań zażaleniowych toczących się przed Sądem Najwyższym zwrócono też uwagę na problem uwzględnienia przez sądy pierwszej instancji żądania ewentualnego bez jednoczesnego oddalenia żądania głównego. W postanowieniu z 14 stycznia 2025 r., III CZ 189/24, wyjaśniono, że skoro żądanie ewentualne jest żądaniem zgłoszonym na wypadek nieuwzględnienia przez sąd żądania głównego, to sąd orzeka o żądaniu ewentualnym tylko wówczas, gdy oddali żądanie zgłoszone na pierwszym miejscu. W takiej sytuacji, po oddaleniu żądania głównego, sąd powinien orzec o żądaniu ewentualnym, uwzględniając je albo oddalając.

Z kolei w postanowieniu z 18 marca 2025 r., III CZ 165/24, uznano, że nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji zarzutu potrącenia skutkuje nierozpoznanie istoty sprawy i koniecznością wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego.

W postanowieniu z 30 września 2025 r., III CZ 182/24, Sąd Najwyższy za prawidłowe uznał wydanie przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego w sytuacji, gdy przyjął on za błędną ocenę sądu pierwszej instancji, w świetle której niedopuszczalne było nabycie przez przedsiębiorcę przesyłowego w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu przed dodaniem do Kodeksu cywilnego art. 305¹-305⁴, tj. przed 3 sierpnia 2008 r. Taki sposób rozstrzygnięcia skutkowało zaniechaniem sądu pierwszej instancji w zakresie dokonania istotnych ustaleń faktycznych oraz oceny merytorycznej żądania wnioskodawcy, a w konsekwencji nierozpoznanie istoty sprawy.

W postanowieniu z 9 maja 2025 r., III CZ 51/25, Sąd Najwyższy wskazał, że sąd odwoławczy jest sądem *meriti*, który w ramach swojej kognicji wyznaczonej art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. może również zastosować art. 177 § 1 k.p.c. i zawiesić postępowanie apelacyjne do czasu zakończenia postępowania upadłościowego. Zaniechanie przez sąd *a quo* zawieszenia postępowania nie oznacza jeszcze, że tylko z tej przyczyny doszło do nierozpoznania istoty sprawy, o ile w chwili wydania wyroku kasatoryjnego przez sąd odwoławczy nie jest możliwe potwierdzenie, jaki wpływ na rozstrzygnięcie sprawy będzie miał wynik postępowania upadłościowego co do wierzytelności zgłoszonej przez powódkę.

Z kolei w postanowieniu z 24 stycznia 2025 r., III CZ 140/24, Sąd Najwyższy uznał, że nierozpoznanie istoty sprawy nie zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji błędnie zastosował art. 317 § 1 k.p.c. i wydał wyrok częściowy.

Natomiast w postanowieniu z 30 maja 2025 r., III CZ 19/25, stwierdzono, że uznanie przez sąd drugiej instancji, iż żądanie pozwu dotyczące zaniżenia dotacji oświatowej powinno być rozpoznane na podstawie art. 417 § 1 k.c., a nie art. 471 k.c. stosowanym *per analogiam*, nie jest równoznaczne z przyjęciem, że sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

W postanowieniu z 27 lutego 2025 r., III CZ 285/24, Sąd Najwyższy wskazał, że prowadzenie postępowania z udziałem niewłaściwie ozna-

czoney jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa – co do zasady – nie prowadzi do nieważności postępowania. W takim przypadku sąd drugiej instancji powinien oznaczyć prawidłowo *statio fisci*, z którą wiąże się dochodzone roszczenie, i wezwać ją do udziału w sprawie, przy jednoczesnym zwolnieniu błędnie oznaczonej jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa. Nie ma przeszkód do dokonania tego w postępowaniu apelacyjnym, gdyż oznaczenie to następuje w ramach właściwej reprezentacji (art. 67 § 2 k.p.c.). Nie dochodzi natomiast do przekształceń podmiotowych, o których mowa w art. 194-196 i 198 k.p.c. (por. jednak postanowienie z 9 stycznia 2025 r., III CZ 264/24).

Z kolei w postanowieniu z 27 lutego 2025 r., III CZ 205/24, Sąd Najwyższy uznał, że w sytuacji, gdy nie doszło jeszcze do prawomocnego zakończenia postępowania, nie ma podstaw do stwierdzenia przez sąd drugiej instancji nieważności postępowania i do uchylania wyroku sądu pierwszej instancji z uwagi na brak umocowania pełnomocnika do reprezentowania strony w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, jeżeli sąd *ad quem* nie wezwał reprezentowanej strony do potwierdzenia czynności pełnomocnika.

6. Oznaczenie sądu właściwego oraz inne sprawy (repertorium CO)

6.1. Zagadnienia ogólne

W 2025 r. w repertorium CO było bardzo dużo zarejestrowanych spraw (wpłynęły 1533, a załatwiono 1538), co znacznie angażowało pracę Wydziału III. Warto podkreślić, że w porównaniu z latami poprzednimi załatwiono większą liczbę spraw (o 67 mniej niż w 2024 r., co wynikało ze zmniejszonego wpływu, ale o 415 więcej niż w 2023 r., o 440 więcej niż w 2022 r., o 493 więcej niż w 2021 r., o 419 więcej niż w 2020 r. i o 503 więcej niż w 2019 r.).

W okresie sprawozdawczym, podobnie jak w latach poprzednich, największą grupę spraw zarejestrowanych w repertorium CO stanowiły wnioski o oznaczenie sądu, przed który należy wytoczyć powództwo – art. 45 k.p.c. (ok. 1250 spraw, głównie w sprawach o rozwód – prawie 1140 spraw). Drugą grupą było przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na spo-

leczone postrzeganie sądu jako organu bezstronnego (art. 44¹ k.p.c.), a także wnioski o wyłączenie sędziego (art. 52 § 1 k.p.c.).

Zdecydowana większość spraw z tego repertorium wiąże się z wykonywaniem przez Sąd Najwyższy funkcji innych niż judykacyjne (rozumianych jako rozpoznawanie środków prawnych związanych z rozstrzygnianiem przez sądy powszechne o prawach i obowiązkach stron i uczestników postępowania). Oznacza to także, że rozstrzygnięcia w nich zapadłe nie wymagają uzasadnienia, nie wyłącza to jednak możliwości ich sporządzenia, gdy Sąd Najwyższy uzna to za stosowne (zob. postanowienie z 28 sierpnia 2025 r., III CO 309/25, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że postanowienie o przekazaniu sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu jest niezaskarżalne i nie kończy postępowania w sprawie, dlatego mają zastosowanie art. 357 § 2¹ i art. 328 § 4 w zw. z art. 361 k.p.c.).

6.2. Zagadnienia merytoryczne

Orzeczenia, w których Sąd Najwyższy sporządził uzasadnienie, dotyczą przede wszystkim problematyki związanej z wprowadzonymi 7 listopada 2019 r. do polskiego systemu prawnego nowymi art. 44¹ i 44² k.p.c. oraz zmienionym art. 45 k.p.c. Regulacje te, wobec rozbudowanej aktywności orzeczniczej Sądu Najwyższego w poprzednich latach, nie budzą już istotnych wątpliwości interpretacyjnych.

W kilkudziesięciu orzeczeniach Sąd Najwyższy przypomniał, że art. 44¹ k.p.c. wprowadza wyjątek od konstytucyjnej (art. 45 ust. 1 Konstytucji) i kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy i z tej przyczyny powinien być interpretowany w sposób ścisły (m.in. postanowienia: z 29 lipca 2025 r., III CO 603/25; z 31 października 2025 r., III CO 1103/25; z 12 grudnia 2025 r., III CO 1366/25, czy też z 9 grudnia 2025 r., III CO 1339/25). W postanowieniu z 9 grudnia 2025 r., III CO 1339/25, Sąd Najwyższy wskazał też, że trudności w sprawnym rozpoznawaniu spraw wynikające z warunków organizacji pracy sądów mające charakter „globalny”, nie zaś odnoszący się do konkretnego postępowania sądowego, powinny być przezwyciężane w ramach działań organizacyjnych należących do podmiotów dysponujących odpowiednimi ku temu kompetencjami. Nawet uwzględniając ogromne obciążenie sądów, w szczególności w dużych miastach, które może skutkować przewlekłością postępowań w znacznej liczbie spraw, co stanowić będzie sytuację niepożądaną

z punktu widzenia szeroko pojętego dobra wymiaru sprawiedliwości, nie sposób uznać, że środkiem zaradczym na tę sytuację ma być stosowanie w kolejnych sprawach instytucji przewidzianej w art. 44¹ k.p.c.

Przypomniano również, że uprawnienie do wystąpienia do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ k.p.c. nie przysługuje ani stronom, ani uczestnikom postępowania, którzy mogą jedynie zwracać uwagę sądowi orzekającemu na okoliczności świadczące w ich ocenie o konieczności skorzystania przez sąd prowadzący postępowanie z możliwości przyznanej w tym przepisie (m.in. postanowienia z 18 września 2025 r., III CO 994/25, i z 1 października 2025 r., III CO 1102/25).

Natomiast w postanowieniach z 26 listopada 2025 r., III CO 1135/25 oraz III CO 1027/25, wskazano na szczególny charakter art. 44¹ k.p.c. i związanej z nim kompetencji Sądu Najwyższego do wyznaczania sądu właściwego. Sąd Najwyższy powinien wyznaczać sąd właściwy w oparciu o art. 44¹ k.p.c. w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdyż nadmierne wykorzystywanie tego instrumentu może prowadzić do skutku odwrotnego niż eksponowane w jego treści dobro wymiaru sprawiedliwości. Może bowiem osłabiać zaufanie do niezależności sędziów oraz ich zdolności do obiektywnego orzekania.

W postanowieniu z 30 stycznia 2025 r., III CO 1434/24, Sąd Najwyższy wskazał, że nieuwzględnienie wniosku o wyłączenie sędziego referenta, w tym również żądania samego sędziego w tym przedmiocie, nie uzasadnia sięgnięcia do art. 44¹ k.p.c., przepis ten bowiem nie może być postrzegany jako dodatkowy – względem wyłączenia sędziego (art. 48 i 49 k.p.c.) albo wyznaczenia zgodnie z art. 48¹ k.p.c. innego równorzędnego sądu – instrument mający zapobiegać orzekaniu w sprawie przez sędziego, którego wyłączenia odmówiono, a który mimo to nadal żywi przekonanie (albo czyni to strona) o ziszczeniu się przesłanek określonych w art. 48 lub w art. 49 k.c.

W postanowieniu z 18 grudnia 2025 r., III CO 1399/25, przypomniano, że okoliczność pozwania w danej sprawie sędziego lub pracownika sądu właściwego powinna przemawiać za rozważeniem przez sąd ewentualnego wystąpienia na podstawie art. 44¹ k.p.c., jednak o potrzebie wystąpienia do Sądu Najwyższego powinno decydować zaistnienie innych, szczególnych – czyli o kwalifikowanym charakterze – okoliczności uza-

sadniających zagrożenie dobra wymiaru sprawiedliwości, w szczególności społeczny odbiór sądu jako organu bezstronnego. Gdyby bowiem intencją ustawodawcy było zastosowanie art. 44¹ k.p.c. do wszystkich spraw, w których pozwano sędziego lub pracownika sądu właściwego, wprowadziłby takie rozwiązanie wprost, podobnie jak uczynił to w art. 44² k.p.c. Z kolei w postanowieniu z 26 sierpnia 2025 r., III CO 902/25, Sąd Najwyższy wskazał, że art. 44¹ k.p.c. nie prowadzi do wyłączenia stosowania art. 48-51 k.p.c., które powinny być stosowane w pierwszej kolejności dla zapewnienia bezstronnego rozpoznania sprawy przez sąd.

W kontekście art. 44¹ k.p.c. Sąd Najwyższy wypowiedział się o statusie komornika, który został wyraźnie oddzielony od struktury organizacyjnej sądu, co wyklucza utożsamianie jego funkcji z relacją służbową wobec sądu (postanowienie z 26 sierpnia 2025 r., III CO 719/25). Natomiast w postanowieniu z 18 grudnia 2025 r., III CO 1399/25, wskazano, że sam fakt, iż stronami postępowania są prokuratorzy, nie jest wystarczającą przesłanką do stosowania w sprawie art. 44¹ k.p.c.

Wykładni art. 41 k.p.c. dotyczyło postanowienie z 24 stycznia 2025 r., III CO 1489/24, w którym Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w przepisie tym ustawodawca wyróżnił przesłankę „miejsca zwykłego pobytu”, która jest odrębna od wskazanej w nim przesłanki „miejsca zamieszkania”. Zatem sąd przed wystąpieniem do Sądu Najwyższego o wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy jest zobligowany do rozważenia, czy z uwagi na pobyt strony w zakładzie karnym, a zatem w miejscowości, w której jest osadzony, co wypełnia kryterium miejsca zwykłego pobytu, możliwe jest ustalenie sądu właściwego na podstawie tego przepisu.

Sąd Najwyższy wskazał też, że wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy z mocy samej ustawy stosownie do art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. i związany z nim status *iudex inhabilis* jest niezależny od tego, czy został on wylosowany do jej rozpoznania, a tym bardziej czy zostało wydane postanowienie stwierdzające istnienie przyczyny wyłączenia *ex lege*. Aktualizują się wówczas przesłanki z art. 48¹ k.p.c., który należy rozumieć w ten sposób, że jeśli stroną w konkretnej sprawie jest określony sędzia sądu właściwego miejscowo i rzeczowo do rozpoznania sprawy, to na wniosek tego sądu sąd nad nim przełożony wyznacza do jej rozpoznania inny sąd równorzędny. Tryb ten ma pierwszeństwo względem trybu

przewidzianego w art. 44¹ k.p.c. (postanowienie z 26 sierpnia 2025 r., III CO 736/25).

Instytucji wyłączenia sędziego dotyczyło też postanowienie z 30 lipca 2025 r., III CO 863/25, w którym podkreślono, że art. 48 i 48¹ k.p.c. jednoznacznie wskazują, że sam proces z innym sędzią danego sądu nie uzasadnia wyłączenia, a powołanie się przez sędziego na art. 49 § 1 k.p.c. służy obejściu zakresu wyłączenia określonego w art. 48 k.p.c. Przepis ten ogranicza wyłączenie wszystkich sędziów danego sądu do spraw z udziałem któregośkolwiek sędziego tego sądu lub osób określonych w art. 48 § 1 pkt 2 i 3 k.p.c. Ponadto art. 48¹ k.p.c. określa konsekwencję ustawowego wyłączenia sędziego w postaci „wyłączenia sądu”. Wskazane wyłączenie, mające faktycznie postać *curia inhabilis* (a nie *iudex inhabilis*), ma być wyrazem potrzeby zapewnienia bezstronności sądu przez wyłączenie w sprawach, w których jedna z przyczyn wyłączenia wymieniona w art. 48 § 1 pkt 1-4 k.p.c. dotyczy jednego sędziego, również pozostałych orzekających w danym sądzie sędziów, niezależnie od istnienia bądź braku jakiegokolwiek ich związku ze stroną czy przedmiotem procesu (postanowienie z 22 maja 2025 r., III CO 408/25).

Sąd Najwyższy przy ocenie wystąpienia na podstawie art. 45 k.p.c. nie bada, czy w sprawie istnieje jurysdykcja krajowa (postanowienie z 8 kwietnia 2025 r., III CO 396/25).

Warto również odnotować grupę kilkunastu spraw, w których zwrócono się do Sądu Najwyższego z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności postanowieniom tego Sądu. W sprawach tych Sąd Najwyższy wskazał, że nie jest sądem właściwym w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności (art. 200 § 1⁴ w zw. z art. 781 § 1 k.p.c.) – ani wyrokowi sądu drugiej instancji, ani wyrokowi wydanemu przez Sąd Najwyższy (m.in. postanowienia z 16 maja 2025 r., III CO 584/25, i z 25 sierpnia 2025 r., III CO 1029/25).

III. Wnioski

1. Działalność orzecznicza Izby Cywilnej Sądu Najwyższego w 2025 r. przebiegała, podobnie jak rok wcześniej, w trudnych warunkach, w szczególności wywołanych permanentnym nieobsadzeniem wielu etatów sędziowskich. Jednocześnie nieznacznie, bo o 5% (325 spraw), zmniejszył się wpływ nowych spraw do Izby, przy czym nadal duży udział miały sprawy z roszczeń wynikających z kredytów denominowanych w walucie obcej lub indeksowanych do takiej waluty. Czynniki te miały istotny wpływ na czas rozpoznawania spraw i liczbę spraw, które zostały zakończone w 2025 r.

2. Wbrew wymaganiom wyznaczonym w Regulaminie Sądu Najwyższego nadal w Izbie Cywilnej występuje stan niepełnego obsadzenia stanowisk sędziowskich. W Izbie Cywilnej orzeka tylko 30 sędziów, podczas gdy dla prawidłowego funkcjonowania tej Izby przewidziano 45 stanowisk sędziowskich. Nie ulega wątpliwości, że taki stan rzeczy ma istotny wpływ na liczbę i szybkość spraw załatwianych w Izbie. Trudno mówić o znaczącej modyfikacji w zakresie zwiększenia liczby i poprawy szybkości rozpoznawanych spraw bez jednoczesnych działań związanych ze zwiększeniem liczby sędziów orzekających w Izbie. Warto jednak podkreślić, że mimo sygnalizowanych problemów strukturalnych w działalności Izby Cywilnej aktywność orzecznicza w Izbie w 2025 r. pozostawała na bardzo wysokim poziomie. Wprawdzie liczba zakończonych spraw w 2025 r. była niższa niż w ubiegłym roku (o 5%), ale za to zdecydowanie wyższa niż w latach poprzednich (o 17% wyższa niż w 2023 r., o 27% wyższa niż w 2022 r., o 50% wyższa niż w 2021 r., o 33% wyższa niż w 2020 r., o 45% wyższa niż w 2019 r. i aż o 67% wyższa niż w 2018 r.). Utrzymujący się (w zestawieniu rok do roku) wysoki poziom aktywności orzeczniczej jest przy tym pochodną nie tylko ponadprzeciętnego wysiłku sędziów orzekających w Izbie Cywilnej, ale także wynikiem istotnego zaangażowania asystentów sędziów oraz asystentów specjalistów ds. orzecznictwa i prawa europejskiego. Należy podkreślić ich udział w gromadzeniu materiałów i dokonywaniu rozmaitych analiz, a w szczególności w opracowywaniu notatek w postępowaniu uchwałodawczym, a także projektowaniu rozstrzygnięć i ich uzasadnień. Nie można pominąć również ogromnego zaangażowania urzędników i pracowników obsługi.

3. Obciążenie pracą sędziów orzekających w Izbie Cywilnej jest najwyższe w całym Sądzie Najwyższym. Stąd też należy jednoznacznie stwierdzić, że ujmowana w aspekcie liczbowym i merytorycznym aktywność orzecznicza w Izbie Cywilnej w 2025 r. stała na bardzo wysokim poziomie. Ograniczenia w działalności Izby związane ze stanem permanentnego braku pełnego obsadzenia stanowisk sędziowskich nie przełożyły się w sposób znaczący na osłabienie działalności orzeczniczej i jej walorów merytorycznych. Skutek ten – co warto podkreślić – stanowi wyłączone następstwo ponadprzeciętnego zaangażowania sędziów i pracowników Izby Cywilnej w jej funkcjonowanie.

4. Podkreślenia wymaga, że w 2025 r. istotnie poprawiono szybkość rozpoznawania spraw skierowanych do rozpoznania przez Izbę Cywilną. W odniesieniu do prawie 25% spraw zarejestrowanych w repertorium CSK udało się utrzymać założenie, że od chwili wpływu do chwili rozstrzygnięcia nie upływa więcej niż 6 miesięcy. Jest to istotna zmiana w stosunku do lat poprzednich. W 2024 r. ten współczynnik terminowości oscylowała na poziomie 7% spraw zarejestrowanych w repertorium CSK.

5. W aspekcie merytorycznym problematyka będąca przedmiotem orzecznictwa Izby Cywilnej w 2025 r., podobnie jak w latach poprzednich, była bardzo zróżnicowana i dotyczyła ważnych oraz skomplikowanych zagadnień prawnych o dużym znaczeniu także dla ochrony praw obywateli. W wielu orzeczeniach Sąd Najwyższy wypowiadał się na temat ochrony praw konsumentów i w zakresie ochrony dóbr osobistych, a także dokonywał wykładni przepisów prawa Unii Europejskiej i stosował te przepisy. Analogicznie jak w latach poprzednich na pierwszy plan w wymiarze liczbowym wysuwa się działalność orzecznicza w odniesieniu do spraw wynikających z roszczeń opartych na umowach kredytowych denominowanych w walucie obcej lub indeksowanych do takiej waluty, w ramach której Sąd Najwyższy był zmuszony mierzyć się z problemami prawnymi o istotnej doniosłości społecznej. Problematyka ta – ze względu na liczbę skarg kasacyjnych kierowanych do Sądu Najwyższego – przeważała w obszarze działalności orzeczniczej Izby Cywilnej, chociaż wiele wątków problemowych ujawniających się przy rozpoznawaniu tzw. spraw frankowych została już dostatecznie wyjaśniona w ramach dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

6. Szczególną rolę w orzecznictwie Izby odgrywała działalność uchwałodawcza. W 2025 r. zmniejszyła się liczba spraw załatwionych w ramach repertorium CZP, ale – co warto zaznaczyć – w zdecydowanie szerszym zakresie niż w latach poprzednich podejmowano uchwały w powiększonych składach. Było to determinowane skomplikowanym charakterem przedstawionych zagadnień oraz ich szczególną rolą społeczną. W roku sprawozdawczym podjęto jedną uchwałę składu całej Izby Cywilnej oraz 10 uchwał w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego. Przyjęte w nich rozstrzygnięcia mają kluczowe znaczenie merytoryczne dla ujednolicenia podejścia orzeczniczego w analizowanych kwestiach.

*Prezes Sądu Najwyższego
kierujący pracą Izby Cywilnej
prof. dr hab. Joanna Misztal-Konecka*

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 4/26

„Czy czynność dyspozytywna cofnięcia pozwu o zapłatę dokonana w okresie zawieszenia postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 52 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe jest skuteczna, a Sąd Apelacyjny uprawniony do wydania orzeczenia na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. w zw. z art. 355 k.p.c.,

czy też na podstawie art. 179 § 3 k.p.c. stanie się skuteczna dopiero z chwilą podjęcia zawieszzonego postępowania?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 4 lutego 2026 r., V ACa 919/22, E. Jefimko)

Sąd Apelacyjny zaproponował trzy sposoby rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego.

Pierwszy, polegający na przyjęciu, że z uwagi na art. 179 § 3 k.p.c. czynność dyspozytywna w postaci cofnięcia pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia dokonana w okresie zawieszenia postępowania, także w przypadku postępowania zawieszzonego na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c., jest skuteczna dopiero z chwilą podjęcia zawieszzonego postępowania na podstawie art. 180 § 1 pkt 5 lit. b k.p.c.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że podczas zawieszenia postępowania sąd nie podejmuje żadnych czynności z wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie postępowania albo zabezpieczenie powództwa lub doводу. Czynności podejmowane przez strony, jeśli nie dotyczą tych przedmiotów, wywołują skutki dopiero z chwilą podjęcia postępowania.

Zasadą jest zatem zakaz podejmowania czynności procesowych przez sąd i strony podczas zawieszenia postępowania.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego na rzecz zasadności powyższego stanowiska zdaje się przemawiać jednoznacznie art. 179 § 3 k.p.c., z którego wynika, że ustanowiony w tym przepisie zakaz dokonywania przez sąd czynności w okresie zawieszenia postępowania obejmuje także wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania na podstawie art. 386 § 3 w zw. z art. 355 k.p.c., z uwagi na dokonanie przez powoda czynności dyspozytywnej w postaci cofnięcia pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia.

Druga możliwość rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego polega na przyjęciu, że z uwagi na pierwszeństwo postępowania upadłościowego względem postępowania rozpoznawczego, jako drogi do rozstrzygnięcia sporu o wierzytelność podlegającą zgłoszeniu na listę wierzytelności, czynność dyspozytywna cofnięcia pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia staje się skuteczna już w chwili jej dokonania, a sąd jest uprawniony do umorzenia zawieszono postępowania, i to bez konieczności jego podjęcia. Sąd przedstawiający zagadnienie prawne przypominał uchwałę z 18 stycznia 2019 r., III CZP 55/18 (OSNC 2019, nr 9, poz. 90), w której Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że uzyskanie przez powoda po wszczęciu postępowania tytułu egzekucyjnego w postaci wyciągu z zatwierdzonej przez sędziego komisarza listy wierzytelności skutkuje umorzeniem postępowania na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. (obecnie art. 355 k.p.c.). W uzasadnieniu wskazano, że spełnienie świadczenia lub potrącenie wierzytelności wzajemnej pozwanego w toku procesu może stanowić dla powoda impuls motywujący do dokonania czynności procesowej, zmierzającej do zapobiegnięcia merytorycznemu rozstrzygnięciu sprawy poprzez umorzenie postępowania.

Przyczyny zawieszenia mogące doprowadzić do umorzenia postępowania na podstawie art. 182 k.p.c. są zawarte w katalogu zamkniętym, dlatego wykładnia rozszerzająca tych przyczyn jest wykluczona. Zdaniem Sądu Apelacyjnego inne przyczyny zawieszenia nie są zatem zdadne doprowadzić do zakończenia postępowania na podstawie art. 182 k.p.c., natomiast mogą one doprowadzić do jego umorzenia na podstawie art. 355 k.p.c. Jednocześnie podejmowanie postępowania tylko po to, aby je niezwłocznie umorzyć, Sąd przedstawiający zagadnienie prawne uznał za zupełnie zbędne.

Trzecie rozwiązanie, zdaniem Sądu Apelacyjnego najbardziej przekonujące, polega na przyjęciu, że zgodnie z art. 179 § 3 k.p.c. czynność dyspozytywna w postaci cofnięcia pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia dokonana w okresie zawieszenia postępowania, także w przypadku postępowania zawieszzonego na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c., jest skuteczna dopiero z chwilą podjęcia zawieszzonego postępowania na podstawie art. 180 § 1 *in principio* k.p.c. Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że przepis ten stanowi podstawę prawną do podjęcia postępowania przez sąd z urzędu nie tylko w wypadkach w nim wymienionych, lecz także wtedy, gdy przepis prawa nie będzie określał sposobu podjęcia postępowania. Wynika to z § 1 tego przepisu, w którym ustawodawca posłużył się zwrotem „w szczególności”, zatem wyliczenie sytuacji, w których sąd podejmuje postępowanie z urzędu, ma charakter przykładowy.

(opracował Maciej Machowski)

*

III CZP 5/26

„Czy udział w składzie orzekającym sędziego powołanego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na urząd sędziego w procedurze nominacyjnej określonej w ustawie, która została uznana przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodną z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej lub co do której Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził naruszenie prawa UE lub Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, może stanowić wystarczającą podstawę do:

- kwestionowania składu sądu jako sądu niespełniającego standardu niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą;
- stwierdzenia wydania orzeczenia w warunkach nieważności postępowania albo stanowić bezwzględną przyczynę odwoławczą;
- uznania orzeczenia wydanego w takim składzie za niebyłe (nieistniejące)?”

(wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z 23 lutego 2026 r.)

Uzasadniając przedstawienie całemu składowi Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał na rozbieżności orzecznicze dotyczące zagadnień o istotnej randze konstytucyjnej, które wymagają obecnie rozstrzygnięcia w odniesieniu do praktyki orzeczniczej Sądu Najwyższego. Owe rozbieżności pojawiły się w wykładni art. 379 pkt 4 k.p.c., art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4 listopada 1950 r. oraz art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej. Sama rozbieżność, jak podkreślił wnioskodawca, ma jednak charakter wielowątkowy i złożony. Wynika zarówno z wagi problemu, którego dotyczą rozbieżne stanowiska, jak i kontekstu orzeczniczego, w ramach którego są one formułowane. Natomiast w ogólniejszym wymiarze konieczne jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy wada (wady) procedury nominacyjnej poprzedzającej powołanie ma skutkować pozbawieniem sędziego możliwości orzekania, czy też oznaczać całkowite i trwałe pozbawienie sędziego cech niezbędnych do sprawowania powierzonego mu urzędu.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał na liczne orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczące Krajowej Rady Sądownictwa, a w szczególności mające związek z unormowaniami regulującymi poszczególne elementy procedury nominacyjnej realizowanej przez ten organ. We wniosku omówiono również rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego dotyczące delegowania sędziów do pełnienia obowiązków w innym sądzie, a także stanowisko wyrażone przez Europejski Trybunał Praw Człowieka i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Wnioskodawca podkreślił, że rozbieżności interpretacyjne nie tylko zdają się podważać niektóre elementy treści konstytucyjnej mającej rangę nadrzędną i wiążącą sądy (w tym Sąd Najwyższy), ale także wprowadzają daleko idącą niejednorodność orzecznictwa. Z tego powodu jako bezwzględnie konieczne jawi się rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego przez pełny skład Sądu Najwyższego.

(opracował Maciej Machowski)

III CZP 6/26

„Czy wartość zryczałtowanej rekompensaty za koszty odzyskiwania należności, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1-3 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych dochodzona obok roszczenia głównego wynikającego z transakcji handlowej podlega zaliczeniu do wartości przedmiotu sporu, czy też stanowi koszty, żądane obok roszczenia głównego, o których mowa w art. 20 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z 13 lutego 2026 r., V GNc 999/25, G. Oklejak)

W ramach argumentów przemawiających przeciwko zaliczeniu zryczałtowanej rekompensaty do wartości przedmiotu sporu Sąd Rejonowy wskazał, że roszczenie o zapłatę zryczałtowanych kosztów odzyskiwania należności w zakresie swojego powstania jest uzależnione od powstania roszczenia odsetkowego, czyli od powstania opóźnienia w zapłacie należności głównej. Samo roszczenie wynika z ustawy, a nie z umowy – tak jak odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych. Skoro zatem nieskapitalizowane odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych nie podlegają wliczeniu do wartości przedmiotu sporu, to także nie są wliczane zryczałtowane koszty odzyskiwania należności dochodzone obok roszczenia głównego.

Ponadto w art. 20 k.p.c. ustawodawca wprost posłużył się pojęciem kosztów, bez zawężenia tej kategorii wyłącznie do kosztów procesu, a skoro ustawodawca nie wskazał wprost w ustawie, jaki charakter ma to roszczenie, to należy przyjąć, że roszczenie to stanowi koszty żądane obok roszczenia głównego.

Sąd Rejonowy przeciwstawił dwa roszczenia wynikające z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych: pierwsze – dotyczące zryczałtowanych kosztów, które należą się wierzycielowi bez względu na to, czy doznał szkody, czy też nie, i bez względu na wartość transakcji handlowej; oraz drugie – jako pozostające w adekwatnym związku z poniesioną przez wierzyciela szkodą i podlegające dowodzeniu na zasadach ogólnych. W odniesieniu do drugiego roszczenia Sąd Rejonowy wskazał, że roszczenie to nie ma charakteru ubocznego do zapłaty należności głów-

nej wynikającej z transakcji handlowej, a zatem nie ma do tego roszczenia zastosowania art. 20 k.p.c.

Za włączeniem zryczałtowanej rekompensaty do wartości przedmiotu sporu przemawia natomiast to, że wysokość zryczałtowanej rekompensaty za koszty odzyskiwania należności jest znana, przy czym wymaga jedynie przeliczenia zgodnie z tabelami kursu średniego NBP dla waluty euro. Drugi, pragmatyczny argument sprowadza się zdaniem Sądu Rejonowego do ułatwienia określania wartości przedmiotu sporu, bez konieczności odrębnego zmniejszania jej o wartość zryczałtowanej rekompensaty za koszty odzyskiwania należności.

(opracował Maciej Machowski)

*

III CZP 7/26

„Czy w przypadku, gdy warunek umowy kredytu uznany za nieuczynny prowadzi do nieważności tej umowy, konsument ma prawo żądać od przedsiębiorcy zwrotu całej nominalnej kwoty uiszczonej w wykonaniu tej umowy na rzecz przedsiębiorcy, niezależnie od wysokości świadczenia wypłaconego mu przez przedsiębiorcę w wykonaniu tej umowy?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 14 stycznia 2026 r., V ACa 679/24, B. Konińska)

Sąd drugiej instancji po omówieniu teorii salda i teorii dwóch kondykcji wskazał, że w uchwale z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56), mającej moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy rozstrzygnął, iż jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.).

Stanowisko co do niezależności roszczeń stron o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie nieważnej umowy kredytu (świadczeń nienależnych) zostało wyrażone też w uchwale z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20 (OSNC 2021, nr 6, poz. 40), w której Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że

stronie, która w wykonaniu umowy kredytu dotkniętej nieważnością spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu. Stanowisko co do zasadności zastosowania teorii dwóch kondykcji do rozliczeń umowy kredytu uznanej za nieważną z powodu zawartych w niej nieuczciwych warunków na niekorzyść konsumenta podtrzymane zostało w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego (zob. uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, OSNC 2024, nr 12, poz. 118).

Sąd Apelacyjny przedstawił także odmienne stanowisko, według którego teoria salda powinna działać w stosunku do świadczeń zwrotnych obydwu stron, czyli nie tylko w odniesieniu do roszczenia zwrotnego konsumenta w stosunku do banku, ale także roszczenia zwrotnego banku przeciwko konsumentowi. Jest korzystna dla konsumenta, gdyż nie naraża go na dodatkowe koszty procesu sądowego związane z roszczeniem zwrotnym banku. Przy wzajemnych świadczeniach pieniężnych zwrotnych teoria salda ma sens prawny, ekonomiczny i społeczny, gdy powinność odliczenia przez jedną stronę nieważnej umowy od swojego świadczenia zwrotnego wysokości tego, co świadczyła na jej rzecz druga strona, następuje z chwilą powstania stanu wymagalności roszczenia zwrotnego jednej ze stron (m.in. postanowienia SN z 11 września 2025 r., I CSK 3875/23, I CSK 4373/23, I CSK 4568/23).

We wskazanym postanowieniu z 11 września 2025 r., I CSK 3875/23, Sąd Najwyższy przywołał wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 czerwca 2025 r., C-396/24, w którym stwierdzono, że art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że „stoi on na przeszkodzie orzecznictwu krajowemu, zgodnie z którym w przypadku gdy warunek umowy kredytu uznany za nieuczciwy prowadzi do nieważności tej umowy, przedsiębiorca ma prawo żądać od konsumenta zwrotu całej nominalnej kwoty udzielonego kredytu, niezależnie od kwoty spłat dokonanych przez konsumenta w wykonaniu tej umowy i niezależnie od pozostałej do spłaty kwoty”. W ocenie Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne nie można zatem uznać, by wiarytelność banku przeciwko konsumentowi o zwrot całej nominalnej

kwoty kredytu mogła być dochodzona przed sądem w rozumieniu art. 498 § 1 k.c., jeżeli konsument uiścił na rzecz banku więcej, niż wypłacił mu bank. Wierzytelność banku w takim przypadku nie nosi już cech zaskarżalności w zakresie, w jakim nie przewyższa sum wpłaconych bankowi przez kredytobiorców. W konsekwencji, zdaniem Sądu Apelacyjnego, należy przyjąć brak zaskarżalności wierzytelności przysługującej bankowi, co wyklucza możliwość skorzystania przez przedsiębiorcę z zarzutu potrącenia.

Sąd drugiej instancji przedstawił również postanowienie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 8 maja 2024 r., C-424/22, w którym zakwestionowano możliwość zastosowania zarzutu zatrzymania, którego skutkiem mogłoby być uniemożliwienie konsumentowi uzyskania zasądzonych świadczeń.

Sąd przedstawiający zagadnienie prawne podkreślił, że prawo zatrzymania w sytuacji określonej w art. 496 w zw. z art. 497 k.c. ma służyć zabezpieczeniu przysługującego retencji roszczenia o zwrot świadczenia wynikającego z nieważności lub rozwiązania umowy, a jego skuteczne wykonanie obezwładnia wymagalne roszczenie wzajemne dopóty, dopóki wierzyciel wzajemny nie zaoferuje zwrotu spełnionego na jego rzecz świadczenia lub go nie zabezpieczy, a roszczenie, którego zabezpieczeniu służyć ma zatrzymanie, musi nie tylko istnieć, lecz także być zdadne do przymusowego zaspokojenia, co zakłada jego zaskarżalność (wyrok SN z 12 września 2025 r., II CSKP 2114/22). W konsekwencji, w związku z przyjęciem braku zaskarżalności wierzytelności o zwrot kapitału kredytu, przedsiębiorcy nie przysługuje także w tym zakresie zarzut zatrzymania świadczeń wpłaconych konsumentowi.

Sąd Apelacyjny uznał możliwość wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego, które miałyby służyć odzyskaniu świadczenia nienależnego spełnionego przez kredytodawcę w wykonaniu nieważnej umowy, za teoretyczną, gdyż bank nie będzie mógł skorzystać z powództwa przeciwegzekucyjnego w celu uzyskania od kredytobiorcy świadczenia kondykcijnego, przy dalszym założeniu, że w przypadku umowy kredytowej zasadne byłoby dalsze stosowanie teorii dwóch kondykcji.

Sąd drugiej instancji uznał za irracjonalne przyjęcie, że dopiero po wyegzekwowaniu roszczenia kondykcijnego w całości przez kredytobiorcę kredytodawcy przysługiwać będzie wzajemne roszczenie kondykcyjne o zwrot nienależnie wypłaconej sumy kredytu.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że umowa kredytu różni się istotnie od innych umów, w których świadczenia stron nie są jednorodnjajowe, jak w przypadku umowy sprzedaży nieruchomości, której przedmiotem świadczenia jednej ze stron jest nieruchomość, zaś drugiej uiszczającej cenę sprzedaży zwykle środki pieniężne. Natomiast w przypadku umowy kredytu obie strony umowy dokonują przesunięć majątkowych w postaci świadczeń pieniężnych (świadczeń jednorodnjajowych). Przyjęcie teorii salda w przypadku nieważnych umów kredytowych nie może zatem wywołać ryzyka petryfikacji stosunku prawnego nawiązanego na podstawie nieważnej umowy. Przyjęcie, że kredytobiorcom przysługiwać będzie zwrot świadczeń jedynie w zakresie przewyższającym wyplaconą im przez przedsiębiorcę sumę, nie utrwali stosunku prawnego nawiązanego na podstawie nieważnej umowy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, mając na względzie wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 czerwca 2025 r., C-396/24, w przypadku, gdy kredytobiorcy uiścili na rzecz banku sumę przewyższającą udzieloną im kwotę kredytu, przedsiębiorcy nie przysługuje tożsame roszczenie o zwrot wyplaconych konsumentom kwot; nie przysługuje mu także prawo do złożenia oświadczenia o potrąceniu ani prawo zatrzymania. W tej sytuacji w świetle powyższego orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie można uznać, by stronom nieważnej umowy kredytowej nadal przysługiwały dwa równoważne i niezależne roszczenia kondykcyjne, które mogłyby podlegać uwzględnieniu na równych zasadach. Zdaniem Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne w wyroku z 19 czerwca 2025 r., C-396/24, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykluczył rozliczenie na zasadzie dwóch kondykcji wierzytelności przedsiębiorcy przeciwko konsumentowi, a co za tym idzie, wykluczył również rozliczenie na tej zasadzie wierzytelności konsumenta przeciwko przedsiębiorcy. Dla ochrony konsumenta nie jest konieczne przyznanie mu prawa do zwrotu całości świadczenia uiszczonego w wykonaniu umowy, gdyż zwrot świadczenia odpowiadającego kwocie nominalnej kredytu nie prowadzi do zaburzenia równowagi stron stosunku prawnego, a przeciwnie, jest konieczny do jej zachowania. Celem dyrektywy nie jest bowiem zapewnienie którejkolwiek ze stron nieważnej umowy uzyskania korzyści, lecz przywrócenie równowagi stron.

(opracował Maciej Machowski)

III CZP 8/26

„1. Czy część jednostki redakcyjnej umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej, ewentualnie odpowiedniego wzorca umowy, zawierająca wskazanie marży banku jako elementu współtworzącego, w powiązaniu ze średnim kursem waluty obcej ustalonym przez Narodowy Bank Polski, przyjęty w tej umowie mechanizm wyznaczania kursów waluty dla potrzeb określenia salda zadłużenia i wysokości świadczeń kredytobiorcy będącego konsumentem, może być traktowana jako postanowienie umowne podlegające samodzielnej ocenie pod kątem jego abuzywności (art. 385¹ § 1 k.c.);

a w razie odpowiedzi pozytywnej:

2. Czy w razie uznania postanowienia odnoszącego się do marży banku za abuzywne można uznać, że umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej lub denominowanego w walucie obcej pozostaje w mocy w pozostałej części, a wyznaczanie salda zadłużenia kredytobiorcy i wysokości jego świadczeń (rat kapitałowo-odsetkowych) następuje z zastosowaniem mechanizmu bazującego wyłącznie na średnich kursach waluty obcej ustalanych przez Narodowy Bank Polski?”

(wniosek Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej z 18 września 2025 r.)

Sąd Najwyższy postanowieniem z 5 marca 2026 r. przedstawił wniosek o podjęcie uchwały składowi całej Izby Cywilnej.

Przedstawione zagadnienie zostało omówione w Biuletynie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego 2025, nr 9–10, s. 62.

DANE STATYSTYCZNE (luty 2026 r.)**Informacja o ruchu spraw**

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW											
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono									Pozostało do rozpoznania na okres następny
				Załatwiono razem	Sposób załatwienia							załatwiono w inny sposób	
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	stwierdzono niezgodność orzeczenia z prawem		
1.	CSK	3879	330	344	195	108	–	–	–	–	–	41	3865
2.	CSKP	2375	113	96	–	–	47	29	9	–	–	11	2392
3.	CNP	149	10	8	1	3	–	–	–	–	–	4	151
4.	CNPP	44	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	47
5.	CZP, w tym:	32	4	9	–	–	–	–	–	7	–	2	27
	– skład 3 sędziów	21	3	9	–	–	–	–	–	7	–	2	15
	– skład 7 sędziów	11	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	11
	– pełny skład	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
6.	CZ	119	25	18	–	–	8	5	–	–	–	5	126
7.	CA	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	CN	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	CB	195	2	16	–	–	–	–	–	–	–	16	181
10.	CBO	9	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9
11.	CO	151	127	97	–	–	–	–	–	–	–	97	181
RAZEM		6953	614	588	196	111	55	34	9	7	–	176	6979

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
41	86	32	185	3	9	6	78
CO				CZP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.
47	25	11	14	–	8	1	–
CZ				CA			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
3	3	2	10	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
1	3	1	3	–	–	–	–
CN				CB			
do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.	do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.
–	–	–	–	–	1	–	15
CBO							
do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.				
–	–	–	–				

DANE STATYSTYCZNE (marzec 2026 r.)**Informacja o ruchu spraw**

Lp.	Rodzaj spraw	RUCH SPRAW											
		Pozostało do rozpoznania z okresu poprzedniego	Wpłynęło	Załatwiono									Pozostało do rozpoznania na okres następny
				Załatwiono razem	Sposób załatwienia								
					odmówiono przyjęcia do rozpoznania	przyjęto do rozpoznania	oddalono	uchylono w całości lub w części i przekazano do ponownego rozpoznania	uchylono i rozstrzygnięto merytorycznie	podjęto uchwałę	stwierdzono niezgodność orzeczenia z prawem	załatwiono w inny sposób	
1.	CSK	3865	338	367	235	104	-	-	-	-	-	28	3836
2.	CSKP	2392	106	130	-	-	64	53	5	-	-	8	2368
3.	CNP	151	12	9	1	2	-	-	-	-	-	6	154
4.	CNPP	47	2	3	-	-	2	-	-	-	-	1	46
5.	CZP, w tym:	27	3	2	-	-	-	-	-	1	-	1	28
	- skład 3 sędziów	15	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16
	- skład 7 sędziów	11	1	2	-	-	-	-	-	1	-	1	10
	- pełny skład	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
6.	CZ	126	22	25	-	-	13	5	-	-	-	7	123
7.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CB	181	8	9	-	-	-	-	-	-	-	9	180
10.	CBO	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
11.	CO	181	131	160	-	-	-	-	-	-	-	160	152
RAZEM		6979	622	705	236	106	79	58	5	1	-	220	6896

Informacja o szybkości załatwiania spraw

CSK				CSKP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
38	67	34	228	6	4	16	104
CO				CZP			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.
77	66	17	–	–	2	–	–
CZ				CA			
do 2 mies.	do 3 mies.	do 6 mies.	pow. 6 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
7	5	4	9	–	–	–	–
CNP				CNPP			
do 3 mies.	do 6 mies.	do 9 mies.	pow. 9 mies.	do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.
1	4	2	2	–	–	1	2
CN				CB			
do 6 mies.	do 12 mies.	do 18 mies.	pow. 18 mies.	do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.
–	–	–	–	1	–	–	8
CBO							
do 2 tyg.	do 1 mies.	do 2 mies.	pow. 2 mies.				
–	–	–	–				

SPIS TREŚCI

	<i>strona</i>
Uchwały i inne ważniejsze orzeczenia	3
Działalność Izby Cywilnej Sądu Najwyższego w 2025 roku	11
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	106
Dane statystyczne (luty 2026 r.)	116
Dane statystyczne (marzec 2026 r.)	118

 Sąd Najwyższy
Plac Krasieńskich 2/4/6
00-951 Warszawa

 Wolters Kluwer
ul. Przyokopowa 33
01-208 Warszawa